

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

એમ. ચન્દ્રા

વિ.

એમ. થંગમુથુ અને અન્ય

(સિવિલ અપીલ નં. ૭૨૮૪/૨૦૦૮)

સપ્ટેમ્બર ૭, ૨૦૧૦

[ડી.કે. જૈન અને દત્ત, ન્યાયમૂર્તિઓ]

ચૂંટણી કાયદાઓ : અનુસૂચિત જાતિ માટે અનામત રાખવામાં આવેલી બેઠક પરની ચૂંટણીને આ આધારે પડકારવામાં આવી કે ચૂંટાઈ આવેલી ઉમેદવાર ખ્રિસ્તી હતી અને હિંદુ પક્ષન સમુદાયની સભ્ય નહોતી – વડી અદાલતે પુરાવાનો ભાર ચૂંટાઈ આવેલી ઉમેદવાર પર મૂક્યો કે તેણીએ ખ્રિસ્તી ધર્મનો ત્યાગ કર્યો હતો અને હિંદુ ધર્મનું પાલન કરતી હતી તે સાબિત કરે; અને ચૂંટાઈ આવેલી ઉમેદવાર તેના પર મૂકાયેલો ભાર ઉતારવામાં નિષ્ફળ ગઈ હોવાથી ચૂંટણીને અમાન્ય ઠેરવી – તેની યોગ્યતા અંગે – ઠરાવ્યું : ચૂંટણી અરજીમાં ચૂંટાઈ આવેલી ઉમેદવાર વિરુદ્ધ કરવામાં આવેલા આક્ષેપો સાબિત કરવાનો ભાર ચૂંટણી અરજદાર પર હોય છે – વડી અદાલતે પુરાવાનો ભાર ચૂંટાઈ આવેલી ઉમેદવાર પર મૂકવામાં ભૂલ કરી – ચૂંટણી અરજદાર ચૂંટાઈ આવેલી ઉમેદવારે રજૂ કરેલા પુરાવાને ખંડિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો જન્મ નોંધપોથી, ટેલિફોન અરજીમાં થયેલ નોંધો અને મતદારોની યાદીમાં થયેલ નોંધો ચૂંટાઈ આવેલી ઉમેદવાર ખ્રિસ્તી ધર્મનું પ્રોફેસ કરતી હતી તે સાબિત કરવા માટે સંબંધિત નહોતા – તેમ છતાં ચૂંટાઈ આવેલી ઉમેદવારે મૂળ ધર્મપરિવર્તન પ્રમાણપત્ર રજૂ કર્યું ન હતું, તેણીએ રજૂ કરેલી નકલ પર અવિશ્વાસ કરવાનો કોઈ કારણ ન હતું, કારણ કે અરજદારે પોતાની બાબત સાબિત કરવા ચૂંટાઈ આવેલી ઉમેદવારે રજૂ કરેલા

પુરાવાને કારણે આધારિત પ્રતિવાદ આપ્યો નહોતો, તે દર્શાવવા માટે કંઈ જ ન હતું કે સમુદાય પ્રમાણપત્ર ગેરકાયદેસર રીતે કે માન્ય પ્રક્રિયાના ઉલ્લંઘનમાં જારી કરવામાં આવ્યું હતું – ચૂંટણી અરજદારે રજૂ કરેલો પુરાવો વિરોધાભાસી હતો અને રાજકીય સ્પર્ધાની દુર્ગંધ આવતી હતી – વડી અદાલતનો આદેશ ૨૬ કરવામાં આવે છે બંધારણ (અનુસૂચિત જાતિઓ) આદેશ, ૧૯૫૦ – ભારતનું બંધારણ, ૧૯૫૦ – અનુચ્છેદ ૩૪૧ પુરાવો – સાબિત કરવાનો ભાર.

બંધારણ (અનુસૂચિત જાતિઓ) આદેશ, ૧૯૫૦:

પરિચ્છેદ ૨ અને ૩ – કોઈ ધર્મનું 'અનુસરણ કરવું' – ઠરાવાયું: જો કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા જાહેર ઘોષણા કરવામાં આવે કે તેણે પોતાના જૂના ધર્મ સાથેનો સંબંધ સમાપ્ત કર્યો છે અને અન્ય ધર્મ સ્વીકાર્યો છે, તો તેને તે બીજા ધર્મનું અનુસરણ કરતો માનવામાં આવશે –: રાષ્ટ્રપતિ આદેશ હેઠળ અનામતના લાભોનો દાવો કરવા માટે, વ્યક્તિએ એ સ્થાપિત કરવું આવશ્યક છે કે જે જાતિ સાથે તે સંબંધિત છે તે રાષ્ટ્રપતિ આદેશમાં અધિસૂચિત છે અને તે 'ભિન્ન ધર્મનું અનુસરણ કરતો નથી' – ભારતનું બંધારણ, ૧૯૫૦ – અનુચ્છેદ ૩૪૧.

ધર્મપરિવર્તન – ઠરાવાયું: એક ધર્મમાંથી બીજા ધર્મમાં ધર્મપરિવર્તન સાબિત કરવા માટે સંતોષવાના બે તત્વો એ છે કે ધર્મપરિવર્તન થયેલું હોવું જોઈએ અને જે સમુદાયમાં વ્યક્તિએ ધર્મપરિવર્તન કર્યું હોય તેમાં તેનો સ્વીકાર થયેલો હોવો જોઈએ – પુરાવો__

પુરાવો: ગૌણ પુરાવો – જે પક્ષ કોઈ દસ્તાવેજની સામગ્રી પર આધાર રાખવા ઈચ્છે છે, તેણે તે સામગ્રીનો પ્રાથમિક પુરાવો રજૂ કરવો આવશ્યક છે, અને માત્ર અપવાદરૂપ કિસ્સાઓમાં જ ગૌણ પુરાવો ગ્રાહ્ય ગણાશે. જોકે, જો ગૌણ પુરાવો ગ્રાહ્ય હોય, તો તે જે કોઈ સ્વરૂપમાં ઉપલબ્ધ હોય તે સ્વરૂપમાં રજૂ કરી શકાય છે, ભલે તે નકલ રજૂ કરીને હોય, નકલની દ્વિતીય નકલ દ્વારા હોય, સામગ્રી અંગે મૌખિક પુરાવાથી હોય અથવા અન્ય કોઈ સ્વરૂપમાં હોય – ગૌણ પુરાવો એવો આધારભૂત પુરાવાથી પ્રમાણિત થવો જોઈએ કે કથિત નકલ હકીકતમાં મૂળની સાચી નકલ છે – પ્રાથમિક પુરાવાની આવશ્યકતા ધરાવતા નિયમના અપવાદો એવા કિસ્સામાં રાહત આપવા માટે રચાયેલા છે જેમાં કોઈ પક્ષ પોતાની કોઈ ભૂલ વિના મૂળ દસ્તાવેજ રજૂ કરવામાં ખરેખર અસંમર્થ હોય – ચૂંટણી કાયદાઓ.

અનુસૂચિત જાતિના સભ્યો માટે અનામત રાખવામાં આવેલી બેઠક માટે ધારાસભાની ચૂંટણીમાં અપીલકર્તાને વિજેતા જાહેર કરવામાં આવી હતી. ચૂંટણી અરજદાર- ૧ સામાવાળા નં. ૧ એ અપીલકર્તાની ચૂંટણીને વડી અદાલત સમક્ષ આ આધારે પડકારી હતી કે અપીલકર્તા ખ્રિસ્તી પક્ષના સમુદાયની હતી અને તેણે પોતાના સમુદાયના દરજ્જા તથા શાળાશિક્ષણ સંબંધિત ખોટી જાહેરાતો પોતાના

ઉમેદવારીપત્રોમાં કરી હતી. વડી અદાલતે અપીલકર્તા પર આ બાબતનો ભાર મૂક્યો કે તેણીએ ખ્રિસ્તી ધર્મનો ત્યાગ કર્યો હતો તે સાબિત કરે, અને એવો નિષ્કર્ષ કર્યો કે અપીલકર્તા તેના પર મૂકાયેલ પુરાવાનો ભાર સંતોષકારક રીતે ઉતારી શકી નહોતી. અરજી મળ્યાના બે દિવસની અંદર સમુદાય પ્રમાણપત્ર જારી કરવામાં આવ્યું હતું, તેથી તે કઈ પરિસ્થિતિમાં આપવામાં આવ્યું હતું તે અત્યંત શંકાસ્પદ હતું, આ આધારે તેણે અપીલકર્તાની ચૂંટણીને અમાન્ય જાહેર કરી. વધુમાં એવું પણ ઠરાવ્યું કે મૂળ ધર્મપરિવર્તન પ્રમાણપત્ર અપીલકર્તા દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યું નહોતું અને માત્ર નકલ પ્રતિ જ રજૂ કરવામાં આવી હતી, અને તેથી ધર્મપરિવર્તન અંગેનો તેનો દાવો સ્વીકારવામાં આવી શકતો નથી.

વર્તમાન અપીલમાં અપીલકર્તાના તરફથી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે તેના પિતા ખ્રિસ્તી હતા, પરંતુ તેની માતા તેના પિતાથી અલગ થઈ ગઈ હતી અને ક્યારેય ખ્રિસ્તી ધર્મનું પાલન કર્યું નહોતું તથા હિન્દુ ધર્મનું અનુસરણ ચાલુ રાખ્યું હતું અને અપીલકર્તાનું લાલન-પાલન હિન્દુ તરીકે કરવામાં આવ્યું હતું; અને એ પણ કે તેણે ૧૯૯૪ માં આર્ય સમાજ મંદિર ખાતે હિન્દુ ધર્મમાં પરિવર્તન કરવાની વિધિઓ પૂર્ણ કરી હતી, અને તેના અનુસંધાને ધર્મપરિવર્તનનું પ્રમાણપત્ર જારી કરવામાં આવ્યું હતું તથા તે તેના કાકા દ્વારા મેળવવામાં આવ્યું હતું, જે, જો કે, ગુમ થઈ ગયું હતું અને તેથી તેની નકલરૂપ પ્રમાણપત્ર મેળવીને રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું.

અપીલ મંજૂર કરતાં, અદાલતે

નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું: ૧. "અનુસૂચિત જાતિઓ" નો અર્થ એવી જાતિઓ, વંશો અથવા જનજાતિઓ અથવા એવી જાતિઓ, વંશો અથવા જનજાતિઓના ભાગો અથવા તેમની અંદરના જૂથો, જેમને બંધારણના હેતુસર કલમ ૩૪૧ હેઠળ અનુસૂચિત જાતિઓ તરીકે ગણવામાં આવે છે. ઉક્ત જોગવાઈ હેઠળ, બંધારણ (અનુસૂચિત જાતિઓ) આદેશ, ૧૯૫૦ માં જારી કરવામાં આવ્યો હતો. તેમાં ભારતના દરેક રાજ્યમાં આવેલી જાતિઓ, વંશો અને જનજાતિઓનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે અને પરિચ્છેદ ૨ હેઠળ એ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે તેમાં નિર્દિષ્ટ કોઈપણ જાતિનો વ્યક્તિ બંધારણના હેતુસર અનુસૂચિત જાતિ ગણાશે. પરિચ્છેદ ૩ માં એવો ઉપબંધ છે કે, પરિચ્છેદ ૨ માં સમાવિષ્ટ કોઈપણ બાબત હોવા છતાં, જે કોઈ વ્યક્તિ હિંદુ, શીખ અથવા બૌદ્ધ ધર્મથી ભિન્ન ધર્મ માને છે, તેને અનુસૂચિત જાતિના સભ્ય તરીકે ગણવામાં નહીં આવે. રાષ્ટ્રપતિ આદેશના પરિચ્છેદ ૨ અને ૩ ના વાચનથી સ્પષ્ટ થાય છે કે જો કોઈ વ્યક્તિ રાષ્ટ્રપતિ આદેશની અનુસૂચિમાં સૂચિત જાતિનો સભ્ય હોય, તો તેને અનુસૂચિત જાતિનો દરજ્જો પ્રાપ્ત થશે, શરતે કે તે હિંદુ ધર્મ અથવા આદેશના પરિચ્છેદ ૩ માં નિર્દિષ્ટ અન્ય કોઈ ધર્મ માને. એ બાબત વિવાદિત નથી કે હિંદુ પંથન સમુદાયને રાષ્ટ્રપતિ આદેશ હેઠળ અનુસૂચિત જાતિ તરીકે સૂચિત કરવામાં

આવ્યો છે. [પરિચ્છેદ ૧૫, ૧૭, ૨૧] [૫૯-એફ; ૬૦-એચ; ૬૧-એ-સી; ૬૩-ડી]

પંજાબ રાવ વિ. ડી.પી. મેશ રામ અને અન્ય (૧૯૬૫) ૧ એસ.એલ.આર. ૮૪૯, પર આધાર રાખવામાં આવ્યો.

પેરુમા/ નાદાર વિ. પોન્નુસ્વામી (૧૯૭૦) ૧ એસ.સી.સી. ૬૦૫;

ગંગાપાલ વિ. રિટર્નિંગ ઓફિસર (૧૯૭૫) ૧ એસ.સી.સી. ૫૮૯; ચંદ્ર શેખર રાવ વિ. વી. જગપતિ રાવ ૧૯૯૩ સપ્લ. (૨) એસ.સી.સી. ૨૨૯; હરિ કૃષ્ણલાલ વિ. બાબુલા/ મારાંડી (૨૦૦૩) ૮ એસ.સી.સી. ૬૧૩; રઝિક રામ વિ. ,/જસવંત સિંહ (૧૯૭૫) ૪ એસ.સી.સી. ૭૬૯; ગજાનન કૃષ્ણાજી બાપટ વિ. દત્તાજી રાઘોબાજી મેઘા (૧૯૯૫) ૫ એસ.સી.સી. ૩૪૭; રેગુ મહેશ વિ. રાજેન્દ્ર પ્રતિપ ભાણેય દેવ (૨૦૦૪) એસ.સી.સી. ૪૬; જીત મોહિન્દર વિ. હરમિન્દર સિંહ (૧૯૯૯) ૯ એસ.સી.સી. ૩૮૬; રઘુનાથી અને અન્ય એક વિ. રાજુ રામપ્પા શેટ્ટી (૧૯૯૧) સપ્લ. (૨) એસ.સી.સી. ૨૬૭; સ્ટાન્ડર્ડ ચાર્ટર્ડ બેંક વિ. આંધ્રા બેંક ફાઇનાન્શિયલ સર્વિસિસ લિ. અને અન્ય (૨૦૦૬) ૬ એસ.સી.સી. ૯૪; દુગ્ગી વીરા વેંકટ ગોપાલ સત્યનારાયણ વિ. સકટા વીરા રાઘવૈયાહ અને અન્ય એક (૧૯૮૭) ૧ એસ.સી.સી. ૨૫૪; શ્રી વેંકટરમણા દેવરુ અને અન્ય વિ. મૈસૂર રાજ્ય અને અન્ય. એ.આઈ.આર. ૧૯૫૮ એસ.સી. ૨૫૫; ગજાનન કૃષ્ણાજી બાપટ અને અન્ય વિ. દત્તાજી રાઘોબાજી મેઘે અને અન્ય. (૧૯૯૫) ૫ એસ.સી.સી. ૩૪૭; અબુબકર અબ્દુલ ઈનામદાર (મૃત) કાનૂની વારસદારો દ્વારા અને અન્ય વિ. હારુન અબ્દુલ ઈનામદાર અને અન્ય. એ.આઈ.આર. ૧૯૯૬ એસ.સી. ૧૧૨; ગુલાબરાવ બળવંતરાવ શિંદે અને અન્ય વિ. છબૂબાઈ બળવંતરાવ શિંદે અને અન્ય. (૨૦૦૩) ૧ એસ.સી.સી. ૨૧૨; બોન્ડાર સિંહ અને અન્ય વિ. નિહાલ સિંહ અને અન્ય. (૨૦૦૩) ૪ એસ.સી.સી. ૧૬૧; એસ. સ્વિગારાડોસ્સ વિ. ઝોનલ મેનેજર, એફ.સી.આઈ. (૧૯૯૬) ૩ એસ.સી.સી. ૧૦૦;

પંજાબ રાવ વિ. ડી.પી. મેશ્રામ (૧૯૬૫) ૧ એસ.સી.આર. ૮૪૯; કરવાડે વિ. શંભાકર એ.આઈ.આર. ૧૯૫૮ બોર્ન ૨૯૬; કોઠાપક્ષી નરસૈયા વિ.

જમ્મના જોગી એ.આઈ.આર. ૧૯૭૬ એસ.સી. ૯૩૭; એસ. અંબાલગન વિ. બી. ઓએવરજન અને અન્યઓ (૧૯૮૪) ૨ એસ.સી.સી. ૧૧૨; સી.એમ. અરુમુગમ વિ. એસ. રાજગોપાલ અને અન્યઓ (૧૯૭૬) ૧ એસ.સી.સી. ૮૬૩, નો સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો.

૨. પોતાના વિશ્વાસની જાહેરખબરનો અર્થ આવશ્યકપણે એવો જ થાય કે તે એવી રીતે જાહેર કરાયેલ હોય કે જે લોકોને તેમાં રસ હોઈ શકે તેઓને તેની

જાણ થાય. જો કોઈ વ્યક્તિ જાહેર રીતે એવી જાહેરાત કરે કે તેણે પોતાનો જૂનો ધર્મ છોડ્યો છે અને અન્ય ધર્મ સ્વીકાર્યો છે, તો તેને તે અન્ય ધર્મનું અનુસરણ કરતો માનવામાં આવશે. આવી ખુદી જાહેરાત સામે, અન્ય ધર્મમાં થયેલ રૂપાંતર પ્રભાવી હતું કે નહીં તે અંગે વધુ તપાસ કરવી નિર્ણય ગણાશે. રાષ્ટ્રપતિ આદેશમાં આવેલ "પ્રોફેસ" શબ્દનો ઉપયોગ હિંદુ (અથવા શીખ) ધર્મ અંગે કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા ખુદી જાહેરાત અથવા આચરણના અર્થમાં કરવામાં આવ્યો હોય એવું જણાય છે. તેથી, જ્યાં કોઈ વ્યક્તિ તેના વિરુદ્ધ એવું કહે છે કે તે હવે હિંદુ રહ્યો નથી, ત્યાં તે આ આદેશનો કોઈ લાભ મેળવી શકતો નથી. રાષ્ટ્રપતિ આદેશ હેઠળ અનામતના લાભોનો દાવો કરવા માટે, વ્યક્તિએ એ સ્થાપિત કરવું પડશે કે જે જાતિનો તે સભ્ય છે તે રાષ્ટ્રપતિ આદેશમાં સૂચિત છે અને તે હિંદુ, શીખ અથવા બુદ્ધ ધર્મથી ભિન્ન કોઈ ધર્મનું અનુસરણ કરતો નથી. [પરિચ્છેદ ૧૯, ૨૦] [૬૨-એફ; ૬૩-એ-સી]

૩. હિંદુ ધર્મ એક જ ઈશ્વર અથવા એક જ પવિત્ર ધર્મગ્રંથ ધરાવતો ધર્મ નથી. હિંદુઓની પ્રથાઓ પ્રદેશ પ્રમાણે, સ્થળ પ્રમાણે ભિન્ન હોય છે. જે દેવતાઓની ઉપાસના કરવામાં આવે છે, રિવાજો, પરંપરાઓ, આચરણો, વિધિઓ વગેરે, તે બધાં અલગ હોય છે, છતાં આ બધા લોકો હિંદુ છે. કોઈ વ્યક્તિની ધાર્મિક સ્વીકાર્યતાનો નિર્ધારણ તેના નામ અથવા તેના જન્મના આધાર પર કરવામાં આવવો જોઈએ નહીં. જ્યારે કોઈ વ્યક્તિ હિંદુ ધર્મને સ્વીકારવાનો આશય ધરાવે છે, ત્યારે તે પોતાના પ્રદેશમાં પ્રચલિત હિંદુ ધર્મની પ્રથાઓ મુજબ અથવા જે જાતિ સાથે તે સંબંધિત હોય તે જાતિ મુજબ જે જરૂરી હોય તે બધું કરે છે, અને તેની આસપાસના બધા લોકો તેને હિંદુ તરીકે સ્વીકારે છે. કાયદાનો આ સ્થિર સિદ્ધાંત છે કે એક ધર્મમાંથી બીજા ધર્મમાં ધર્મપરિવર્તન સાબિત કરવા માટે બે તત્વો પૂર્ણ થવા જરૂરી છે. પ્રથમ, ધર્મપરિવર્તન થયેલું હોવું જોઈએ અને બીજું, જે સમુદાયમાં તે વ્યક્તિ ધર્મપરિવર્તિત થઈ હોય તેમાં તેની સ્વીકૃતિ થયેલી હોવી જોઈએ. અપીલકર્તાએ માત્ર પોતાની અરજીઓમાં જ નહીં પરંતુ પોતાના પુરાવામાં પણ જણાવ્યું હતું કે તેના પિતાએ તેની માતાથી અલગતા લીધી હતી અને તેની માતા હિંદુ ધર્મનું પાલન કરતી રહી હતી અને હિંદુ પદ્ધતિ સમુદાયે તેને તે રીતે સ્વીકારી હતી. અરજીઓ અને તેના સમર્થનમાં રજૂ કરાયેલ પુરાવાને સંયુક્ત રીતે વાંચવો આવશ્યક હતો. જ્યારે ભ્રષ્ટાચાર, વિશિષ્ટ ધર્મના આધારે લોકોને ઉશ્કેરવા વગેરેના આધારે ચૂંટણી અરજિ દાખલ કરવામાં આવે ત્યારે અતિ-તકનીકી અભિગમ અપનાવવાની જરૂર નથી. પક્ષકારો વચ્ચેના વિવાદનો નિર્ણય કરતી વખતે વડી અદાલતે અપીલકર્તા પર આ બોજો મુકી દીધો કે તે સાબિત કરે કે તે ખ્રિસ્તી નથી પરંતુ હિંદુ શ્રદ્ધાનું પાલન કરતી વ્યક્તિ છે અને સમુદાયે તેને હિંદુ પદ્ધતિ સમુદાયની વ્યક્તિ તરીકે સ્વીકારી છે. વડી અદાલતનું આ તર્ક સ્થાપિત કાનૂની સિદ્ધાંતોના વિરુદ્ધ જાય છે. ચૂંટણી અરજિમાં પુરાવાનો ભાર તે વ્યક્તિ પર રહે છે જે એવો આક્ષેપ કરે છે કે બહુમતી મતદારોના સમર્થનથી ચૂંટાયેલ વ્યક્તિ હજુ પણ રાજ્ય વિધાનસભામાં તેમનું

પ્રતિનિધિત્વ કરવા લાયક નથી. વર્તમાન કેસમાં, ચૂંટણી અરજદારએ અપીલકર્તા અને તેના સાક્ષીઓ દ્વારા રજૂ કરાયેલા પુરાવાને ખંડિત કરવા માટે કોઈ સ્વીકાર્ય પુરાવો રજૂ કર્યો નહોતો. તેથી, પિતૃત્વનો જે મુદ્દો એવો પરિબળ તરીકે રજૂ કરવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો હતો કે જેનાથી અપીલકર્તા ખ્રિસ્તી છે અને ખ્રિસ્તી તરીકે ઉછેરવામાં આવી છે તે સાબિત થાય, તે સ્વીકારી શકાય તેમ નથી. [પરિણેદ ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૫, ૪૭] [૬૯-ડી-એચ; ૭૦-એ-બી; ૭૪-બી-એફ; ૮૧-ડી-એચ; ૮૨-એ-એફ]

કૈલાશ સોન્કર વિ. માયાદેવી (૧૯૮૪) ૨ એસ.સી.સી. ૯૧; ગણપત વિ. રિટર્નિંગ ઓફિસર (૧૯૭૫) ૧ એસ.સી.સી. ૫૮૯, પર આધાર રાખવામાં આવ્યો.

૪. જે વિસંગતિ તરફ ધ્યાન દોરવામાં આવી છે તે અંગે શાળાના રેકૉર્ડમાં ચૂંટણી અરજદાર અંગેની નોંધ બાબતે, તેની યોગ્ય રીતે અપીલકર્તા દ્વારા સમજ આપવામાં આવી હતી અને માત્ર આ કારણસર અપીલકર્તા અનામત મતવિસ્તારમાંથી ચૂંટણી લડવા માટે અયોગ્ય હતો એવું માનવા માટે આ આધાર બની શકતું નથી. અપીલકર્તાને સમુદાય પ્રમાણપત્ર જારી કરવાની બાબત સુધી, તહસીલદાર તરીકે કાર્યરત પી.ડબલ્યુ.ડ ના પુરાવાએ પૂરતા પ્રમાણમાં દર્શાવ્યું હતું કે સમુદાય પ્રમાણપત્ર જારી કરતી વખતે વિધિસર પ્રક્રિયાનું પાલન કરવામાં આવ્યું હતું. અપીલકર્તા દ્વારા રજૂ કરાયેલ સમુદાય પ્રમાણપત્રની અસલિયત અંગે શંકા વ્યક્ત કરતાં પી.ડબલ્યુ.ડ ના પુરાવાની વડી અદાલતે યોગ્ય રીતે મૂળવણી કરી નહોતી. જન્મના રેકૉર્ડ, ટેલિફોન અરજીની નોંધો અને મતદાર યાદીની નોંધો પર રાખવામાં આવેલ આધાર માત્ર એટલા આધારે પૂરતો બની શકતો નથી કે અપીલકર્તા ખ્રિસ્તી ધર્મનું પાલન કરે છે તે સાબિત થાય. [પરિણેદ ૪૮, ૪૯, ૫૦] [૮૩-જી-એચ; ૮૪-એ-બી; એફ]

કુમારી મધુરી પાટીલ અને અન્ય વિ. એડી. કમિશનર, ટ્રાઈબલ ડેવલપમેન્ટ અને અન્ય (૧૯૯૪) ૬ એસ.સી.સી. ૨૪૧; જીએમ, ઇન્ડિયન બેંક વિ. આર. રાણી અને અન્ય (૨૦૦૭) ૧૨ એસ.સી.સી. ૭૯૬; આર. પાલાનિમુથુ વિ. રિટર્નિંગ ઓફિસર અને અન્ય (૧૯૮૪) સપ્લિ. એસ.સી.સી. ૭૭; જહોન વાલીઆમટ્ટોમ અને અન્ય વિ. યુનિયન/ઇન્ડિયા (૨૦૦૩) ૬ એસ.સી.સી. ૬૧૧; મીરા કનવારિયા વિ. સુનીથા અને અન્ય (૨૦૦૬) ૧ એસ.સી.સી. ૩૪૪; દેશ રાજ વિ. બોધ રાજ (૨૦૦૮) ૨ એસ.સી.સી. ૧૮૬, ભિન્ન ઠરાવવામાં આવ્યો.

૫. એ સાચું છે કે જે પક્ષકાર દસ્તાવેજની સામગ્રી પર આધાર રાખવા ઈચ્છે છે, તેણે તેની સામગ્રી અંગેનું પ્રાથમિક પુરાવું રજૂ કરવું આવશ્યક છે, અને માત્ર અપવાદરૂપ પરિસ્થિતિઓમાં જ ગૌણ પુરાવો ગ્રાહ્ય બનશે. તેમ છતાં, જો ગૌણ પુરાવો ગ્રાહ્ય હોય, તો તે જે સ્વરૂપમાં ઉપલબ્ધ હોય તે કોઈપણ સ્વરૂપમાં

રજૂ કરી શકાય છે, ભલે તે નકલ રજૂ કરીને હોય, નકલની દ્વિતીય નકલ દ્વારા હોય, સામગ્રી અંગેના મૌખિક પુરાવાથી હોય કે અન્ય કોઈ સ્વરૂપમાં હોય. ગૌણ પુરાવાને આધારભૂત પુરાવા દ્વારા પ્રમાણિત કરવું આવશ્યક છે કે કથિત નકલ હકીકતમાં મૂળની સાચી નકલ છે. પ્રાથમિક પુરાવાની માંગ કરતી નિયમની અપવાદી જોગવાઈઓ એવાં મામલામાં રાહત આપવા માટે રચવામાં આવી છે જેમાં કોઈ પક્ષકાર પોતાની કોઈ ભૂલ વિના મૂળ દસ્તાવેજ રજૂ કરવામાં ખરેખર અસમર્થ હોય. વર્તમાન મામલામાં, અપીલકર્તાનું વિશિષ્ટ પ્રકરણ એવું હતું કે વર્ષ ૧૯૯૪માં, એટલે કે વર્ષ ૨૦૦૬માં યોજાયેલી વિધાનસભાની ચૂંટણીથી ઘણાં અગાઉ, તેણે માત્ર હિંદુ ધર્મમાં પોતાની આસ્થા પુનઃસ્થાપિત કરવાની દૃષ્ટિએ આર્ય સમાજમાં તમામ વિધિઓ અનુસરેલી હતી અને આર્ય સમાજ દ્વારા અપાયેલું ધર્મપરિવર્તન પ્રમાણપત્ર તેના સાથે ગયેલા તેના કાકાએ પ્રાપ્ત કરી સ્વીકારેલું હતું. આ પણ તેનું વિશિષ્ટ પ્રકરણ હતું કે તેણે તે પ્રમાણપત્ર પોતાના કાકા પાસેથી પરત લીધું નહોતું, કારણ કે તેની માન્યતા એવી હતી કે તેના હેતુ માટે તેની જરૂર પડશે નહીં. ચૂંટણી અરજિ દાખલ કરવામાં આવી ત્યારે જ, હિંદુ ધર્મમાં પોતાની આસ્થા પુનઃસ્થાપિત થયાનું પોતાનું પ્રકરણ સાબિત કરવા માટે, તેને ખબર પડી કે તેના કાકાએ તે પ્રમાણપત્ર ગુમાવ્યું છે, જેના કારણે તેને આર્ય સમાજ, મદુરાઈ પાસેથી ધર્મપરિવર્તન પ્રમાણપત્રની દ્વિતીય નકલ મેળવવાની આવશ્યકતા ઊભી થઈ. તેના પુરાવાના આ ભાગને તો અરજદારે પડકાર્યો પણ નહોતો. હકીકતમાં, દસ્તાવેજોની સામગ્રી સ્પષ્ટપણે સ્થાપિત કરે છે કે અપીલકર્તાની વિનંતિ પર, તેના કાકાએ તેને એવું જણાવ્યા બાદ કે વર્ષ ૧૯૯૪માં તેને પ્રાપ્ત થયેલું મૂળ પ્રમાણપત્ર તેની પાસે ગુમાયું છે, તે બીજી વખત જારી કરવામાં આવ્યું હતું. ધર્મપરિવર્તન પ્રમાણપત્રના અવલોકનથી પૂરતા પ્રમાણમાં પ્રદર્શિત થાય છે કે અપીલકર્તાએ આર્ય સમાજ, મદુરાઈ ખાતે ધર્મપરિવર્તનની વિધિઓ અનુસરી હિંદુ ધર્મમાં આસ્થા પુનઃસ્થાપિત થયાનો પોતાનો દાવો સફળતાપૂર્વક સાબિત કર્યો હતો. [ફરો ૩૦] [૭૧- ઇ-એચ; ૭૨-એ-ઈ]

સત્રુચર્લા વિજયા રામા રાજુ વિ. નિમ્મકા જયા રાજુ અને અન્યગણ. એ.આઈ.આર. ૨૦૦૬ એસ.સી. ૫૪૩, ભિન્ન ઠરાવાઓ.

૬.૧. એ એક સુસ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિ છે કે ચૂંટણી અરજીમાં અરજદારે નીચલી અદાલતમાં વિચારણા દરમિયાન જેના પર આધાર રાખવાનો હોય તે તમામ મહત્વના તથ્યો સ્પષ્ટ અને નિર્વિવાદ રીતે દર્શાવવાના હોવા જોઈએ, અને તેમાં પરિસ્થિતિઓનું સ્પષ્ટ અને સંપૂર્ણ ચિત્ર પ્રગટ થવું જોઈએ તેમજ નિશ્ચિત કાર્યકારણ દર્શાવવું જોઈએ. ઉપરોક્તના અભાવે, ચૂંટણી અરજીને સંક્ષિપ્ત રીતે ફગાવી શકાય છે. ચૂંટણીનું પરિણામ રદ કરવા માટે, ચૂંટણીની ગેરકાયદેસરતા સાબિત કરવા હકારાત્મક પુરાવો હોવો આવશ્યક છે. તેથી, પુરાવાનો ભાર ચૂંટણી અરજી દાખલ કરનાર અરજદાર પર રહેશે. ભ્રષ્ટ આચરણના આધાર પર ચૂંટાયેલા ઉમેદવારની ચૂંટણીને પડકારતી ચૂંટણી અરજી ફોજદારી કાર્યવાહી

નથી; પરંતુ અરજદારે અદાલત સમક્ષ રજૂ કરવાના આવશ્યક પુરાવાના ધોરણ અંગે તે ફોજદારી કાર્યવાહીથી ઓછી નથી. યદ્યપિ, હાલના કેસમાં આક્ષેપો ભ્રષ્ટ આચરણના નથી, તેમ છતાં ગંભીરતાની દૃષ્ટિએ તેઓ કોઈ રીતે ઓછા નથી; તેથી, ચૂંટણી અરજદારે પોતાના કરેલા આક્ષેપો ચુકિતપૂર્ણ શંકાથી પર સાબિત કરવાનો પુરાવાનો ભાર તેના પર છે. આવું તેથી કરવામાં આવે છે કે ચૂંટણી પ્રક્રિયાની પવિત્રતા જળવાઈ રહે. [ફકરો ૫૨, ૫૪, ૫૫] [૮૫-જી-એચ; ૮૬-એ-બી; ૦-જી]

જે. ચંદ્રશેખર રાવ વિ. વી. જગપતિ રાવ ૧૯૯૩ સપ્લિમેન્ટ (૨) કલમ ૨૨૯, આધાર રાખવામાં આવ્યો.

વી.એસ અચ્યુતાનંદન વિ. પી.જે. ફાન્સિસ (૧૯૯૯) ૨ એસ.સી.આર. ૯૯, નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો.

૬.૨. ચૂંટણી અરજદાર તરફના સાક્ષીઓનું સાક્ષ્ય પુરાવા અધિનિયમમાં નિર્ધારિત કસોટીને પૂર્ણ કરતું નથી, જેથી તે પુરાવો ગ્રાહ્ય બની શકે. તે કોઈ વિશ્વાસ ઉપજાવતું નથી. પુરાવો સ્પષ્ટપણે શ્રુતિઆધારિત છે. વડી અદાલતે આ તથ્ય પર ભારે આધાર મૂક્યો હતો કે પુરાવાનો ભાર અપીલકર્તા પર ખસેડાયો હતો કે તેણીએ ખરેખર ખ્રિસ્તી ધર્મનો ત્યાગ કર્યો હતો તે સાબિત કરે. વડી અદાલતનું તર્કસંગત કારણયોગ્ય મંતવ્ય યોગ્ય ન હતું. અપીલકર્તા ખરેખર ખ્રિસ્તી ધર્મનું પાલન કરતી હતી અને તેનો સ્વીકાર કરતી હતી તે દર્શાવવાનો પુરાવાનો ભાર સંપૂર્ણપણે ચૂંટણી અરજદાર પર હતો. કોઈપણ પરિસ્થિતિમાં, અપીલકર્તા દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલો પુરાવો સગત અને વિશ્વસનીય હતો, કારણ કે તે એવા વ્યક્તિઓના સાક્ષ્ય પર આધારિત હતો જેઓએ વાસ્તવમાં અપીલકર્તાના ઘરે ગયેલા હતા અથવા તેણીના લગ્નમાં હાજર રહ્યા હતા અથવા તેણી તથા તેના પતિના પરિવાર સાથે નજીકના સંપર્કમાં રહ્યા હતા. વડી અદાલતે પુરાવાનો ભાર અપીલકર્તા પર ખસેડવામાં ન્યાયસંગતતા ધરાવતી હતી એમ માન્ય રાખીએ તો પણ, તેણીએ દઢ અને વિશ્વસનીય પુરાવા રજૂ કરીને તે ભાર ઉતારી દીધો હતો. તેણીની સાક્ષી તેણીએ રજૂ કરેલા દસ્તાવેજી પુરાવા સાથે સુસંગત હતી. જોકે અપીલકર્તાએ મૂળ ધર્મપરિવર્તન પ્રમાણપત્ર રજૂ કર્યું નહોતું, તેમ છતાં તેણીએ રજૂ કરેલી નકલપ્રતિ પર અવિશ્વાસ કરવાનો કોઈ કારણ નહોતો, કારણ કે અરજદારે અપીલકર્તાએ પોતાનો કેસ સાબિત કરવા રજૂ કરેલા પુરાવાનો કારણસભર પ્રતિવાદ કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હતો. નોંધપોથી પર એવું દર્શાવતું કશું નહોતું કે સમુદાય પ્રમાણપત્ર ગેરકાયદેસર રીતે અથવા માન્ય પ્રક્રિયાના ઉલ્લંઘનમાં જારી કરવામાં આવ્યું હતું. ચૂંટણી અરજદારે ઉક્ત પ્રમાણપત્રની જારી પ્રક્રિયામાં કોઈ કથિત ગેરરીતિ પ્રકાશમાં લાવવા માટે પ્રમાણપત્ર જારી થતી વખતે જવાબદારી સંભાળનાર વ્યક્તિની તપાસ કરવી જોઈતી હતી. સામાવાળા નં. ૧ તરફથી વિપરીત સાબિત ન કરવામાં આવે ત્યાં સુધી સમુદાય પ્રમાણપત્રની જારી કરવાની માન્યતા અનુમાનિત થાય છે, અને તે

એવું કરવામાં સ્પષ્ટપણે નિષ્ફળ ગયો હતો. આ બાબત પણ અચંબિત કરે છે કે આ મુદ્દે વડી અદાલતે કડક નોંધ લીધી હોવા છતાં આર્ય સમાજ તરફથી અપાયેલ ધર્મપરિવર્તન પ્રમાણપત્રની સામાવાળાઓએ વિગતવાર તપાસ કરી નહોતી. પ્રમાણપત્ર કેવી રીતે અપાયું અને કઈ પ્રક્રિયા અનુસરવામાં આવી તે દર્શાવવા દસ્તાવેજ અથવા મૌખિક પુરાવા દ્વારા કોઈ સાબિતી પૂરી પાડવામાં આવી નહોતી. રજૂ કરાયેલ પુરાવા પરસ્પર વિરોધાભાસી છે અને રાજકીય પ્રતિસ્પર્ધાનો વાસ આપે છે. [ફકરો ૫૬, ૫૭, ૫૮] [૮૬-એચ; ૮૭-એ-એચ; ૮૮-એ-ડી]

કેસ લૉ રેફરન્સ

- (૧૯૬૫) ૧ એસ.એલ.આર.૮૪૯ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો પરિચ્છેદ ૮
- (૧૯૭૦) ૧ સેક ૬૦૫ નો સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો પરિચ્છેદ ૮
- (૧૯૭૫) ૧ સેક ૫૮૯ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો ફકરો ૮
- ૧૯૯૩ સપ્લિ. (૨) એસસીસી ૨૨૯ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છેફકરો ૯
- (૨૦૦૩) એસ સેક ૬૧૩ ફકરો ૯ માં ઉલ્લેખિત
- (૧૯૭૫) ૪ સેક ૭૬૯ નો સંદર્ભ લેવાયો ફકરો ૯
- (૧૯૯૫) ૫ સેક ૩૪૭ નોફકરો ૯ માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો
- (૨૦૦૪) ૧ એસ.ઈ.સી. ૪૬ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે પરિચ્છેદ ૯
- (૧૯૯૯) ૯ સેક ૩૮૬ નો ઉલ્લેખ ફકરો ૯ માં કરવામાં આવ્યો
- (૧૯૯૧) સપ્. (૨) એસીસીસી ૨૬૭ નો ફકરો ૧૦ માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો
- (૨૦૦૬) ૬ સેક ૯૪ નો પરિચ્છેદ ૧૦ માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો
- (૧૯૮૭) ૧ એસીઈ ૨૫૪ નો સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો છે ફકરો ૧૧
એ.આઈ.આર. ૧૯૫૮ એસસી ૨૫૫ નો સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો છે ફકરો ૧૧
- (૧૯૯૫) ૫ સેક ૩૪૭ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો ફકરો ૧૧ એ.આઈ.આર.
૧૯૯૬ એસ.સી. ૧૧૨ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો ફકરો ૧૧
- (૨૦૦૩) ૧ એસ.ઈ.સી. ૨૧૨ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે ફકરો ૧૧

(૨૦૦૩) ૪ સેક ૧૬૧ પર આધાર રાખવામાં આવ્યું ફકરો ૧૧ ૧૯૧૫ (૧) સેક ૫૮૯ પર આધાર રાખવામાં આવ્યું ફકરો ૧૩

(૧૯૯૬) ૩ સેક ૧૦૦ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો પરિચ્છેદ ૧૬

(૧૯૬૫) ૧ એસ.સી.આર. ૮૪૯ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો ફકરો ૧૮ એ.આઈ.આર. ૧૯૫૮ બોર્ન ૨૯૬ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો ફકરો ૧૯ ૧૯૧૦ (૧) સેક ૬૦૫ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો ફકરો ૨૧

(૧૯૭૫) ૧ સેક ૫૮૯ નો સંદર્ભ લેવાયો ફકરો ૨૨ એર ૧૯૭૬ એસસી ૯૩૭ નો સંદર્ભ લેવાયો ફકરો ૨૩

(૧૯૮૪) ૨ સેક ૧૧૨ નો સંદર્ભ લેવાયો છે ફકરો ૨૪

(૧૯૮૪) ૨ સેક ૯૧ નો ફકરો ૨૫ માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે

(૧૯૭૬) ૧ એસ.ઈ.સી. ૮૬૩ નો સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો છે ફકરો ૨૬

(૧૯૭૦) ૧ સેક ૬૦૫ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો ફકરો ૩૦ એ.આઈ.આર. ૨૦૦૬ એસ.સી. ૫૪૩ ભિન્ન ગણાવાયું ફકરો ૩૧

(૧૯૮૪) ૨ સેક ૯૧ ઉપર આધાર રાખવામાં આવ્યો ફકરો ૪૭

(૧૯૯૪) ૬ સેક ૨૪૧ ભિન્ન ઠરાવવામાં આવેલ ફકરો ૪૯

(૨૦૦૧) ૧૨ એસઈસી ૭૯૬ ભિન્ન ગણાવાયેલ ફકરો ૪૯

(૧૯૮૪) સપ્. કલમ ૧૧ ભિન્ન ગણાવવામાં આવી ફકરો ૪૯

(૨૦૦૩) ૬ એસ.ઈ.સી. ૬૧૧ ભિન્ન ઠરાવાયેલ ફકરો ૪૯

(૨૦૦૬) ૧ એસઈસી ૩૪૪ ભિન્ન ઠેરવાયેલ ફકરો ૪૯

(૨૦૦૮) ૨ સેક ૧૮૬ ભિન્ન ગણાવવામાં આવેલ ફકરો ૪૯

(૧૯૯૯) ૨ એસ.સી.આર. ૯૯ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે ફકરો ૫૩

૧૯૯૩ સપ્લિ. (૨) એસ.સી.સી. ૨૨૯ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે ફકરો ૫૫

સિવિલ એપેલેટ જ્યુરિસ્ટિક્શન : સિવિલ અપીલ નં. ૭૨૮૪/૨૦૦૮.

મદ્રાસ સ્થિત ન્યાયિક વડી અદાલતના ચૂંટણી અરજી નં. ૭/૨૦૦૬ માં તા. ૦૨.૧૨.૨૦૦૮ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

કે. રામમૂર્તિ, ગુરુકૃષ્ણ કુમાર, સુબ્રમોનિયમ પ્રસાદ, જય કિશોર સિંહ, એન. સુંદરેશન, કે. ધનસેકરણ, શ્રીકલા ગુરુકૃશન કુમાર, યુ.એમ. રવિચંદ્રન, જી. આનંદા સેલ્વમ, કે. મેલ સોહની, આર. સતીશ કુમાર, એસ. નંદા કુમાર, સતીશ કુમાર, અચિન ગોયલ, પી.વી. યોગેશ્વરન, જેમોન એન્ડ્ર્યૂઝ હાજર રહેલ પક્ષકારો તરફે.

અદાલતનો ચુકાદો નીચે મુજબ જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો

એચ.એલ. દત્ત, ન્યાયમૂર્તિ.

હકીકતો :

૧. મે ૨૦૦૬માં યોજાયેલ તમિલનાડુ વિધાનસભાની ચૂંટણીમાં રાજાપાલયમ મતવિસ્તાર અનુસૂચિત જાતિના સભ્યો માટે અનામત રાખવામાં આવ્યો હતો. અપીલકર્તા, સામાવાળા નં. ૧ અને અન્ય અગિયાર વ્યક્તિઓએ ચૂંટણી લડી હતી. અપીલકર્તા ચૂંટાયેલા જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા. સામાવાળા નં. ૧ એ, અન્ય બાબતો ઉપરાંત, અપીલકર્તાની ચૂંટણીને પડકારતી ચૂંટણી

અરજી દાખલ કરી હતી. ચૂંટણી અરજી મદ્રાસ વડી અદાલતે મંજૂર કરી હોવાથી, હાલની આ અપીલ અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી છે.

૨. રાજાપાલ્યમ વિધાનસભા માટેના ઉમેદવારીપત્રો મતવિસ્તારની તપાસ ૨૧.૦૪.૨૦૦૬ના રોજ કરવામાં આવી હતી અને ઉમેદવારીપત્રોની તપાસ બાદ, અપીલકર્તા તથા સામાવાળા નં. ૧ સહિત કુલ ૧૩ ઉમેદવારો મેદાનમાં હતા. અપીલકર્તાએ એ.આઈ.એ.ડી.એમ.કે. પક્ષના ઉમેદવાર તરીકે ચૂંટણી લડી હતી અને તેને "બે પાન" ચિહ્ન ફાળવવામાં આવ્યું હતું. સામાવાળા નં. ૧ એ સ્વતંત્ર ઉમેદવાર તરીકે ચૂંટણી લડી હતી અને તેને "આંગળીની વીંટી" ચિહ્ન ફાળવવામાં આવ્યું હતું. ઉક્ત મતવિસ્તાર માટેની ચૂંટણી ૦૮.૦૫.૨૦૦૬ના રોજ યોજાઈ હતી. ચૂંટણીનું પરિણામ ૧૧.૦૫.૨૦૦૬ના રોજ જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું અને સર્વાધિક મતો પ્રાપ્ત કરવાને કારણે અપીલકર્તાને ચૂંટણીમાં વિજેતા ઉમેદવાર તરીકે જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો.

૩. સામાવાળા નં.૧ [ચૂંટણી અરજદાર] એ પ્રતિનિધિત્વ અધિનિયમ, ૧૯૫૧ ની કલમ ૮૧ સાથે કલમ ૫(એ), ૧૦૦(૧)(એ) અને ૧૨૫-એ વાંચી ચૂંટણી અરજી દાખલ કરીને ચૂંટણીના પરિણામને પડકાર્યો હતો. તેમની પ્રાર્થના પરત ફરેલા ઉમેદવારની ચૂંટણીને અમાન્ય જાહેર કરવાની તથા ત્યારબાદ સર્વાધિક મત મેળવનાર ઉમેદવારને સફળ ઉમેદવાર તરીકે જાહેર કરવાની હતી.

ચૂંટણી અરજદારનો વિવાદબિંદુ :

૪. વિવાદ એ છે કે રાજપાલયમ વિધાનસભા મતવિસ્તાર અનામત મતવિસ્તાર છે અને આવા મતવિસ્તારમાંથી માત્ર અનુસૂચિત જાતિના ઉમેદવારો જ ચૂંટણી લડવા પાત્ર છે. અરજદારના જણાવ્યા મુજબ, સામાવાળા નં. ૧ (આ અપીલમાં અપીલકર્તા) એ પોતાને અનુસૂચિત જાતિના સભ્ય તરીકે ખોટી જાહેરાત આપી અને મહત્વપૂર્ણ તથ્યો છુપાવી પોતાના ઉમેદવારીપત્રો દાખલ કર્યા હતા. તેના મુજબ, અપીલકર્તા ખ્રિસ્તી ધર્મનું પાલન કરે છે અને તેનું વાસ્તવિક નામ ગ્લોરી ચંદ્રા છે અને તેનો જન્મ ખ્રિસ્તી માતા-પિતાથી થયો છે. તે એવો દાવો કરે છે કે અપીલકર્તાના પતિનું નામ સૂસાઈમણિક્કમ છે અને તે પણ ખ્રિસ્તી ધર્મનું પાલન કરે છે. તે આક્ષેપ કરે છે કે તેણીએ સીએસઆઈ વડી અદાલત શાળા, બાટલગુન્ડુમાં અભ્યાસ કર્યો હતો, અને તેના ઉમેદવારીપત્રમાં દર્શાવ્યા મુજબ ગવર્નમેન્ટ વડી અદાલત શાળા, દેવથાનમપટ્ટીમાં નહીં, અને શાળાના અભિલેખો મુજબ તે ખ્રિસ્તી પક્ષન સમુદાયની છે. તે વધુમાં એવો પણ દાવો કરે છે કે તહસીલદાર, રાજપાલયમ દ્વારા જારી કરાયેલ સમુદાય પ્રમાણપત્ર તેણીએ રાજકીય પ્રભાવનો ઉપયોગ કરીને અને મહત્વપૂર્ણ તથ્યો દબાવી મેળવી લીધું હતું, અને જણાવાયેલ પ્રમાણપત્ર અરજી પ્રાપ્ત થયાના બે દિવસની અંદર અપીલકર્તાને આપવામાં આવ્યું હતું. તે આગળ એવો પણ દાવો કરે છે કે સામાવાળાના કથિત ધર્મપરિવર્તન પછી પણ, વર્ષ ૧૯૯૯ માટે પ્રકાશિત મતદાર ચાદીમાં તેનું નામ ગ્લોરી ચંદ્રા તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યું હતું. તે આ

બાબત પર પણ આધાર રાખે છે કે અપીલકર્તાના પતિએ નવી ટેલિફોન કનેક્શન માટે ભારત સંચાર નિગમ લિમિટેડને તારીખ ૨૭.૪.૧૯૯૮ની અરજી કરી હતી, જેમાં તેનું નામ સૂસાઈમણિક્કમ દર્શાવાયું છે. અરજદાર મૂળ જન્મ નોંધપોથી, ૧૯૯૭માં, એરુમલાઈનાયકેનપટ્ટી ગામમાં થયેલા જન્મોને લગતી નોંધણીઓ પર પણ આધાર રાખે છે અને તેમાં સામાવાળાને જન્મેલી કન્યાશિશુના જન્મનો ઉલ્લેખ છે, જેમાં તે સમયનું તેનું નામ ગ્લોરી ચંદ્રા દર્શાવાયું છે અને બાળકના પિતાનું નામ સૂસાઈમણિક્કમ દર્શાવાયું છે અને તેમનો ધર્મ ખ્રિસ્તી તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યો છે. તેથી, એવો દાવો કરવામાં આવે છે કે સામાવાળા નં. જન્મથી ખ્રિસ્તી છે અને સતત ખ્રિસ્તી ધર્મનું પાલન કરે છે અને તેથી તે અનામત મતવિસ્તારમાંથી ચૂંટણી લડી શકતી નહોતી.

વિવાદ કરતા સામાવાળા/અપીલકર્તાની દલીલ: .

૫. સામાવાળા જણાવે છે કે તેનો જન્મ ખ્રિસ્તી પિતા અને હિંદુ માતાથી થયો હતો. તેના પિતાએ ત્યારબાદ ફરી લગ્ન કર્યા. જ્યારે તે બાળકી હતી ત્યારે તેના પિતાએ તેને અને તેની માતાને તજી દીધા હતા. તેનો ઉછેર તેની માતાએ તેની બહેનના ઘરે કર્યો હતો અને તે દાવો કરે છે કે તેણે પોતાના પિતા સાથેના તમામ સંબંધો તોડી નાખ્યા હતા. તે દાવો કરે છે કે વર્ષ ૧૯૯૪માં આર્ય સમાજમાં તેનું હિંદુ ધર્મમાં રૂપાંતરણ કરવામાં આવ્યું હતું. ૨૩.૦૧.૧૯૯૫ના રોજ તેણે મુરુગન નામના એક વ્યક્તિ સાથે લગ્ન કર્યા હતા (જેણે વર્ષ ૧૯૭૫માં હિંદુ ધર્મ સ્વીકાર્યો હતો), જે પછન જાતિનો હતો. સામાવાળાએ જણાવ્યું છે કે

મુરુગન સાથે તેનું લગ્ન તેના પતિના ઘરે હિંદુ પદ્ધતિ સમાજની રીત-રિવાજ અને પરંપરા મુજબ ગામના નજીકના હાજરીમાં થયું હતું, જેણે તાળી લઈ તેના પતિને સામાવાળાના ગળામાં બાંધવા આપી હતી અને લગ્ન સમયે સામાવાળાના પતિના પરિવારે દેવેન્દ્રકુલ વેલાલર સમૂહ તરીકે ઓળખાતા સમાજને રૂ. ૨૫૦/-ની રકમ આપી હતી. તે દાવો કરે છે કે તેના સમાજના સભ્યો દેવેન્દ્રકુલ વેલાલર સમૂહના સભ્યો છે. તેને વર્ષ ૧૯૯૭માં સમાજ પ્રમાણપત્ર મળ્યું હતું, જેમાં તે હિંદુ પદ્ધતિ સમાજની હોવાનું પ્રમાણિત કરવામાં આવ્યું હતું. તે ખાસ કરીને કહે છે કે પોતાના રૂપાંતરણ અંગે મતદારોને જાણ કરવી જરૂરી તેને લાગી નહોતી, કારણ કે તેનો જન્મ અને ઉછેર હિંદુ તરીકે થયો હતો અને તે હિંદુ ધર્મનું આચરણ કરતી હતી. તે કહે છે કે બાળપણથી જ તે ગામના મંદિરોમાં તથા નજીકના કામાચીયમ્મન મંદિરમાં હિંદુ દેવતાઓની પૂજા કરતી હતી. જ્યારે તે યુવાવસ્થામાં પ્રવેશી ત્યારે જરૂરી વિધિઓ હિંદુ રીવાજો અનુસાર કરવામાં આવી હતી. તેણે વર્ષ ૨૦૦૧માં યોજાયેલી પંચાયત વોર્ડ નં. ૩ની ચૂંટણી પણ લડી હતી અને જીત મેળવી હતી. ઉક્ત ચૂંટણીમાં તેની દ્વારા દાખલ કરાયેલ ઉમેદવારીપત્ર સામે કોઈએ વાંધો નોંધાવ્યો ન હતો. તે સ્પષ્ટ કરે છે કે તેની પુત્રીનો જન્મ ૨૦.૬.૧૯૯૭ના રોજ થયો હતો, અને વર્ષ ૧૯૯૭ના જન્મ નોંધપોથીમાં દર્શાવેલી તારીખ યોગ્ય નથી. તે આ વાતનો પણ ઇનકાર કરે છે કે પોતાના ધર્મનો ખુલાસો ન થાય તે માટે તેણે ઈશદાપૂર્વક પોતાની બે પુત્રીઓના જન્મપ્રમાણપત્રો રજૂ કર્યા નહોતા. તે વધુમાં દાવો કરે છે કે તેનો ભાઈ સુધાકર

જ્ઞાનરાજ દેવથાનમપટ્ટીની સરકારી વડી અદાલત શાળામાં ભણ્યો હતો, જે સહશિક્ષણ સંસ્થા છે, અને તેણે એવો અનુમાન કર્યો હતો કે સામાવાળા તેની બહેન હોવાથી તે પણ એ જ શાળામાં ભણી હશે, અને તેથી ઉમેદવારીપત્રો સાથે દાખલ કરાયેલી જાહેરાતમાં તે બાબતનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો, અને અપીલકર્તા ૨૦.૪.૨૦૦૬ની સવારમાં જ વિરુધ્ધનગર આવ્યો હતો, જે ઉમેદવારીપત્રો દાખલ કરવાનો છેલ્લો દિવસ હતો, અને બધું કામ ઉતાવળમાં કરવામાં આવ્યું હતું. તેના ભાઈ સુધાકર જ્ઞાનરાજે તેને જાણ કરી હતી કે તેણે ઉમેદવારીપત્રો તૈયાર કર્યા છે અને તે માત્ર સહી કરી દે તો પૂરતું છે, અને તેણે ઉતાવળમાં જાહેરાત પર સહી કરી દીધી હતી, કારણ કે તેને એવો કોઈ કારણ ન હતો કે કોઈ ભૂલ થઈ હશે એવી શંકા થાય. તે વધુમાં કહે છે કે આ એક અનિરિચ્છત ભૂલ હતી જે દાખલ થઈ ગઈ હતી અને તે કોઈ પણ રીતે ચૂંટણી અરજીકર્તાને મદદરૂપ થતી નથી. તે આ દાવો પણ કરે છે કે ચૂંટણી અરજીમાં કરાયેલા આક્ષેપો ખોટા છે અને તેઓ પરાજિત ઉમેદવાર દ્વારા વિરોધી ડી.એમ.કે. પક્ષની પ્રેરણાથી કરાવવામાં આવ્યા છે. સારાંશરૂપે, તેનો દાવો એવો છે કે તે અનુસૂચિત જાતિની છે અને સમાજ દ્વારા પણ તે રીતે સ્વીકારવામાં આવી છે.

૬. વડી અદાલતે તેના વિચારણા અને નિર્ણય માટે છ મુદ્દાઓ ઘડ્યા હતા. તેઓ આ મુજબ છે:—

પ્રથમ સામાવાળા/ચૂંટાઈ આવેલ ઉમેદવારે તેની સંબંધિત આ મહત્વપૂર્ણ હકીકત દબાવી રાખી હતી કે, તે તેના અનુસાર ઇન્ડિયન ક્રિશ્ચિયન પક્ષન સમુદાયની છે

શાળાના રેકૉર્ડ.

શું પ્રથમ સામાવાળા/પરત આવેલી ઉમેદવારે અનુસૂચિત જાતિની હોવાનું દર્શાવતી પોતાની ઉમેદવારીમાં પોતાની જાતિ-સ્થિતિ અને શાળાશિક્ષણ સંબંધિત ખોટી ઘોષણા કરી હતી?

પ્રથમ સામાવાળા/પરત ફરેલી ઉમેદવારે વર્ષ ૧૯૯૪માં મદુરાઈની આર્ય સમાજ મારફતે પોતે હિંદુ ધર્મ સ્વીકાર્યો હતો કે નહીં અને તે જ બાબતને હિંદુ પક્ષન સમાજ દ્વારા સ્વીકારવામાં આવી હતી કે નહીં.

શું ચૂંટણી અરજદારને આ અંગે ઘોષણા મેળવવાનો અધિકાર છે કે પ્રથમ સામાવાળા/ વિજેતા ઉમેદવારની ચૂંટણી આ આધાર પર શૂન્ય છે કે તે અનામત મતવિસ્તારમાંથી ચૂંટણી લડવા માટે પાત્ર ન હતી.

શું ચૂંટણી અરજદારને નં. ૨૦૯માંથી તમિલનાડુ વિધાનસભાના સભ્ય તરીકે વિધિપૂર્વક ચૂંટાયેલ જાહેર કરવાની વધુ ઘોષણા મેળવવાનો હક છે કે કેમ,

તામિલ નાડુમાં ૮.૫.૨૦૦૬ના રોજ યોજાયેલી ચૂંટણીમાં રાજાપાલયમ (એસસી) વિધાનસભા મતવિસ્તાર.

અરજદાર અન્ય કયા રાહતો મેળવવા હકદાર છે.

વડી અદાલતના નિષ્કર્ષો :

૭. વડી અદાલતે નોંધ્યું છે કે સામાન્ય પરિસ્થિતિ એવી હતી કે ચૂંટણી અરજિયલિ પુરાવાનો ભાર અરજદાર પર હતો, પરંતુ સામાવાળા, જે અહીંની અપીલકર્તા છે, તેણીએ ધર્મપરિવર્તન પહેલાં ખ્રિસ્તી હતી એવી સ્વીકૃતિને ધ્યાનમાં લેતાં વર્ષ ૧૯૯૪માં હિંદુ ધર્મમાં, પુરાવાનો ભાર સ્થળાંતરિત થાય છે અને અપીલકર્તા માટે આ દર્શાવવું આવશ્યક છે કે તેણે ખ્રિસ્તી ધર્મનો ત્યાગ કર્યો હતો. સામાવાળા/ચૂંટણી અરજદારે રજૂ કરેલા મૌખિક તથા દસ્તાવેજી પુરાવાની મૂલવણી કર્યા પછી વડી અદાલતનું એવું મત છે કે સમુદાય પ્રમાણપત્ર જે પરિસ્થિતિઓમાં આપવામાં આવ્યું હતું તે અત્યંત શંકાસ્પદ હતી, કારણ કે તે અરજી પ્રાપ્ત થયાના માત્ર બે દિવસની અંદર જ જારી કરવામાં આવ્યું હતું. અદાલતે વધુમાં જણાવ્યું છે કે સંભાવના એવી હતી કે અપીલકર્તાએ પોતાના રાજકીય પ્રભાવનો ઉપયોગ કરીને પોતાની તરફેણમાં આ પ્રમાણપત્ર જારી કરાવ્યું હતું. વડી અદાલતે એ બાબતે પણ કડક આપત્તિ વ્યક્ત કરી છે કે મૂળ ધર્મપરિવર્તન પ્રમાણપત્ર અપીલકર્તા દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યું નહોતું અને તેની માત્ર નકલ જ રજૂ કરવામાં આવી હતી. જોકે, પોતાની સાક્ષીમાં અપીલકર્તાએ જણાવ્યું હતું કે મૂળ ધર્મપરિવર્તન પ્રમાણપત્ર ૨૭.૦૮.૧૯૯૪ ની સાંજે જારી કરવામાં આવ્યું હતું અને તે તેના કાકા સંથાકુમારે મદુરાઈની આર્ય સમાજમાંથી મેળવ્યું હતું અને તે તેમના કબજામાં રહ્યું હતું. તે પ્રમાણપત્ર તેને સોંપવામાં

આવ્યું નહોતું અને ચૂંટણી અરજી દાખલ થયા પછી તેણે પોતાના કાકા સંથાકુમારને તે પ્રમાણપત્ર તેને સોંપવા જણાવ્યું હતું. ત્યારબાદ, તેના કાકાએ મૂળ પ્રમાણપત્ર ગુમ થયાનું જાણ કર્યાથી, તેણે તેમને પ્રમાણપત્રની નકલ મેળવવા વિનંતી કરી હતી અને તે મુજબ સંથાકુમારે ધર્મપરિવર્તન પ્રમાણપત્રની નકલ આંક આર.૧૩ મેળવ્યો હતો. ચૂંટણી અરજદારની મોટાભાગની દલીલો સાથે સંમત થઈને, વડી અદાલતે એવો નિષ્કર્ષ કાઢ્યો છે કે અપીલકર્તા પર મૂકાયેલ પુરાવાનો ભાર સંતોષકારક રીતે ઉતારવામાં આવ્યો નહોતો. અંતે, અદાલતે એવું ઠરાવ્યું છે કે અપીલકર્તા પદ્મન ખ્રિસ્તી સમુદાયની છે અને તે અનામત મતવિસ્તારમાંથી વિધાનસભાની ચૂંટણી લડી શકતી નહોતી અને તેથી તેની ચૂંટણીને અમાન્ય જાહેર કરવામાં આવી. જોકે, આગામી ઉમેદવારને સફળ જાહેર કરવાની બાબતે, વડી અદાલતે જણાવ્યું છે કે આ દેશનો ચૂંટણી કાયદો એવો ઉપાય અપનાવવાની માન્યતા આપતો નથી.

અપીલકર્તા તરફથી વિદ્વાન વકીલની રજૂઆતો:

૮. વિદ્વાન વકીલ શ્રી ગુરુ કૃષ્ણ કુમાર રજૂ કરે છે કે, સંવિધાન (અનુસૂચિત જાતિઓ) આદેશ, ૧૯૫૦ માં સૂચિબદ્ધ જાતિ સાથે સંબંધિત વ્યક્તિને, જો તે હિંદુ ધર્મનો સ્વીકાર કરતો હોય, તો તેવી જાતિ સાથે સંબંધિત વ્યક્તિ તરીકે ગણવામાં આવશે. એવો વાદ કરવામાં આવે છે કે વડી અદાલતે સ્થિર થયેલા કાયદાના વિરુદ્ધ જઈને પુરાવાનો ભાર ખોટી રીતે અપીલકર્તા પર મૂક્યો છે. અપીલકર્તાને કાયદા અનુસાર યોગ્ય પ્રક્રિયામાં સમુદાય પ્રમાણપત્ર

અપાયેલું છે અને તે યથાવત્ અમલમાં છે, તેથી વડી અદાલત માટે તેને અવગણવું ખુદ્દું નહોતું. વધુમાં રજૂ કરવામાં આવે છે કે સંબંધિત પુરાવાને અવગણીને અને સ્થિર સિદ્ધાંતોના વિરુદ્ધ જઈને પુરાવાનું ખોટું અર્થઘટન કરીને કરવામાં આવેલ હોવાથી પડકારાધીન આદેશ રદ કરવામાં આવવા પાત્ર છે અને તેથી તે તર્કવિરુદ્ધ છે. વધુમાં એવો પણ વાદ કરવામાં આવે છે કે અપીલકર્તાએ જે આર્ય સમાજ વિધિ સંપન્ન કરી હતી તે અપીલકર્તા હિંદુ ધર્મનું જ અનુસરણ કરતી રહેશે તેની પુનઃપુષ્ટિ છે. આ દલીલોનું વિશદીકરણ કરતાં વિદ્વાન વકીલ રજૂ કરે છે કે બંધારણ (અનુસૂચિત જાતિઓ) આદેશ, ૧૯૫૦, ભારતના દરેક રાજ્યમાં આવેલી જાતિઓ, વંશો અને જનજાતિઓનો ઉદ્દેશ કરે છે અને તે જોગવાઈ કરે છે કે તેમાં નિર્દિષ્ટ જાતિઓમાંથી કોઈપણ જાતિની વ્યક્તિને બંધારણના હેતુસર અનુસૂચિત જાતિ માનવામાં આવશે. પરિષદ ૩ માં એવી શરત છે કે પરિષદ ૨ માં સમાવિષ્ટ કોઈપણ બાબત છતાં, હિંદુ, શીખ અથવા બૌદ્ધ ધર્મથી ભિન્ન ધર્મનું અનુસરણ કરતી કોઈપણ વ્યક્તિને અનુસૂચિત જાતિનો સભ્ય માનવામાં આવશે નહીં, અને રાષ્ટ્રપતિ આદેશના પરિષદ ૨ અને ૩ ના સંયુક્ત વાચનથી સ્પષ્ટ થાય છે કે જો કોઈ વ્યક્તિ રાષ્ટ્રપતિ આદેશની અનુસૂચિમાં અધિસૂચિત કરાયેલી જાતિની હોય, તો તેને અનુસૂચિત જાતિનો દરજ્જો પ્રાપ્ત થશે, શરતે કે તે હિંદુ ધર્મ અથવા આદેશના પરિષદ ૩ માં નિર્દિષ્ટ અન્ય ધર્મોમાંથી કોઈ એક ધર્મનું અનુસરણ કરતી હોય. વધુમાં એવો વાદ કરવામાં આવે છે કે રાષ્ટ્રપતિ આદેશના પરિષદ ૩ માં આવેલ 'પ્રોફેસ'

શબ્દપ્રયોગનો વિચાર બંધારણીય ખંડપીઠે પંજાબ રાવ વિ. ડી. પી. મેશ રામ અને અન્ય, (૧૯૬૫) ૧ એસ.એલ.આર. ૮૪૯, ના મામલામાં કર્યો છે. તેથી કોઈ વ્યક્તિને અનુસૂચિત જાતિ તરીકે ગણવા માટેની અનિવાર્ય શરત એ છે કે તે હિંદુ ધર્મનું આચરણ કરતી હોવી જોઈએ. આ અદાલતના પેરુમલ નાદર વિ. પોન્નુસ્વામી (૧૯૭૦) ૧ એસ.સી.સી. ૬૦૫ અને ગંગાપાલ વિ. રિટર્નિંગ ઓફિસર (૧૯૭૫) ૧ એસ.સી.સી. ૫૮૯ ના ચુકાદાઓ પર પણ આધાર મૂકવામાં આવે છે.

૯. વડી અદાલતે સુસ્થાપિત કાનૂની સિદ્ધાંતોના વિરુદ્ધ જઈને અપીલકર્તા પર પુરાવાનો ભાર ખોટી રીતે મૂક્યો છે, તેવી દલીલને વિસ્તૃત કરતાં વિદ્વાન વકીલ રજૂ કરે છે કે, ચૂંટણી અરજીમાં પુરાવાનો ભાર ચૂંટણી અરજદાર પર હોય છે અને પોતાના કેસને વાજબી શંકાથી પર સાબિત કરવાનો કર્તવ્ય તેનો છે. તેમ છતાં, વડી અદાલતે પોતાના આક્ષેપિત આદેશમાં એ ઠરાવતાં ભૂલ કરી છે કે ચૂંટણી અરજદારે કરેલા આક્ષેપો અને નિવેદનો સાબિત કરવાનો ભાર અપીલકર્તા પર છે અને અપીલકર્તા નકારાત્મક બાબત સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હોવાથી, ચૂંટણી અરજીમાં કરવામાં આવેલી પ્રાર્થના મંજૂર કરવી જરૂરી બને છે. આ રજૂઆતના સમર્થનમાં વિદ્વાન વકીલ આ અદાલતના જે. ચંદ્ર શેખર રાવ વિ. વી. જગપતિ રાવ ૧૯૯૩ સપ્. (૨) એસ.સી.સી. ૨૨૯, હરિકૃષ્ણ લાલ વિ. બાબુલા/ મરાંડી (૨૦૦૩) ૮ એસ.સી.સી. ૬૧૩, રઝિક રામ વિ. જસવંત સિંહ (૧૯૭૫) ૪ એસ.સી.સી. ૭૬૯, ગજાનન કૃષ્ણાજી બાપટ વિ. દત્તાજી

રઘોબાજી મેઘા (૧૯૯૫) ૫ એસ.સી.સી. ૩૪૭, રેગુ મહેશ વિ. રાજેન્દ્ર પ્રતાપ ભાન્ય દેવ (૨૦૦૪) ૧ એસ.સી.સી. ૪૬ અને જીત મોહિન્દર વિ. હરમિન્દર સિંહ (૧૯૯૯) ૯ એસ.સી.સી. ૩૮૬ જેવા કેસોના નિર્ણયો પર આધાર રાખે છે.

૧૦. વિદ્વાન વકીલ વધુમાં દલીલ કરે છે કે અપીલકર્તાને કાયદા મુજબ યોગ્ય પ્રક્રિયા અનુસરીને કોમ્યુનિટી સર્ટિફિકેટ આપવામાં આવ્યું હોવાથી, અને તે હજી સુધી કોઈ સક્ષમ સત્તાધિકારી દ્વારા રદ કરવામાં આવ્યું નથી, તેથી વડી અદાલત માટે તેને અવગણવું ખુદ્દું નહોતું. વધુમાં એમ પણ રજૂ કરવામાં આવે છે કે સંબંધિત પુરાવાની અવગણના કરવા તથા નોંધાયેલ પુરાવાનું સ્થાપિત સિદ્ધાંતોના વિરોધમાં ખોટું અર્થઘટન કરવા બદલ વડી અદાલત દ્વારા અપાયેલ ચુકાદો અને આદેશ રદ કરવામાં આવવો જરૂરી છે. એમ પણ રજૂ કરવામાં આવે છે કે આર્ય સમાજ દ્વારા આપવામાં આવેલ પ્રમાણપત્રને અવિશ્વસનીય માનવામાં વડી અદાલત ન્યાયસંગત નહોતી અને વધુમાં અપીલકર્તા ખ્રિસ્તી ધર્મમાંથી હિંદુ ધર્મમાં રૂપાંતર થયું હતું તે સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હતો એવો નિષ્કર્ષ પણ તેને પર આવવો ન હતો. વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે આ સ્થાપિત કાયદો છે કે એકવાર પક્ષકારોને તેમના પોતાના પોતાના કેસોના સમર્થનમાં પુરાવો રજૂ કરવાની પરવાનગી આપવામાં આવી હોય અને જો તેમની એવી કોઈ ફરિયાદ ન હોય કે કોઈ પુરાવો બહાર રાખવામાં આવ્યો હતો, તો પુરાવાના ભારનો પ્રશ્ન તેનું મહત્વ ગુમાવે છે અને માત્ર શૈક્ષણિક જ રહે છે. પોતાની રજૂઆતના સમર્થનમાં, આ અદાલતનું રઘુનાથી એન્ડ અનર. વિ. રાજુ રમાપ્પા

શેટ્ટી (૧૯૯૧) સપ્. (૨) એસ.સી.સી. ૨૬૭; સ્ટાન્ડર્ડ ચાર્ટર્ડ બેંક વિ. આંધ્રા બેંક ફાઇનાન્શિયલ સર્વિસિસ લિ. એન્ડ ઓર્સ. (૨૦૦૬) ૬ એસ.સી.સી. ૯૪ ના કેસોમાં આપેલ નિર્ણય તરફ અમારું ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું.

સામાવાળા નં. ૧ ના વિદ્વાન વકીલની રજૂઆત:—

૧૧. સામાવાળા નં. ૧ તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી કે. રામા મૂર્તિએ રજૂ કર્યું કે અપીલકર્તાનું નામ ગ્લોરી ચંદ્રા છે અને તેના નામ પરથી જ સ્પષ્ટ થાય છે કે તે ખ્રિસ્તી છે અને ખ્રિસ્તી ધર્મનું અનુસરણ કરે છે; તથા આ બાબતને એ હકીકત વધુ મજબૂત બનાવે છે કે તેનો જન્મ ખ્રિસ્તી માતા-પિતાથી થયો છે. વધુમાં એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું કે અપીલકર્તાએ સી.એસ.આઈ. વકી અદાલત સ્કૂલ, બટલગુન્ડુમાં અભ્યાસ કર્યો હતો અને તેના શાળાના નોંધપોથી મુજબ તે ખ્રિસ્તી ધર્મની છે, અને આ હકીકત અપીલકર્તાએ તેના દ્વારા દાખલ કરાયેલા નામાંકનપત્રોમાં દબાવી રાખી હતી. વધુમાં એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું કે અપીલકર્તાના માતા-પિતા ખ્રિસ્તી ધર્મનું અનુસરણ કરે છે અને અપીલકર્તાનું લાલન-પાલન ખ્રિસ્તી તરીકે થયું હતું; તેમજ અપીલકર્તાનું લગ્ન પણ ખ્રિસ્તી ધર્મની રીતિ મુજબ થયું હતું અને અપીલકર્તાનો પતિ થુયા સહાયા અન્નાઈ આલયમ નામની ચર્ચનો સભ્ય છે. વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલે રજૂ કર્યું કે અપીલકર્તા અનુસૂચિત જાતિમાં આવતી નથી, પરંતુ પોતાના રાજકીય પ્રભાવનો ઉપયોગ કરીને તેણે રાજાપાળયમના તહસીલદાર પાસેથી એવી રીતે જાતિપ્રમાણપત્ર મેળવ્યું છે જાણે કે તે અનુસૂચિત જાતિ સમુદાયની હોય. તે પણ રજૂ કરવામાં

આવ્યું કે કોઈ મુદ્દા સંબંધે લેખિત જવાબમાં ચોક્કસ દલીલોના અભાવે, તે સંબંધિત કોઈ પુરાવા પર વિચારણા કરી શકાતી નથી. આ અદાલતના ડુગી વીરા વેંકટ ગોપાલા સત્યનારાયણ વિ. સાકાલા વીરા રાઘવૈયાહ અને અન્ય (૧૯૮૭) ૧ એસસીસી ૨૫૪; શ્રી વેંકટરમણા દેવરુ અને અન્ય વિ. મૈસૂર રાજ્ય અને અન્યના કેસોમાં આપેલ નિર્ણયોની તરફ અમારું ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું. એ.આઈ.આર. ૧૯૫૮ એસસી ૨૫૫; ગજાનન કૃષ્ણાજી બાપટ અને અન્ય વિ. દત્તાજી રાઘોબાજી મેઘે અને અન્ય (૧૯૯૫) ૫ એસસીસી ૩૪૭; અબુબકર અબ્દુલ ઈનામદાર (મૃત) તેમના કાનૂની વારસદારો દ્વારા અને અન્ય વિ. હારુન અબ્દુલ ઈનામદાર અન્ય એ.આઈ.આર. ૧૯૯૬ એસસી ૧૧૨, ગુ/આબરાઓ બલવંતરાવ શિંદે અને અન્ય વિ. છબૂબાઈ બલવંતરાવ શિંદે અને અન્ય (૨૦૦૩) ૧ એસસીસી ૨૧૨ અને બંદર સિંહ અને અન્ય વિ. નિહાલ સિંહ અને અન્ય (૨૦૦૩) ૪ એસઈસી ૧૬૧.

સામાવાળા નં.ના વિદ્વાન વકીલની રજૂઆત

૧૨. સામાવાળા નં. ૨ તરફથી વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી આર. બાલાસુબ્રમણિયમએ રજૂ કર્યું કે ચૂંટણી અરજદારે ચૂંટણી અરજીમાં કરેલા વિશિષ્ટ આવેદનો દ્વારા પોતાનું પ્રારંભિક ભારણ પૂર્ણ કર્યું છે કે અપીલકર્તાનો જન્મ ખ્રિસ્તી માતા-પિતાથી થયો હતો અને તેના માતા-પિતા ખ્રિસ્તી ધર્મમાં આજે પણ આસ્થા ધરાવે છે અને તેના શાળાના નોંધપત્રકોમાંથી પણ સ્પષ્ટ થાય છે કે તે ઇન્ડિયન ખ્રિસ્તી પક્ષન સમુદાયની છે અને વધુમાં તેનો જન્મ તથા

ઉછેર ખ્રિસ્તી તરીકે થયો હતો અને આજદિન સુધી તે ખ્રિસ્તી ધર્મમાં આસ્થા ધરાવતી હતી, અને આ દાવાઓનો અપીલકર્તાએ ઇનકાર કર્યો નથી; હકીકતમાં તેણે વિશિષ્ટ સ્વીકારો કર્યા છે કે તેનો જન્મ અને ઉછેર ખ્રિસ્તી તરીકે થયો હતો, કારણ કે તે ખ્રિસ્તી માતા-પિતાથી જન્મી હતી અને માત્ર ૧૯૯૪ના વર્ષમાં તેણે પોતે હિંદુ ધર્મ/હિંદુત્વ સ્વીકાર્યું હતું; અને જો તે સર્વત્ર હિંદુ જ હોત, તો આર્ય સમાજમાં હિંદુ ધર્મની પોતાની પુનઃપુષ્ટિ માટે તેને વધુ એક વિધિ કરાવવાની કોઈ જરૂરીયાત ન હોત. વધુમાં એવો પણ દાવો કરવામાં આવ્યો છે કે ધર્મપરિવર્તિત વ્યક્તિનો આશય ધર્મપરિવર્તન સાચું છે કે નથી તે નક્કી કરવામાં સંબંધિત પરિબળ ગણાશે. જો કે અપીલકર્તાએ આવેદન કર્યું હતું કે તેના પૂર્વજો પશ્ચિમ સમુદાયના હિંદુઓ હતા અને વિવિધ કારણોસર ખ્રિસ્તી ધર્મમાં ધર્મપરિવર્તન થયું હતું, પરંતુ પાછળથી તેણે ખ્રિસ્તી ધર્મનો ત્યાગ કરી હિંદુ ધર્મ સ્વીકાર્યો હતો; છતાં, તે આવેદનોના સમર્થનમાં પુરાવા ન હોવાના કારણે એવું માનવું પડશે કે અપીલકર્તા પ્રથમ વખત ખ્રિસ્તી ધર્મમાંથી હિંદુ ધર્મમાં ધર્મપરિવર્તિત થયેલી વ્યક્તિ છે. વધુમાં એવો પણ દાવો કરવામાં આવ્યો છે કે અપીલકર્તાનો પતિ પણ ખ્રિસ્તી હતો અને આજે પણ ખ્રિસ્તી ધર્મમાં આસ્થા ધરાવે છે અને માત્ર ૧૯૭૫ના વર્ષમાં તેણે પોતાનો ધર્મ હિંદુ ધર્મમાં બદલ્યાનો દાવો કર્યો છે. એવો પણ દાવો કરવામાં આવ્યો છે કે અપીલકર્તા મદુરાઈના આર્ય સમાજ મારફતે હિંદુ ધર્મમાં ધર્મપરિવર્તન થયાનો દાવો કરતી હોવા છતાં, સચોટ અને સ્વીકાર્ય પુરાવા રજૂ કરીને તે પોતાનું ધર્મપરિવર્તન સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ

ગઈ છે અને તેથી વડી અદાલતે તેના પુરાવા ઉપર વિશ્વાસ ન મૂક્યો તે યોગ્ય હતું. એવો પણ દાવો કરવામાં આવ્યો હતો કે અપીલકર્તા પોતાની લગ્નવિધિ હિંદુ ધર્મ અનુસાર થઈ હતી તે સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગઈ છે. વિદ્વાન વરિષ્ઠ વડીલે જોરદાર રીતે દલીલ કરી કે અપીલકર્તાના જીવનમાં બે તબક્કા છે, એટલે કે, ધર્મપરિવર્તન પૂર્વે અને ધર્મપરિવર્તન પછી. તેમના કહેવા મુજબ, ચૂંટણી અરજીમાં દાખલ કરાયેલા જવાબમાં એવું કોઈ આવેદન નથી કે તે જન્મથી હિંદુ હતી અને ધર્મપરિવર્તન સુધી હિંદુ ધર્મમાં આસ્થા ધરાવતી હતી, તેમજ એવો પણ કોઈ આવેદન નથી કે કોઈપણ તબક્કે તે હિંદુ ધર્મમાં આસ્થા ધરાવતી હતી અને/અથવા હિંદુ જીવનપદ્ધતિ અનુસાર જીવતી હતી અથવા હિંદુ ધર્મમાં માનતી હતી. તેથી, તેઓ રજૂ કરે છે કે ચૂંટણી અરજદારે દાખલ કરેલી ચૂંટણી અરજી મંજૂર કરવામાં વડી અદાલત યોગ્ય હતી.

અનુસૂચિત જાતિની વ્યાખ્યા :

૧૩. અમે આ મુદ્દાની ચર્ચા સૌપ્રથમ ગણપત વિ. રિટર્નિંગ ઓફિસર, ૧૯૭૫ (૧) એસ.સી.સી. ૫૮૯ ના કેસમાં આ અદાલતે કરેલાં મહત્વપૂર્ણ અવલોકનોનો ઉલ્લેખ કરીને આરંભ કરી શકીએ. "અસ્પૃશ્યતાનો વિકરાળ પ્રયોગ નાબૂદ થવો જ જોઈએ. તે માત્ર બંધારણીય જોગવાઈઓ અથવા કાયદા બનાવીને જ નહીં, પરંતુ માનવમન અને હૃદયમાંથી તેને દૂર કરીને પણ નાબૂદ થવો જોઈએ. તે માટે, અન્ય સમાજોના સભ્યો તે બાબતને ભૂલી જાય તે કરતાં પણ

વધુ મહત્વનું એ છે કે અસ્પૃશ્ય ગણાતા સમુદાયોના સભ્યો પોતાનું સ્વાભિમાન દઢપણે પ્રતિપાદિત કરે અને પોતાની માનમર્યાદા માટે સંઘર્ષ કરે.

૧૪. નીચી જાતિઓને ઉચ્ચ જાતિઓની સમકક્ષ સ્થિતિએ લાવવા માટે, બંધારણમાં એવી વિશેષ જોગવાઈઓ કરવામાં આવી છે કે જેથી સમાન અવસર માત્ર શબ્દોમાં જ નહીં, પરંતુ કાર્યરૂપે પણ સુનિશ્ચિત થાય.

૧૫. "અનુસૂચિત જાતિઓ" નો અર્થ એવી જાતિઓ, વંશો અથવા જનજાતિઓ, અથવા એવી જાતિઓ, વંશો અથવા જનજાતિઓના ભાગો અથવા તેમના અંતર્ગત જૂથો, જેમને બંધારણના હેતુ માટે અનુચ્છેદ ૩૪૧ હેઠળ અનુસૂચિત જાતિઓ તરીકે માનવામાં આવ્યા હોય, એવો થાય છે. સરળ સંદર્ભ માટે ઉક્ત જોગવાઈ અહીં ઉદ્ઘૃત કરવામાં આવે છે:

"૩૪૧. અનુસૂચિત જાતિઓ. – (૧) રાષ્ટ્રપતિ કોઈપણ રાજ્ય અથવા સંઘ પ્રદેશ અંગે, અને જ્યાં તે રાજ્ય હોય ત્યાં તે રાજ્યના રાજ્યપાલ સાથે પરામર્શ કર્યા બાદ, જાહેર અધિસૂચના દ્વારા, એવી જાતિઓ, વંશો અથવા જનજાતિઓ નિર્દિષ્ટ કરી શકે છે, જેઓ આ બંધારણના હેતુઓ માટે, પ્રકરણાનુસાર, તે રાજ્ય અથવા સંઘ પ્રદેશ સંબંધે અનુસૂચિત જાતિઓ ગણવામાં આવશે.

(૨) સંસદ કાયદા દ્વારા ખંડ (૧) હેઠળ જારી કરાયેલ સૂચનામાં નિર્ધારિત અનુસૂચિત જાતિઓની યાદીમાં કોઈપણ જાતિ, વંશ અથવા જનજાતિ અથવા કોઈપણ જાતિ, વંશ અથવા જનજાતિના કોઈ ભાગને અથવા તેની અંદરના કોઈ

જૂથને સમાવેશ કરી શકે છે અથવા તેમાંથી બહાર રાખી શકે છે, પરંતુ ઉપરોક્ત મુજબ સિવાય, ઉક્ત ખંડ હેઠળ જારી કરાયેલ સૂચનામાં અનુગામી કોઈપણ સૂચના દ્વારા ફેરફાર કરવામાં આવશે નહીં."

૧૬. બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૪૧ (૧) નો આ અદાલતે એસ. સ્વિગારાડોસ્સ વિ. ઝોનલ મેનેજરના મામલામાં વિચાર કર્યો હતો,

એફ. સી. આઈ. (૧૯૯૬) ૩ સેક ૧૦૦. તે કેસમાં, આ અદાલતે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતું:—"ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૪૧(૧) દ્વારા રાષ્ટ્રપતિને, રાજ્યના રાજ્યપાલ સાથે પરામર્શ કરીને, રાજ્ય અથવા કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ અંગે, અથવા રાજ્યના કોઈ ભાગ, જિલ્લા અથવા વિસ્તાર માટે, જાહેર અધિસૂચના દ્વારા એવી જાતિઓ, વંશો અથવા જનજાતિઓ, અથવા જાતિઓ, વંશો અથવા જનજાતિઓની અંદરના ભાગો અથવા જૂથોને નિર્દિષ્ટ કરવાની સત્તા આપવામાં આવે છે, જેઓ બંધારણના હેતુઓ માટે સંબંધિત રાજ્ય અથવા કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશના સંદર્ભમાં, જે યોગ્ય હોય તે પ્રમાણે, "અનુસૂચિત જાતિઓ" તરીકે માનવામાં આવશે. અનુચ્છેદ ૩૪૧ ની ઉપકલમ (૨) દ્વારા સંસદને કાયદા દ્વારા ઉપકલમ (૧) હેઠળ જારી થયેલી અધિસૂચનામાં નિર્દિષ્ટ અનુસૂચિત જાતિઓની યાદીમાં કોઈપણ જાતિ, વંશ અથવા જનજાતિ, અથવા કોઈપણ જાતિ, વંશ અથવા જનજાતિના ભાગ અથવા તેની અંદરના જૂથને સામેલ કરવાની અથવા બહાર રાખવાની સત્તા આપવામાં આવે છે, પરંતુ ઉપરોક્ત બાબત સિવાય, ઉક્ત ઉપકલમ હેઠળ જારી થયેલી અધિસૂચનામાં કોઈ અનુગામી અધિસૂચના દ્વારા

ફેરફાર કરવામાં આવશે નહીં. અન્ય શબ્દોમાં કહીએ તો, બંધારણીય આદેશ એવો છે કે રાજ્યના રાજ્યપાલ સાથે પરામર્શ કરીને જાહેર અધિસૂચના દ્વારા એવી જાતિ, વંશ અથવા જનજાતિ, અથવા જાતિઓ, વંશો અથવા જનજાતિઓની અંદરના ભાગો અથવા જૂથોને નિર્દિષ્ટ કરવાની સત્તા રાષ્ટ્રપતિને છે, જેઓ બંધારણના હેતુઓ માટે તે રાજ્ય અથવા કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશના સંદર્ભમાં અનુસૂચિત જાતિઓ તરીકે માનવામાં આવશે."

૧૭. આ જોગવાઈઓ હેઠળ, સંવિધાન (અનુસૂચિત જાતિઓ) આદેશ ૧૯૫૦માં જારી કરવામાં આવ્યો હતો. તેમાં જાતિ, વંશો'૬૧

ભારતના દરેક રાજ્યમાં જાતિઓ અને જનજાતિઓનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે અને પરિષદે ૨ હેઠળ એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે તેમાં નિર્દિષ્ટ કોઈપણ જાતિનો સભ્ય સંવિધાનના હેતુસર અનુસૂચિત જાતિ ગણવામાં આવશે. પરિષદે ૩ માં એ અસરનો ઉપબંધ સમાવવામાં આવ્યો છે કે પરિષદે ૨ માં રહેલા કોઈપણ મુદ્દા હોવા છતાં, જે કોઈ વ્યક્તિ હિન્દુ, શીખ અથવા બુદ્ધ ધર્મથી ભિન્ન ધર્મનું પાલન કરે છે, તે વ્યક્તિ અનુસૂચિત જાતિનો સભ્ય ગણાશે નહીં. રાષ્ટ્રપતિના આદેશના પરિષદે ૨ અને ૩ ના વાચનથી સ્પષ્ટ થાય છે કે જો કોઈ વ્યક્તિ રાષ્ટ્રપતિના આદેશની અનુસૂચિમાં જાહેર કરાયેલ જાતિનો સભ્ય હોય, તો તેને અનુસૂચિત જાતિનો દરજ્જો પ્રાપ્ત થશે, શરતે કે તે હિન્દુ ધર્મ અથવા આદેશના પરિષદે ૩ માં નિર્દિષ્ટ અન્ય ધર્મોમાંથી કોઈ એક ધર્મનું પાલન કરતો/કરતી હોય.

૧૮. આદેશનો પાઠ નીચે પુનરુત્પાદિત કરવામાં આવે છે :

“ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૪૧ ની ખંડ (૧) દ્વારા પ્રદાન કરવામાં આવેલી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતાં, સંબંધિત રાજ્યોના રાજ્યપાલો અને રાજપ્રમુખો સાથે પરામર્શ કર્યા બાદ, રાષ્ટ્રપતિ નીચેનો આદેશ કરવાનો પ્રસન્નતા વ્યક્ત કરે છે, એટલે કે:

૧. આ આદેશને બંધારણ (અનુસૂચિત જાતિઓ) આદેશ, ૧૯૫૦ કહેવામાં આવી શકે.

૨. આ આદેશની જોગવાઈઓને આધીન રહીને, આ આદેશ સાથે જોડાયેલ અનુસૂચિના ભાગો (૧) થી (૨૨) માં નિર્ધારિત જાતિઓ, વંશો અથવા જનજાતિઓ અથવા તેમની અંદરના ભાગો અથવા સમૂહો, જે રાજ્યોને તે ભાગો અનુક્રમે સંબંધિત છે તે રાજ્યોના સંદર્ભમાં, આ અનુસૂચિના તે ભાગોમાં તેમની સામે નિર્ધારિત સ્થાનિક વિસ્તારોમાં વસવાટ કરતાં તેમના સભ્યો બાબતે, અનુસૂચિત જાતિઓ ગણાશે.

૩. ફકરો ૨ માં સમાવાયેલ કોઈપણ બાબત હોવા છતાં, જે કોઈ વ્યક્તિ હિંદુ, શીખ અથવા બૌદ્ધ ધર્મથી ભિન્ન ધર્મનો અનુયાયી હોવાનું પ્રગટ કરે છે, તેને અનુસૂચિત જાતિના સભ્ય તરીકે માનવામાં આવશે નહીં.

૪. આ આદેશમાં કોઈ રાજ્ય અથવા તેના જિલ્લાને અથવા અન્ય પ્રાદેશિક વિભાગને કરાચેલ કોઈપણ સંદર્ભ, ૧લી મે, ૧૯૭૬ના દિવસે જેમ તે રાજ્ય, જિલ્લો અથવા અન્ય પ્રાદેશિક વિભાગ રચાયેલ હતો, તે રાજ્ય, જિલ્લો અથવા અન્ય પ્રાદેશિક વિભાગને કરાચેલ સંદર્ભ તરીકે અર્થઘટિત કરવામાં આવશે."

૧૯. સુધારા પહેલાં, બંધારણ (અનુસૂચિત જાતિઓ) આદેશ, ૧૯૫૦ ની કલમ (૩) આ અદાલત સમક્ષ પુંજાબરાવ વિ. ડી.પી. મેશ્રામ, [(૧૯૬૫) ૧ એસ.સી.આર. ૮૪૯], ના કેસમાં વિચારણા માટે આવી હતી, જેમાં આ અદાલતે આ રીતે અવલોકન કર્યું હતું કે, "બંધારણ (અનુસૂચિત જાતિઓ) આદેશ, ૧૯૫૦ ની કલમ (૩) જે બાબતનું પરિકલ્પન કરે છે તે એ છે કે, કોઈ વ્યક્તિને તે અર્થમાં અનુસૂચિત જાતિના સભ્ય તરીકે ગણવા માટે, તે હિંદુ અથવા શીખ ધર્મમાં માનનાર હોવો આવશ્યક છે. વડી અદાલતે, કરવાડે વિ. શંભાકર [એ.આઈ.આર.૧૯૫૮બોમર૯૬] માં પોતાના અગાઉના નિર્ણયને અનુસરતાં, આ અવલોકન કર્યું હતું કે, ઉપરોક્ત જોગવાઈમાં આવેલ "ધર્મમાં માનનાર હોવો" આ શબ્દપ્રયોગનો અર્થ "જાહેર રીતે ધાર્મિક અવસ્થા સ્વીકારવી" એવો થાય છે અને આ હેતુ માટે કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા માત્ર એટલી જાહેરાત કરવી કે તેણે કોઈ ચોક્કસ ધર્મનો ત્યાગ કર્યો છે અને બીજો ધર્મ સ્વીકાર્યો છે, તે પૂરતી ગણાશે નહીં. વેબ્સ્ટર્સ ન્યૂ વર્ડ ડિક્શનરીમાં "પ્રોફેસ" શબ્દના અર્થો આ પ્રમાણે આપવામાં આવ્યા છે : "જાહેર રીતે કબૂલ કરવું; ખુલ્લી જાહેરાત કરવી; પોતાના વિશ્વાસની ઘોષણા કરવી : જેમ કે, ખ્રિસ્તમાં માન્યતા જાહેર કરવી.

ધાર્મિક સંપ્રદાયમાં સ્વીકારવું." શોર્ટર ઓક્સર્ડ ડિક્શનરીમાં આપેલા અર્થો પણ લગભગ સમાન જ છે. ઉપરોક્ત આદેશનું અર્થઘટન કરતી વખતે "પોતાના વિશ્વાસની ઘોષણા કરવી : જેમ કે, ખ્રિસ્તમાં માન્યતા જાહેર કરવી" આ અર્થને ધ્યાનમાં રાખવો જરૂરી છે એવું અમને જણાય છે, કારણ કે આ અર્થ ધાર્મિક માન્યતા સાથે અને પરિણામે ધાર્મિક માન્યતામાં થયેલા ફેરફાર સાથે પણ સંબંધિત છે. તેથી, પોતાના વિશ્વાસની ઘોષણાનો અર્થ આવશ્યક રીતે એવો થાય કે તે એવી રીતથી કરવામાં આવે કે જેમાં રસ ધરાવતા લોકોને તેની જાણ થાય. તેથી, જો કોઈ વ્યક્તિ જાહેર રીતે એવી ઘોષણા કરે કે તેણે પોતાનો જૂનો ધર્મ છોડી દીધો છે અને બીજો ધર્મ સ્વીકાર્યો છે, તો તે અન્ય ધર્મમાં માનનાર ગણાશે. આવી ખુદી ઘોષણાની સામે, બીજા ધર્મમાં થયેલું ધર્માતરણ અસરકારક હતું કે નહીં તેની વધુ તપાસ કરવી નિર્થક રહેશે. રાષ્ટ્રપતિ આદેશમાં "પ્રોફેસ" શબ્દનો ઉપયોગ વ્યક્તિ દ્વારા હિંદુ (અથવા શીખ) ધર્મની ખુદી ઘોષણા અથવા આચરણના અર્થમાં કરવામાં આવ્યો હોવાનું જણાય છે. તેથી, જ્યાં કોઈ વ્યક્તિ તેના વિરુદ્ધ એવું કહે કે તે હવે હિંદુ રહ્યો નથી, ત્યાં તે આ આદેશમાંથી કોઈ લાભ મેળવી શકશે નહીં."

૨૦. આદેશ ૧૯૫૦ ને, તેમજ આ અદાલત દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનને, અમે જે રીતે સમજીએ છીએ તે મુજબ, રાષ્ટ્રપતિ આદેશ હેઠળ અનામતનો લાભ દાવો કરવા માટે, વ્યક્તિએ એ સ્થાપિત કરવું આવશ્યક છે કે જે જાતિનો તે

સભ્ય છે તે રાષ્ટ્રપતિ આદેશમાં સૂચિત છે અને તે હિંદુ, શીખ અથવા બૌદ્ધ ધર્મથી ભિન્ન ધર્મનું પાલન કરતો નથી.

ધર્મપરિવર્તન – પુરાવાનો ભાર :

૨૧. એ બાબતે કોઈ વિવાદ નથી કે હિંદુ પદ્ધતિ સમાજ છે રાષ્ટ્રપતિના આદેશ હેઠળ અનુસૂચિત જાતિ તરીકે સૂચિત. અપીલકર્તાનો દાવો છે કે, ભલે તેના પિતા ખ્રિસ્તી હતા, તેમ છતાં તેની માતા હિંદુ પદ્ધતિ સમુદાયની પરંપરાઓનું પાલન કરતી રહી હતી. તેનો વધુ એક કેસ એવો છે કે, જ્યારે તે હજી બાળકી હતી ત્યારે તેના પિતાએ તેની માતાને ત્યજી દીધી હતી અને તેની માતાએ તેનો ઉછેર હિંદુ તરીકે કર્યો હતો અને તેના સમુદાયે તેને તથા તેની માતાને હિંદુ તરીકે સ્વીકાર્યા હતા. હવે પ્રશ્ન એ છે કે શું અપીલકર્તા હિંદુ ધર્મનો સ્વીકાર કરે છે અને તેનો આચરણ કરે છે. અપીલકર્તાનો દાવો છે કે, ભલે તેના પિતા ખ્રિસ્તી છે, તેની માતા હિંદુ ધર્મનું પાલન કરતી રહે છે અને તેનો વધુ એવો કેસ છે કે તેનો જન્મ હિંદુ તરીકે થયો હતો અને તેની માતાએ તેનો ઉછેર હિંદુ તરીકે કર્યો હતો અને તે સતત હિંદુ ધર્મમાં વિશ્વાસ ધરાવે છે, તેમજ હિંદુ ધર્મમાં પોતાની આસ્થાનું પુનઃપુષ્ટિકરણ કરવા માટે તેણે મદુરાઈ આર્ય સમાજમાં વિધિઓ સંપન્ન કરી હતી, અને તેના પુરાવા તરીકે તેણે પ્રમાણપત્રની નકલ પ્રત રજૂ કરી છે. આ અપીલની સુનાવણી સમયે, આર્ય સમાજ દ્વારા અપાયેલા ધર્મપરિવર્તનના પ્રમાણપત્ર અંગે બંને પક્ષો દ્વારા ઘણો વિવાદ ઉદ્ભવ્યો હતો. અપીલકર્તાએ પોતાના મંતવ્યના સમર્થનમાં પોતાના પુરાવામાં જણાવ્યું છે કે

હિંદુ ધર્મમાં પોતાની આસ્થાનું પુનઃપુષ્ટિકરણ કરવા માટે તેણે આર્ય સમાજમાં કઈ કઈ વિધિઓ અનુસરેલી, અપાયેલ મૂળ પ્રમાણપત્ર રજૂ કરવામાં તે શા માટે અસમર્થ છે અને નકલ પ્રતના પ્રમાણપત્રની રજૂઆત શા માટે જરૂરી બની. કારણ કે આ કેસનો મુખ્ય આધારબિંદુ બને છે, સામાવાળાઓના વિદ્વાન વકીલે કહેવાતી વિવિધ વિસંગતિઓ તરફ ઇશારો કર્યો હતો, અને ઓછામાં ઓછું એવું કહેવું પડે કે પ્રમાણપત્રની લંબાઈ, પહોળાઈ, કિનારીઓ, તારીખો અને હસ્તાક્ષર અંગે પ્રશ્નો ઉઠાવ્યા હતા. જ્યારે અમે અપીલકર્તાએ હિંદુ ધર્મમાં પોતાની આસ્થાનું પુનઃપુષ્ટિકરણ કરવા માટે રજૂ કરેલા પ્રમાણપત્રની સત્યતા અંગે ચર્ચા કરીશું, જે તે દાવો કરે છે કે બાળપણથી જ તે સ્વીકારતી આવી છે, ત્યારે અમે આ બાબતોનો ઉલ્લેખ કરીશું. તે પહેલાં, આ અદાલતે પેરુમલ નાડર વિ. પોન્નુસ્વામી, [૧૯૭૦ (૧) એસ.સી.સી. ૬૦૫. આ અદાલતે નિરીક્ષણ કર્યું :

"૬. કોઈ વ્યક્તિ જન્મથી અથવા ધર્મપરિવર્તન દ્વારા હિંદુ હોઈ શકે છે. અન્ય કોઈ ધર્મમાં જન્મેલ વ્યક્તિ દ્વારા હિંદુ ધર્મ પ્રત્યે માત્ર સૈદ્ધાંતિક નિષ્ઠા તેને હિંદુ બનાવી દેતી નથી, તેમજ તે હિંદુ છે એવી માત્ર સાદી જાહેરાત પણ તેને હિંદુ ધર્મમાં પરિવર્તિત કરવા માટે પૂરતી નથી. પરંતુ હિંદુ ધર્મમાં પરિવર્તિત થવાનો સદ્ભાવપૂર્ણ આશય, અને તે આશયને નિર્વિવાદ રીતે વ્યક્ત કરતા વર્તન સાથે જોડાયેલો હોય, તો તે ધર્મપરિવર્તનનો પૂરતો પુરાવો બની શકે છે. ધર્મપરિવર્તનને કાર્યાન્વિત કરવા માટે શુદ્ધિકરણ અથવા પ્રાયશ્ચિતની કોઈ ઔપચારિક વિધિ આવશ્યક નથી.

૮. ગુના દુર્ગાપ્રસાદા રાવ વિ. ગુના સુદર્શનસ્વામી માં મોકેટ, ન્યાયાધીશે, નિરીક્ષણ કર્યું હતું કે કોઈ હાવભાવ અથવા જાહેરાત કોઈ મનુષ્યનો ધર્મ બદલી શકતી નથી, પરંતુ જ્યારે તથ્યો પરથી એવું જણાય છે કે કોઈ મનુષ્યે ખરેખર પોતાનો ધર્મ બદલી દીધો હતો અને તેના સહધર્મીઓએ તેને એવો ધર્મપરિવર્તિત થયેલ માન્ય રાખ્યો હતો અને તે તે ધર્મમાં જ જીવ્યો અને મૃત્યુ પામ્યો હતો, ત્યારે કોઈ ઔપચારિક વિધિનો અભાવ વાસ્તવિક હકીકતને નકારી શકતો નથી. કૃષ્ણસ્વામી અચ્યંગાર, ન્યાયાધીશે, નિરીક્ષણ કર્યું હતું કે એક હિંદુ, જેણે પોતે ખ્રિસ્તી ધર્મ સ્વીકાર્યો હતો, તે ફરી હિંદુ ધર્મમાં પરત ફર્યો અને પોતાની પ્રથમ પત્નીના જીવનકાળ દરમિયાન બીજું લગ્ન કર્યું અને સમાજ તથા સહધર્મીઓ દ્વારા કોઈ વાંધા વિના તેને તે રીતે સ્વીકારવામાં આવતા તે હિંદુ તરીકે જ રહ્યો અને મૃત્યુ પામ્યો. ધર્મપરિવર્તન સંબંધિત વિધિઓના પુરાવાનો અભાવ અદાલતને તેને ખ્રિસ્તી તરીકે જ રહ્યો હતો એમ માનવા માટે ન્યાયસંગત ઠેરવી શકતો નથી."

૨૨. ગણપત વિ. રિટર્નિંગ ઓફિસર, (૧૯૭૫) ૧ સેક ૫૮૯ ના કેસમાં, એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું:

૧૧. આ સંદર્ભમાં એ યાદ રાખવું આવશ્યક છે કે હિંદુ ધર્મ બહુ વ્યાપક આધાર ધરાવતો ધર્મ છે. હકીકતમાં કેટલાક લોકો એવો દૃષ્ટિકોણ ધારણ કરે છે કે હિંદુ ધર્મ તો સર્વથા ધર્મ જ નથી, એ આધારે કે હિંદુઓ માટે કોઈ એક સ્થાપક નથી અને કોઈ એક પવિત્ર ગ્રંથ પણ નથી. નિશ્ચિતપણે, આ અત્યંત સંકુચિત

દષ્ટિકોણ છે, જે માત્ર એક બાજુ હિંદુ ધર્મ અને બીજી બાજુ ઇસ્લામ તથા ખ્રિસ્તી ધર્મ વચ્ચેની તુલના પર આધારિત છે. પરંતુ સર્વવિદિત છે કે હિંદુ ધર્મે યુગો દરમિયાન ધાર્મિક તેમજ લૌકિક પ્રકારની અનેક ભિન્ન પ્રથાઓ અને વિવિધ માન્યતાઓને આત્મસાત્ કરી છે અથવા સ્થાન આપ્યું છે. સાક્ષીઓમાંથી એકે વર્ણવ્યું છે કે તે બુદ્ધને અગિયારમો અવતાર માનતો હતો હિંદુ ધર્મ એટલો સહિષ્ણુ છે અને હિંદુ ધાર્મિક આચારો એટલા વિવિધ તથા સમન્વયકારી છે કે કોઈ વ્યક્તિ હિંદુ ધર્મનું પાલન કરે છે કે તેનો સ્વીકાર કરે છે કે નહીં, તે કહેવું મુશ્કેલ જણાય.

૨૩. કોઠાપક્ષી નરસૈયા વિ. જમ્મના જોગી એ.આઈ.આર. ૧૯૭૬ એસ.સી. ૯૩૭ માં, નીચે મુજબ જણાવવામાં આવ્યું છે:—

આ કેસો દર્શાવે છે કે આ દેશમાં એડમિનિસ્ટ્રેટર-જનરલ ઓફ મદ્રાસ વિ. આનંદાચારીનો નિર્ણય આપવામાં આવ્યો તે સમયથી, એટલે કે, ઈ.સ. ૧૮૮૬થી, સતત લેવાતો અભિપ્રાય એવો રહ્યો છે કે હિંદુ ધર્મમાં પુનઃપરિવર્તન થવા પર કોઈ વ્યક્તિ ફરી એકવાર તે જાતિનો સભ્ય બની શકે છે જેમાં તેનો જન્મ થયો હતો અને અન્ય ધર્મમાં પરિવર્તન પહેલાં તે જે જાતિનો હતો, જો તે જાતિના સભ્યો તેને સભ્ય તરીકે સ્વીકારે. સિદ્ધાંતના આધાર પર હોય કે અધિકૃત ન્યાયપ્રમાણના આધાર પર હોય, અમને આ અભિપ્રાયને અવગણવા માટે અને આશરે એક સદીથી પ્રવર્તમાન રહેલા આ દષ્ટિકોણને છોડીને આ વિષય પર કોઈ ભિન્ન નિયમ સ્થાપિત કરવા માટે કોઈ કારણ નથી. જો કોઈ વ્યક્તિએ અન્ય ધર્મ

સ્વીકાર્યો હોય અને તેને ફરી હિંદુ ધર્મમાં પરાવર્તિત કરી શકાય, તો તે પોતાની જાતિમાં પાછો આવી ન શકે તે માટે કોઈ ચુકિતપૂર્ણ સિદ્ધાંત નથી, જો જાતિના અન્ય સભ્યો તેને ફરી સભ્ય તરીકે સ્વીકારવા તૈયાર હોય. ચુકિત એ જ કહે છે કે તે અગાઉ જે સમૂહનો ભાગ હતો તેમાં તે ફરી પાછો આવી શકે, જો નિશ્ચિતપણે સમુદાય તેને તે સમૂહમાં સ્વીકારવા ઇચ્છુક હોય કોઈ મહાર અથવા કોઈ કોલી અથવા કોઈ માલા, હિંદુ ધર્મમાં પુનઃપરિવર્તન બાદ, મહાર અથવા કોલી અથવા માલા સિવાય અન્ય કંઈ તરીકે માન્ય ગણાશે નહીં અને તેને તે જ સામાજિક તથા આર્થિક વંચિતતાઓ સહન કરવી પડશે જેનો તેને અન્ય ધર્મમાં પરિવર્તિત થવા પહેલાં સામનો કરવો પડતો હતો. તેથી, આ સ્પષ્ટ છે કે બંધારણ (અનુસૂચિત જાતિઓ) આદેશ, ૧૯૫૦નો હેતુ અને ઉદ્દેશ, એવો અભિપ્રાય સ્વીકારવાથી અવરોધિત થવા કરતાં વધુ પ્રોત્સાહિત થશે કે હિંદુ ધર્મમાં પુનઃપરિવર્તન થવા પર કોઈ વ્યક્તિ ફરી એકવાર તે અનુસૂચિત જાતિનો સભ્ય બની શકે છે જેના સાથે તે તેના પરિવર્તન પહેલાં સંબંધિત હતો. પરિણામે, અમે વડી અદાલત દ્વારા લેવાયેલા અભિપ્રાય સાથે સંમત છીએ કે હિંદુ ધર્મમાં પુનઃપરિવર્તન થવા પર, પ્રથમ સામાવાળા ફરી એકવાર તેની મૂળ આદિ દ્રાવિડ જાતિમાં પરત જઈ શકે, જો તેને તે જાતિના અન્ય સભ્યો દ્વારા તે રૂપે સ્વીકારવામાં આવ્યો હોય.

૨૪. એસ. અંબલાગન વિ. બી. દેવરાજન અને અન્યઓ (૧૯૮૪) સેક ૧૧૨ માં, આ રીતે અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે:—

આ પૂર્વનિર્ણયો, ખાસ કરીને દક્ષિણ ભારતમાંથી આવેલા, સ્પષ્ટપણે સ્થાપિત કરે છે કે જે વ્યક્તિએ અગાઉ અન્ય ધર્મ સ્વીકાર્યો હતો તેની હિંદુ ધર્મમાં પુનઃપ્રવેશ માટે કોઈ વિશિષ્ટ વિધિ નિર્ધારિત કરવામાં આવી નથી. જાતિની પ્રથા તેને આવશ્યક ન બનાવતી હોય તો, કોઈ પ્રાયશ્ચિત વિધિઓ કરવી આવશ્યક નથી અને, સામાન્ય રીતે, જો સમાજ તેને સ્વીકારતો ન હોય તે સિવાય, તે પોતાની જાતિ ફરી પ્રાપ્ત કરે છે. હકીકતમાં, એવું કહેવું કદાચ ચોક્કસ નહીં ગણાય કે તે પોતાની જાતિ ફરી પ્રાપ્ત કરે છે; વધુ ચોક્કસ રીતે એવું કહેવું યોગ્ય થશે કે જ્યારે તેણે અન્ય ધર્મ સ્વીકાર્યો ત્યારે શરૂઆતથી જ તેણે પોતાની જાતિ ગુમાવી જ નહોતી. જાતિપ્રથા, ભલે તે અમારી બુદ્ધિને કેટલીય અતાર્કિક જણાતી હોય અને ભલે તે અમારી નૈતિક તથા સામાજિક સમજને કેટલીય અપ્રિય લાગતી હોય, ભારતીય પ્રજામાં એટલી ઊંડે પ્રસ્થાપિત છે કે ભિન્ન ધર્મમાં પરિવર્તન થવાથી તેનું ચિહ્ન લુપ્ત થઈ જાય તેમ જણાતું નથી. જો તે લુપ્ત થાય છે, તો તે માત્ર પુનઃપ્રવેશ સમયે ફરી પ્રગટ થવા માટે જ લુપ્ત થાય છે. ધર્મપરિવર્તન પછી અનેક પેઢીઓ વીતી જાય તો પણ જાતિનું ચિહ્ન વાસ્તવમાં લુપ્ત થઈ જાય તેમ જણાતું નથી.

૨૫. કૈલાશ શંકર વિ. સુશ્રી માયા દેવી [(૧૯૮૪) ૨ એસસીસી ૯૧], આ અદાલતે ફઝલ અલી, ન્યાયાધીશ મારફતે બોલતાં નીચે મુજબનું અવલોકન કર્યું હતું.

“અમારા મત મુજબ, એક એવો પાસો છે, જેનો અમારી દ્વારા ચર્ચાયેલ કેસોમાંથી કોઈમાં પણ વિચાર કરવામાં આવ્યો હોવાનું જણાતું નથી. માની લો કે, અ, જે અનુસૂચિત જાતિનો સભ્ય છે, તે ખ્રિસ્તી ધર્મ સ્વીકારે છે અને એક ખ્રિસ્તી યુવતી સાથે લગ્ન કરે છે અને તેને એક પુત્રી જન્મે છે, જેને ખ્રિસ્તી ધર્મના સિદ્ધાંતો અનુસાર બાપ્તિસ્મા આપવામાં આવે છે અને શિક્ષિત કરવામાં આવે છે. તે સમજશક્તિની વય પ્રાપ્ત કર્યા પછી પોતાની સ્વૈચ્છિક ઇચ્છાથી ફરી હિંદુ ધર્મ સ્વીકારવાનો નિર્ણય કરે, તો શું આવા કેસમાં જાતિનું પુનર્જવન સંબંધિત જાતિના સમુદાયના સભ્યોના મત પર નિર્ભર રહેશે કે પછી જો તેનો પુનર્ધર્મ સ્વીકાર ખરેખરો હોય અને જરૂરી વિધિ-વિધાનો તથા સંસ્કારો અનુસરવામાં આવ્યા હોય, તો તેની પુનઃપ્રવેશથી જાતિ આપમેળે પુનર્જવિત ગણાશે? અન્ય શબ્દોમાં કહીએ તો, શું બ (પુત્રી) માટે એવું કહેવું ખુદ્દું નથી કે, કારણ કે તેનો જન્મ ખ્રિસ્તી માતા-પિતાથી થયો હતો, તેથી જ્યારે તે સમજશક્તિની વય પ્રાપ્ત કર્યા પછી અને વિશ્વવ્યવહારનું કંઈક જ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યા બાદ પોતાના પૂર્વ ધર્મમાં પરત ફરવાનો નિર્ણય કરે છે, ત્યારે તેના પર તેના માતા-પિતાનો ધર્મ લાદી શકાય નહીં. તેનો કોઈ દોષ ન હતો કે તેનો જન્મ ખ્રિસ્તી માતા-પિતાથી થયો અને જ્યારે તે હજી અવયસ્ક હતી તથા ધર્મ વિશે કંઈ જ જાણતી ન હતી, ત્યારે તેને બાપ્તિસ્મા આપવામાં આવ્યું. તેથી, શું જાતિનું પુનર્જવન તેની મૂળ જાતિના સમુદાયના સભ્યોની મનમાની અથવા ઇચ્છા પર નિર્ભર રહેવું જોઈએ, અથવા તે માત્ર એ કારણે સદાકાળ માટે પોતાની જાતિ ગુમાવી બેસે કે સદભાગ્યે કે દુર્ભાગ્યે

તેનો જન્મ ખ્રિસ્તી કુટુંબમાં થયો હતો? યોગ્ય આદર સાથે, અમારો દૃઢ મત એવો છે કે સમુદાયના સભ્યોના મત મહત્વનો પરિબળ તો હશે જ, પરંતુ તેમના મતને એ હદ સુધી માન્યતા આપવી જોઈએ નહીં કે જેના પરિણામે બ જે જાતિની હતી તેની જાતિનો પૂર્ણ નાશ થઈ જાય. ખરેખર, જો સમુદાયના સભ્યોના મત પર અતિશય ભાર મૂકવામાં આવે, તો તે જોખમી શોષણ તરફ દોરી શકે છે.

પરંતુ તેમાંથી આવો અચૂક નિયમ આવશ્યક રીતે નિષ્પન્ન થતો નથી કે જ્યારે પણ કોઈ વ્યક્તિ હિંદુ ધર્મનો ત્યાગ કરીને અન્ય ધાર્મિક આસ્થા સ્વીકારે છે, ત્યારે તે આપમેળે તે જાતિનું સભ્યપદ ગુમાવે જ છે જેમાં તેનો જન્મ થયો હતો અને જેનો તે તેના ધર્મપરિવર્તન પહેલાં સભ્ય હતો જો જાતિની રચના એવી હોય કે તેના સભ્યો માટે હિંદુ ધર્મમાં હોવું આવશ્યક જ હોય, તો જે સભ્ય હિંદુ રહેતો નથી તે જાતિમાંથી બહાર નીકળી જાય, કારણ કે તેની નિયમો અને વિનિયમો અનુસાર કોઈ અહિંદુ વ્યક્તિ તે જાતિમાં રહી શકતી નથી. બીજી તરફ, તેની રચનાને ધ્યાનમાં લેતા, વર્ષોથી જેમ તેનો વિકાસ થયો છે તે મુજબ, કોઈ જાતિમાં માત્ર હિંદુ ધર્મ માનનારા જ નહીં પરંતુ અન્ય કોઈ ધર્મ માનનારા વ્યક્તિઓ પણ સામેલ હોઈ શકે, તો હિંદુ ધર્મમાંથી તે બીજા ધર્મમાં થયેલ ધર્મપરિવર્તનથી જાતિ ગુમાવવી જરૂરી બને એવું નથી, કારણ કે એવો અન્ય ધર્મ માનનારા વ્યક્તિઓ પણ તે જાતિના સભ્યો હોઈ શકે દક્ષિણ ભારતમાં આ ખરેખર અસામાન્ય ઘટના નથી, જ્યાં કેટલીક જાતિઓમાં ખ્રિસ્તી ધર્મ સ્વીકાર્યા પછી પણ વ્યક્તિને તે જાતિનો સભ્ય તરીકે સતત ગણવામાં આવે છે."

૨૬. સી.એમ. અરુમુગમ વિ. એસ. રાજગોપાલ અને અન્યગણ (૧૯૭૬) એસ.સી.સી. ૮૬૩ માં; આ અદાલત દ્વારા નીચેનું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે.

"આ કેસો દર્શાવે છે કે એડમિનિસ્ટ્રેટર-જનરલ ઓફ મદ્રાસ વિ. આનંદાચારીનો નિર્ણય થયો તે સમયથી, અર્થાત્ ૧૮૮૬થી, આ દેશમાં લેવાયેલો સુસંગત અભિપ્રાય એવો રહ્યો છે કે હિંદુ ધર્મમાં પુનઃપરિવર્તન થવાથી કોઈ વ્યક્તિ ફરી એકવાર તે જાતિનો સભ્ય બની શકે છે જેમાં તેનો જન્મ થયો હતો અને બીજી ધર્મમાં પરિવર્તન પહેલાં જે જાતિ સાથે તે સંકળાયેલો હતો, જો તે જાતિના સભ્યો તેને સભ્ય તરીકે સ્વીકાર કરે. સિદ્ધાંતના આધારે હોય કે અધિકારપ્રમાણના આધારે, અમને આ અભિપ્રાયને અવગણવા માટે બાધ્ય કરે એવું કોઈ કારણ નથી; આ અભિપ્રાય લગભગ એક સદીથી પ્રવર્તમાન રહ્યો છે, અને આગળ એક ઠરાવ સ્થાપિત કરવો આ વિષય અંગે ભિન્ન નિયમ છે. જો કોઈ વ્યક્તિએ અન્ય ધર્મ સ્વીકાર્યો હોય તો તેને ફરીથી હિંદુ ધર્મમાં પરાવર્તિત કરી શકાય, તો પછી જો જાતિના અન્ય સભ્યો તેને ફરી સભ્ય તરીકે સ્વીકારવા તૈયાર હોય, તો તે પોતાની જાતિમાં પાછો આવી શકતો ન હોય એવું માનવા માટે કોઈ તર્કસંગત સિદ્ધાંત નથી. કારણતઃ એવું માનવું સ્વાભાવિક છે કે તે અગાઉ જે વર્ગનો ભાગ હતો તેમાં તે પાછો આવી શકે, જો કે, નિશ્ચિતપણે, સમુદાય તેને ફરી પોતાની અંદર સ્વીકારવા ઈચ્છુક હોય. પરંપરાવાદી હિંદુ સમાજ, જે આજે પણ ખાસ કરીને ગ્રામિણ વિસ્તારોમાં મધ્યયુગીન દૃષ્ટિકોણ અને દરજ્જા આધારિત વલણથી મોટા

પ્રમાણમાં પ્રભાવિત છે, અનુસૂચિત જાતિના વ્યક્તિ સાથે સામાજિક અને આર્થિક અયોગ્યતાઓ જોડે છે અને એ કારણે જ બંધારણ દ્વારા તેને કેટલાક અનુકૂળ ઉપચાર આપવામાં આવ્યા છે. એકવાર એવી વ્યક્તિ હિંદુ રહેતી નથી અને ખ્રિસ્તી બને છે, ત્યારે હિંદુ ધર્મના કારણે ઊભી થતી સામાજિક અને આર્થિક અયોગ્યતાઓ સમાપ્ત થાય છે અને તેથી તેને હવે તે પ્રકારનું સંરક્ષણ આપવાની જરૂર રહેતી નથી; આ જ કારણસર તે અનુસૂચિત જાતિનો ગણાતો નથી. પરંતુ જ્યારે તે ફરી હિંદુ ધર્મમાં પરાવર્તિત થાય છે, ત્યારે તે સામાજિક અને આર્થિક અયોગ્યતાઓ ફરી જીવંત થાય છે અને તેની સાથે ફરી જોડાઈ જાય છે, કારણ કે આ હિંદુ ધર્મ દ્વારા લાદવામાં આવેલી અયોગ્યતાઓ છે."

૨૭. ગણપતના મામલામાં આ અદાલતે નોંધ્યું છે તેમ, આપણે યાદ રાખવું જોઈએ કે હિંદુધર્મ એક એવા ધર્મ તરીકે નથી જેમાં એક જ ઈશ્વર હોય અથવા એક જ પવિત્ર ધર્મગ્રંથ હોય. હિંદુઓની પ્રથાઓ પ્રદેશ મુજબ અને સ્થળ પ્રમાણે બદલાય છે. પૂજાતા દેવતાઓ, રીતરિવાજો, પરંપરાઓ, આચરણ, વિધિવિધાનો વગેરે તમામમાં ભિન્નતા હોય છે, તેમ છતાં આ બધા લોકો હિંદુ છે. કોઈ વ્યક્તિની ધાર્મિક સ્વીકાર્યતા તેના નામ અથવા તેના જન્મના આધારે નક્કી કરવી નહીં. જ્યારે કોઈ વ્યક્તિ હિંદુધર્મનો સ્વીકાર કરવાની ભાવના ધરાવે છે અને જે પ્રદેશમાં તે રહે છે ત્યાં પ્રચલિત હિંદુ પ્રથાઓ મુજબ અથવા જે જાતિ સાથે તેનો સંબંધ છે તેની પ્રથાઓ મુજબ જે કંઈ આવશ્યક હોય તે બધું કરે છે, અને તેની આસપાસના તમામ લોકો તેને હિંદુ તરીકે સ્વીકારે છે.

૨૮. હિંદુ ધર્મ અત્યંત જટિલ ધર્મ જણાય છે. તે એવા ગુરુત્વકેન્દ્રવાળા રમકડા જેવી છે કે જેને કેટલુંચ અસ્વસ્થ કરવામાં આવે તો પણ તે હંમેશા પોતાની સીધી સ્થિતિ ફરી પ્રાપ્ત કરી લે છે. હિંદુ ધર્મનો કોઈ એક સ્થાપક નથી, કોઈ એક ગ્રંથ નથી, કોઈ એક ચર્ચ નથી કે જીવન જીવવાની કોઈ એકમાત્ર પદ્ધતિ પણ નથી. હિંદુ ધર્મ જાતિપ્રથા અને તેની શ્રેણીબદ્ધતાઓ નથી, યદ્યપિ તે પ્રથા શ્રમવિભાજન પર આધારિત તેની સામાજિક વ્યવસ્થાનો એક ભાગ છે. હિંદુ ધર્મ અસ્પૃશ્યતા ઉપદેશતો નથી કે તેનું સમર્થન કરતો નથી, યદ્યપિ હિંદુ સમાજે પ્રથમ જાહેર આરોગ્યના કારણોસર અને પછી પૂર્વગ્રહોના કારણે તેનો આચરણ કર્યો છે. (શ્રી સ્વામી હર્ષાનંદ દ્વારા લખાયેલા “ફેસેટ્સ ઓફ હિંદુઈઝમ” પુસ્તકમાંથી અંશતઃ નકલ કરેલ).

૨૯. અન્ય એક ધર્મમાંથી બીજા ધર્મમાં ધર્મપરિવર્તન સાબિત કરવા માટે બે તત્વો સંતોષવા આવશ્યક છે, એ કાયદાનો સ્થિર સિદ્ધાંત છે. પ્રથમ, ધર્મપરિવર્તન થયેલું હોવું જોઈએ અને બીજું, જે સમુદાયમાં તે વ્યક્તિ ધર્મપરિવર્તિત થઈ હોય તે સમુદાયમાં તેનો સ્વીકાર થયેલો હોવો જોઈએ. એ સ્પષ્ટ છે કે ધર્મપરિવર્તનની આવશ્યકતા સર્વથા દૂર કરી શકાય તેમ નથી.

૩૦. અપીલકર્તાએ પોતાનું પરીક્ષણ આર.ડબલ્યુ.૩ તરીકે કરાવ્યું હતું. પોતાની મુખ્ય તપાસમાં તેણીએ સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે, હિંદુ તરીકે તેમના ઘરમાં પોંગલ, વિનાયક-ચતુર્થી વગેરે જેવા તહેવારો ઉજવવામાં આવે છે. તેણીએ વધુમાં એવું પણ જણાવ્યું છે કે જન્મથી જ તે હિંદુ તરીકે રહી છે અને હિંદુ

રિવાજો તથા પરંપરાનું પાલન કરતી આવી છે અને તેના સગાં-સંબંધીઓ પણ તેણીને હિંદુ તરીકે જ ગણે છે તથા તેના તમામ સગાં-સંબંધીઓ હિંદુ છે. તેણીએ એમ પણ જણાવ્યું છે કે તે ક્યારેય કોઈ ચર્ચમાં ગઈ નથી અને તેને ખ્રિસ્તી ધર્મ તથા તે ઉપાસનાપદ્ધતિ વિશે કોઈ જાણ નથી. તેના મતવિસ્તારમાં લોકો તેને માત્ર ચંદ્રા તરીકે જ ઓળખતા હતા, ગ્લોરી ચંદ્રા તરીકે નહીં. તેણીએ એમ પણ જણાવ્યું છે કે તેણે રાજાપાળયમ પંચાયત યુનિયન કાઉન્સિલની અનામત મતવિસ્તારની ચૂંટણીમાં ઉમેદવારી નોંધાવી હતી અને તે સમયે કોઈએ કોઈ આક્ષેપ ઉઠાવ્યો ન હતો. તેના પુરાવામાં આ પણ બહાર આવ્યું છે કે તે હિંદુ ધર્મ પ્રત્યેની પોતાની શ્રદ્ધાની પુનઃપુષ્ટિ કરવા ઈચ્છતી હતી અને તેથી તે મદુરાઈની આર્ય સમાજ પાસે ગઈ હતી અને તમામ વિધિઓ પૂર્ણ કરાવ્યા બાદ મદુરાઈની આર્ય સમાજે ૨૭.૮.૧૯૯૪ના રોજ નં. ૬૫૬ ધરાવતું હિંદુ ધર્મમાં પુનઃપરિવર્તનનું પ્રમાણપત્ર (આંક આર ૧૩) આપ્યું હતું અને તે તેના કાકા સંતનકુમારે પ્રાપ્ત કર્યું હતું અને માત્ર ત્યારે જ, જ્યારે ચૂંટણી અરજિ દાખલ કરવામાં આવી, તેણીએ પૂછપરછ કરતાં તેને જણાવાયું કે તેના દ્વારા પ્રાપ્ત કરાયેલ મૂળ પ્રમાણપત્ર ખોવાઈ ગયું છે અને તેથી તેણીએ તેને પ્રમાણપત્રની નકલ મેળવવા વિનંતી કરી હતી. તેના પુરાવામાં આ પણ બહાર આવ્યું છે કે તેનું લગ્ન હિંદુ રિવાજ મુજબ કરવામાં આવ્યું હતું અને તેનો પતિ મુરુગન છે, જે પણ હિંદુ પક્ષન સમુદાયનો છે. તેણીનો દાવો છે કે તે હિંદુ તરીકે રહી છે અને હિંદુ રિવાજો તથા પરંપરાનું પાલન કરીને સતત હિંદુ તરીકે જ જીવન જીવતી રહી છે.

તેણીની લાંબી જિરહ કરવામાં આવી હતી. વિધાવાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી રામમૂર્તિએ અમને સમગ્ર પુરાવા રજૂ કર્યા હતા. અમને એવો ભય છે કે અપીલકર્તાના પુરાવાની સત્યતાને અવિશ્વસનીય ઠેરવવા માટે નોંધ પર કોઈ નોંધપાત્ર બાબત લાવવામાં આવી છે કે નહીં; હકીકતમાં, મદુરાઈની આર્ય સમાજ દ્વારા આપવામાં આવેલા પરિવર્તન પ્રમાણપત્રને ખોટું સાબિત કરવા માટે જે જે સૂચનો કરવામાં આવ્યા હતા, તે બધાને સાક્ષીએ નકારી કાઢ્યા હતા. અપીલકર્તા તરફના વિધાવાન વકીલે દલીલ કરી હતી કે હિંદુ ધર્મમાં પરિવર્તન માટે કોઈ ઔપચારિક વિધિના સંબંધમાં કોઈ નિર્ણાયક પુરાવો રજૂ કરવો કાયદામાં આવશ્યક નથી, એ બાબત સુસ્થાપિત છે. આ સંદર્ભે આ અદાલતે પેરુમલ નાદર વિ. પોન્નુસ્વામી (૧૯૭૦) ૧ એસ.સી.સી. ૬૦૫ માં કરેલ અવલોકનો તરફ અમારું ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું; તેના વિરુદ્ધમાં, સામાવાળા નં. ૧ અને ૨ તરફથી વિધાવાન વરિષ્ઠ વકીલે દલીલ કરી હતી કે અપીલકર્તાએ હિંદુ ધર્મમાં પુનઃપરિવર્તનનો પોતાનો દાવો પ્રાથમિક પુરાવો, અર્થાત્ આર્ય સમાજ દ્વારા અપાયેલ મૂળ પરિવર્તન પ્રમાણપત્ર, રજૂ કરીને સાબિત કર્યો નથી. આ મુદ્દાની વિચારણા કરતી વખતે વડી અદાલતે નોંધ્યું છે કે અપીલકર્તા મદુરાઈની આર્ય સમાજ દ્વારા અપાયેલ મૂળ પ્રમાણપત્ર રજૂ કરવામાં નિષ્ફળ ગઈ હતી અને વધુમાં સંતનકુમારનું પરીક્ષણ પણ કરાવ્યું નહોતું, જેમણે આર્ય સમાજ દ્વારા અપાયેલ મૂળ પ્રમાણપત્ર પ્રાપ્ત કરીને પોતાના પાસેથી રાખ્યું હોવું જોઈએ હતું, તથા આર્ય સમાજ પાસેથી મૂળ દસ્તાવેજો તલબ કરવામાં

આવ્યા નહોતા અને અપીલકર્તાએ પરિવર્તન વિધિ પસાર કરી હોવાનો પુરાવો આપવા આર્ય સમાજમાંથી જવાબદાર વ્યક્તિને તલબ કરવા માટે પણ કોઈ પગલાં લેવામાં આવ્યા નહોતા. તેથી, તેણી દ્વારા કરવામાં આવેલ પુનઃપરિવર્તનનો દાવો સ્વીકારી શકાય તેમ નથી. અમે વડી અદાલતના આ તર્ક સાથે સહમત નથી. એ સાચું છે કે જે પક્ષ દસ્તાવેજની સામગ્રી પર આધાર રાખવા માંગે છે તેને તેની સામગ્રીનો પ્રાથમિક પુરાવો રજૂ કરવો આવશ્યક છે અને માત્ર અપવાદરૂપ પરિસ્થિતિઓમાં જ દ્વિતીયક પુરાવો સ્વીકાર્ય બને છે. છતાં, જો દ્વિતીયક પુરાવો સ્વીકાર્ય હોય, તો તે જે સ્વરૂપમાં ઉપલબ્ધ હોય તે સ્વરૂપમાં રજૂ કરી શકાય, ભલે તે નકલ, નકલની નકલ, સામગ્રીનો મૌખિક પુરાવો અથવા અન્ય કોઈ સ્વરૂપ દ્વારા હોય. દ્વિતીયક પુરાવાને આ મૂળભૂત પુરાવાથી પ્રમાણિત કરવું જરૂરી છે કે કથિત નકલ હકીકતમાં મૂળની સાચી નકલ છે. એ બાબત પર ભાર મૂકવો જોઈએ કે પ્રાથમિક પુરાવાની આવશ્યકતા ધરાવતા નિયમના અપવાદો એવા મામલામાં રાહત આપવા માટે રચાયેલા છે જેમાં કોઈ પક્ષ ખરા અર્થમાં તે પક્ષકારની કોઈ ભૂલ વિના મૂળ દસ્તાવેજ રજૂ કરવામાં અસમર્થ. વર્તમાન મામલામાં, અપીલકર્તાનો સ્પષ્ટ કેસ એવો છે કે વર્ષ ૧૯૯૪માં, એટલે કે વર્ષ ૨૦૦૬માં યોજાયેલ વિધાનસભાની ચૂંટણી કરતાં ઘણાં પહેલાં, તેણે માત્ર હિંદુ ધર્મમાં પોતાની શ્રદ્ધાના પુનઃપુષ્ટિકરણના હેતુસર આર્ય સમાજમાં તમામ વિધિઓ કરાવી હતી અને આર્ય સમાજ દ્વારા આપવામાં આવેલ ધર્મપરિવર્તન પ્રમાણપત્ર તેની સાથે ગયેલા તેના કાકા સંતનાકુમારે પ્રાપ્ત કરીને

તેની પાવતી આપી હતી. તેનો આ પણ સ્પષ્ટ કેસ છે કે તેણે તે પ્રમાણપત્ર તેના કાકા પાસેથી પરત લીધું નહોતું, કારણ કે તેની માન્યતા એવી હતી કે તે તેના હેતુ માટે આવશ્યક નહીં બને. ચૂંટણી અરજિ દાખલ થયા પછી જ, હિંદુ ધર્મમાં પોતાની શ્રદ્ધાના પુનઃપુષ્ટિકરણનો પોતાનો કેસ સાબિત કરવા માટે, તેને જાણ થઈ કે તેના કાકાએ તે પ્રમાણપત્ર ગુમાવી દીધું છે, જેને કારણે તેને આર્ય સમાજ, મદુરાઈ પાસેથી ધર્મપરિવર્તન પ્રમાણપત્રની નકલ મેળવવી પડી. તેના પુરાવાનો આ ભાગ અરજદાર દ્વારા પડકારવામાં પણ આવ્યો નથી. વાસ્તવમાં, દસ્તાવેજોની સામગ્રી સ્પષ્ટપણે સ્થાપિત કરે છે કે અપીલકર્તાની વિનંતિ પર તે બીજી વાર જારી કરવામાં આવ્યું હતું, જ્યારે તેના કાકા સંત્રિઆકુમારે તેને જણાવ્યું હતું કે વર્ષ ૧૯૯૪માં તેને મળેલું મૂળ પ્રમાણપત્ર તેમના દ્વારા ગુમાવવામાં આવ્યું છે. અમારી દૃષ્ટિએ, ધર્મપરિવર્તન પ્રમાણપત્ર (આંક આર૧૩) ના અવલોકનથી પૂરતા પ્રમાણમાં પ્રદર્શિત થાય છે કે અપીલકર્તાએ આર્ય સમાજ, મદુરાઈ ખાતે ધર્મપરિવર્તનની વિધિઓ કરાવી હિંદુ ધર્મમાં શ્રદ્ધાના પુનઃપુષ્ટિકરણનો પોતાનો દાવો સફળતાપૂર્વક સાબિત કર્યો છે.

૩૧. વડી અદાલતે અપીલકર્તા પર જ પુરાવાનો ભાર મૂકવા માટે આ અદાલતના સત્રુચર્લા વિજય રામા રાજુ વિ. નિમ્માકા જયા રાજુ અને અન્યના પ્રકરણમાં આપવામાં આવેલા નિર્ણય (એ.આઈ.આર. ૨૦૦૬ એસ.સી. ૫૪૩) પર આધાર મૂક્યો છે. ચુકાદાનો સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ છે:—

"૧૫. અપીલકર્તા તરફથી વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલે એવો દઢ પ્રયાસ કર્યો કે વડી અદાલતના વિદ્વાન ન્યાયાધીશે આ મામલામાં પુરાવાનો ભાર ખોટી રીતે મુક્યો હતો. અમે તે સાથે સંમત થઈ શકતા નથી. નીચલી અદાલતના ન્યાયાધીશે યોગ્ય રીતે એ આધારે કાર્યવાહી કરી કે અપીલકર્તા અનુસૂચિત જનજાતિનો સભ્ય નથી, એવી પોતાની અરજી સાબિત કરવાનો પ્રાથમિક ભાર ચૂંટણી અરજીકર્તા પર હતો. યદ્યપિ પૂર્વવર્તી નિવેદન, જે વ્યક્તિના પોતાના હિતમાં હોય, તે કદાચ પુરાવો ન ગણાય, પરંતુ પોતાના હિતના પ્રતિકૂલ હોય તેવું પૂર્વવર્તી નિવેદન પુરાવો ગણાય. _ વાસ્તવમાં, તે એવો શ્રેષ્ઠ પુરાવો ગણાય કે જેના પર વિરુદ્ધ પક્ષ આધાર રાખી શકે. તેથી, વર્તમાન મામલામાં, જ્યાં અપીલકર્તા પોતે કાંડા ડોરા હોવાનું દલીલ કરે છે, ત્યાં તેના પૂર્વજો અને તેના કુટુંબના સભ્યો, જેમાં પોતે પણ સામેલ છે, દ્વારા સંવિધાનપૂર્વ અને સંવિધાનોત્તર બનાવાયેલા દસ્તાવેજોની શ્રેણીમાં પોતાને 'ક્ષત્રિય' તરીકે વર્ણવતાં નિવેદનો, વર્તમાન મામલામાં અપીલકર્તાના હિતવિરુદ્ધ સ્વીકારોક્તિઓ તરીકે કાર્ય કરશે. આ સ્વીકારોક્તિઓએ અપીલકર્તાની તે સ્વીકારોક્તિને પણ બળ આપ્યું કે તેના શાળા છોડ્યાના પ્રમાણપત્રમાં પણ તેને 'ક્ષત્રિય' તરીકે વર્ણવવામાં આવ્યો છે અને તેના કાકાના પુત્રને પણ તેના શાળા છોડ્યાના પ્રમાણપત્રમાં 'ક્ષત્રિય' તરીકે વર્ણવવામાં આવ્યો છે તથા તે કાકાના પુત્રને તે બાબતે કરવામાં આવેલી તપાસમાં પણ 'ક્ષત્રિય' ઠરાવવામાં આવ્યો હતો. તેથી, અમારા મત મુજબ, નીચલી અદાલતના ન્યાયાધીશનો આ નિષ્કર્ષ યોગ્ય હતો કે ચૂંટણી

અરજીકર્તાએ તેના ઉપર મુકાયેલો પ્રાથમિક ભાર ઉતારી દીધો હતો અને ત્યારબાદ એ સાબિત કરવાનો ભાર અપીલકર્તા પર ખસ્યો કે તે 'કાંડા ડોરા' જનજાતિનો સભ્ય હતો."

૩૨. ચુકાદાનું સાવધાનીપૂર્વક અવલોકન કરતાં, તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓના આધારે વર્તમાન મામલાને અલગ પાડી શકાય તેમ છે. ઉપરોક્ત મામલામાં, જેના ઉપર વડી અદાલતે આધાર રાખ્યો છે, ત્યાં એક ધર્મમાંથી બીજા ધર્મમાં રૂપાંતરણ થયેલું નહોતું. પ્રશ્ન એ હતો કે વ્યક્તિ ક્ષત્રિય જાતિનો છે કે અનુસૂચિત જનજાતિનો. પ્રશ્ન એક જ ધર્મની અંદરની જાતિ સંબંધિત હતો, જે વર્તમાન મામલાથી ભિન્ન છે, જ્યાં એક ધર્મમાંથી બીજા ધર્મમાં રૂપાંતરણ થયેલું છે. તેથી, પુરાવાનો ભાર પલટાવી દેવા અને ઉતારી દેવા માટે વડી અદાલતે આપેલું તાર્કિક કારણ ભૂલભર્યું છે અને અપીલકર્તા હજી પણ ખ્રિસ્તી ધર્મનો અનુસરણ કરે છે, તે સાબિત કરવાનો પુરાવાનો ભાર ચૂંટણી અરજીકર્તા પર જ હોવો જોઈએ.

૩૩. તેથી, આ મુદ્દે વડી અદાલતના નિષ્કર્ષો પ્રત્યે અમે અમારી અસ્વીકૃતિ વ્યક્ત કરીએ છીએ.

૩૪. અપીલકર્તાએ પોતાના કેસના સમર્થનમાં સેંગૈયાહ ઉપનામ ચિત્રા સાંગૈયાહ-આરડબ્લ્યુ૪, રાસુ-આરડબ્લ્યુ૫, ગોવિંદન-આરડબ્લ્યુ૬, પોલરાજ-આરડબ્લ્યુ૭, અને આરડબ્લ્યુ૧૦-સુરુલિમુથુની તપાસ કરી છે.

૩૫. શ્રી સેંગૈયાહ (આરડબ્લ્યુ ૪) અપીલકર્તા જે ગામની છે તે જ ગામના છે. તેમણે પોતાના સાક્ષ્યમાં જણાવ્યું છે કે તેઓ અપીલકર્તાને ઓળખે છે, કારણ કે તેનો જન્મ અને ઉછેર તેમના ગામમાં થયો હતો. તેમના સાક્ષ્યમાં આ પણ બહાર આવ્યું છે કે અપીલકર્તાનું કુટુંબ દેવતા પાલિયીઆમ્મન છે. તે બાળપણથી ગામના મંદિરોમાં અને નજીકના કામાચ્ચીઆમ્મન મંદિરમાં હિંદુ દેવતાઓની પણ પૂજા કરતી હતી. અપીલકર્તાને ઋતુપ્રાપ્તિ થતાં તેમની જાતિની પરંપરા મુજબ એક વિધિ પણ કરવામાં આવી હતી અને તેમાં તેમની પત્ની હાજર રહી હતી. સાક્ષીએ આગળ એવું પણ જણાવ્યું છે કે અપીલકર્તાની વાગ્દાન વિધિ પણ હિંદુ પદ્ધતિ સમાજની પરંપરા મુજબ થઈ હતી. તેમાં તેઓ હાજર રહ્યા હતા. જોકે તેઓ અપીલકર્તાના લગ્ન પ્રસંગે હાજર રહ્યા નહોતા. પરંતુ તેમણે વધુમાં જણાવ્યું છે કે અપીલકર્તા તેમના દ્વારા આયોજિત વિવિધ કુટુંબીય પ્રસંગોમાં હાજરી આપતી હતી. જિરાહમાં તેમણે આ સૂચન સ્વીકાર્યું છે કે સન્થોશપાકિયમ (અપીલકર્તાની માતા) અને નવાકુમાર (અપીલકર્તાના પિતા) વચ્ચેનું લગ્ન ખ્રિસ્તી ધર્મ મુજબ સંપન્ન થયું હતું. અમારા મત મુજબ, આ સાક્ષીએ પોતાના સાક્ષ્યમાં કરેલી માત્ર આ એક સ્વીકૃતિથી ચૂંટણી અરજદારના પક્ષે તુલા ઝૂકી જાય તેમ નથી. અપીલકર્તાનો પણ એવો જ મામલો છે કે તેના પિતા ખ્રિસ્તી હતા અને તેની માતા હિંદુ હતી. શક્ય છે કે તેના પિતાની પ્રેરણાથી લગ્ન ચર્યમાં કરવામાં આવ્યા હોય. જેમ અમે અગાઉ જ અવલોકન કર્યું છે તેમ, અપીલકર્તાએ માત્ર પોતાના અભિવ્યક્તિમાં જ નહીં પરંતુ પોતાના સાક્ષ્યમાં પણ જણાવ્યું છે કે

તેના પિતા તેની માતાથી અલગ થઈ ગયા હતા અને તેની માતાએ હિંદુ ધર્મનું અનુસરણ ચાલુ રાખ્યું હતું અને હિંદુ પક્ષન સમાજે તેને તે રીતે સ્વીકારી હતી.

૩૬. શ્રી રસુની આર.ડબલ્યુ. ૫ તરીકે તપાસ કરવામાં આવી હતી. તેઓ અચ્ચાંકોદ્ધાકોંડન ગામે આવેલ સુંદરનારિયચમ્મન મંદિરમાં પૂજારી હતા. તેઓ અપીલકર્તાના પતિને ઓળખતા હતા, કારણ કે તેઓ એ જ ગામના વતની હતા. તેઓ સ્પષ્ટ કરે છે કે તેમને આ જાણ હતી કે લગ્નના પક્ષકારો ખ્રિસ્તી ધર્મનું અનુસરણ કરતા હતા અને બાદમાં હિંદુ ધર્મમાં રૂપાંતરિત થયા હતા. તેઓ જુબાની આપે છે કે અપીલકર્તાનું લગ્ન તેના પતિના ઘરની સામે હિંદુ રીતરિવાજ મુજબ થયું હતું. લગ્નના દિવસે, અપીલકર્તા અને તેના પતિ હાર લઈને મંદિરે આવ્યા હતા અને દેવતાની પૂજા આર.ડબલ્યુ. ૫ દ્વારા કરવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ, હારોની થાળી પરત અપાઈ હતી અને વર અને વધૂ અપીલકર્તાના પતિના ઘરની નજીક આવેલ લગ્ન મંડપ તરફ આગળ વધ્યા હતા, જ્યાં લગ્ન વિધિ કરવામાં આવી હતી. તેઓ વધુમાં જુબાની આપે છે કે અપીલકર્તા અને તેના પતિ સુંદરનારિયચમ્મન દેવતાની ઉપાસના કરે છે. તેમણે ગામના નક્ટામાઈ તરીકે પોતાની હેસિયતમાં હસ્તાક્ષર કરનાર શ્રી ગોવિંદન સાથે મળીને લગ્ન પ્રમાણપત્ર પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા. તેઓ વધુમાં એવો દાવો કરે છે કે મે ૨૦૦૬માં વિધાનસભાની ચૂંટણી માટે પોતાનાં ઉમેદવારીપત્રો દાખલ કરવા પહેલાં, અપીલકર્તા અને તેના પતિ સુંદરનારિયચમ્મન મંદિરે આવ્યા હતા અને દેવતાની પૂજા કરી હતી. આ સાક્ષીની ચૂંટણી અરજદાર દ્વારા જિરહ કરવામાં

આવી હતી, પરંતુ તેમાંથી ઉપયોગી એવું કશું પ્રાપ્ત થયું નહોતું. તેથી, તેમનો પુરાવો અપ્રતિહત રહે છે.

૩૭. શ્રી ગોવિંદનનું આર.ડબલ્યુ. ૬ તરીકે પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું. તેઓ જણાવે છે કે તેઓ અપીલકર્તાના લગ્નમાં હાજર રહ્યા હતા. તેઓ આગળ વધીને લગ્ન દરમિયાન યોજાયેલી વિધિઓ અને સમારોહોનું વર્ણન કરે છે. તેઓ એ પણ ઉલ્લેખ કરે છે કે અપીલકર્તા સમાજની સભ્ય હોવાને કારણે તેમણે પોતાની પુત્રીના ઋતુપ્રવેશ સમારંભે અપીલકર્તાને પોતાના ઘરે આમંત્રિત કર્યા હતા. યદ્યપિ તેમની લાંબી જિંદગી કરવામાં આવી હતી, છતાં ચૂંટણી અરજદાર તેમના પુરાવાને અવિશ્વસનીય બનાવે તેવી કોઈ બાબત બહાર કાઢી શક્યો નહોતો.

૩૮. શ્રી એસ. પોલરાજની આર.ડબલ્યુ. ૭ તરીકે તપાસ કરવામાં આવી હતી. પોતાની સાક્ષીમાં તેમણે જણાવ્યું છે કે તેઓ હિંદુ પક્ષન સમુદાયના છે. તેમણે આ પણ દબાવે જણાવ્યું છે કે અપીલકર્તા પણ હિંદુ પક્ષન સમુદાયની છે. તેમણે જણાવ્યું છે કે તેઓ અપીલકર્તાની સગાઈ વિધિમાં હાજર રહ્યા હતા, જે તેના મામા સુરુલીમુથુના ઘરે હિંદુ રીતિ-રિવાજો મુજબ કરવામાં આવી હતી. તેમણે આ પણ જણાવ્યું છે કે તેઓ અપીલકર્તાના નવા ઘરે ગયા હતા. તેમના જણાવ્યા મુજબ, રાજાપાલયમના થેન્દ્રલ નગર સ્થિત તેના મકાનના પ્રવેશદ્વારે ભીંત પર લગાડેલી ટાઈલ ઉપર ભગવાન વિનાયકાનું ચિત્ર છપાયેલું છે. તેના પૂજાખંડમાં પણ અનેક હિંદુ દેવતાઓના ચિત્રો છે. તેમણે આ પણ જણાવ્યું છે કે આર.ડબલ્યુ. ૪ – સેંગૈયાહ અપીલકર્તાના લગ્નમાં હાજર રહ્યા ન હતા અને

તેમની પત્ની તથા પુત્રી લગ્નમાં હાજર રહ્યા હતા. જિરહ દરમિયાન તેમના તરફથી થયેલ એકમાત્ર સ્વીકાર એ હતો કે સંતોષપેકિયમએ નવકુમાર સાથે લગ્ન કર્યા હતા અને તેમના લગ્ન એરુમલૈનાયકનપટ્ટી ગામની સી.એસ.આઇ. શાળામાં થયા હતા. અમારી દૃષ્ટિએ, આ કહેવાતો સ્વીકાર ચૂંટણી અરજદારને એ સાબિત કરવામાં કોઈ સહાય કરતો નથી કે અપીલકર્તા ખ્રિસ્તી છે અને ખ્રિસ્તી આસ્થાનું અનુસરણ કરતી રહી છે.

૩૯. અપીલકર્તાની માતૃક કાકા શ્રી સુરુળીમુથુનું આર.ડબલ્યુ. ૧૦ તરીકે પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું. તેઓ ખાતરી આપે છે કે અપીલકર્તાના માતા-પિતાનું લગ્ન ખ્રિસ્તી ધર્મ મુજબ કરવામાં આવ્યું હતું. તેમણે આ વાતની પણ પુષ્ટિ કરી છે કે અપીલકર્તાના પિતાએ બીજી સ્ત્રી સાથે લગ્ન કરવા માટે અપીલકર્તા, તેની માતા અને તેના બે નાનાં ભાઈઓને છોડી દીધા હતા. તેમણે એ પણ જણાવ્યું છે કે અપીલકર્તા, તેની માતા અને તેના નાનાં ભાઈઓની સંભાળ તેમના પિતાએ લીધી હતી અને તેઓ તેમના ઘરમાં રહેતા હતા. તેમણે જણાવ્યું છે કે બાળપણથી જ અપીલકર્તા હિંદુ ધર્મનું પાલન કરતી હતી, મંદિરોમાં જતી હતી, વગેરે. તેઓ કહે છે કે તેમનો કુટુંબ દેવતા પાલિચિયમ્મન છે અને સમુદાય દેવતા કાલિયમ્મન છે. તેઓ આગળ એવું પણ કહે છે કે અપીલકર્તા ગામમાં પાલિચિયમ્મન, વિનાયગર અને કામાચિયમ્મનના પૂજન કરે છે. તેમણે જણાવ્યું કે અપીલકર્તાનું નામ બદલીને ચંદ્રા કરવા માટે આર્ય સમાજમાં તેને તેઓ જ લઈ ગયા હતા. તેમણે અચ્યાંકોલાકોન્ડન ગામમાં હિંદુ

પક્ષન સમુદાયમાં પ્રચલિત રિવાજો અને પરંપરાઓ મુજબ અપીલકર્તાનું લગ્ન પણ કરાવ્યું હતું. આ સાક્ષીએ જિરહ દરમિયાન ફરીથી જણાવ્યું હતું કે અપીલકર્તાના માતા-પિતાનું લગ્ન ખ્રિસ્તી ધર્મ મુજબ કરવામાં આવ્યું હતું. આ સાક્ષીની સ્વીકૃતિ અપીલકર્તા વિરુદ્ધ એ દલીલ સાથે મૂકવામાં આવી છે કે અપીલકર્તાએ પોતાના પુરાવામાં આ ખોટું નિવેદન કર્યું છે કે તેના માતા-પિતાનું લગ્ન હિંદુ રિવાજો મુજબ કરવામાં આવ્યું હતું. અમારી દ્રષ્ટિએ, તેના માતા-પિતાના લગ્ન સમયે અપીલકર્તાનો જન્મ પણ થયો ન હતો અને તે પોતાની માતાના ગર્ભમાં ગર્ભિત પણ ન હતી કે જેથી તે એવી વાતચીત સાંભળી શકતી, જે માત્ર અમારી હિંદુ પુરાણકથાઓમાં જ સંભવ છે. તેનું આ નિવેદન કે તેણે પોતાની માતા અને પોતાના સગાં-સંબંધીઓ પાસેથી સાંભળ્યું હતું, અને આ સ્વીકૃતિ, જો આમ કહી શકાય, તો અપીલકર્તા વિરુદ્ધ એ રીતે મૂકી શકાય નહીં કે તે ખોટો દાવો કરી રહી છે.

૪૦. ચૂંટણી અરજદારે પોતે જ પી.ડબ્લ્યુ. ૧' તરીકે પોતાનું પરીક્ષણ કરાવ્યું છે. માંચૂંટણી અરજીમાં તેણે કરેલા આક્ષેપો અને દાવાઓના સમર્થનમાં તેણે ટી.પી. પૌલાસ્વામી-પીડબ્લ્યુર, રાજૈયા- પીડબ્લ્યુ૩, રાજેન્દ્રન-પીડબ્લ્યુ૪, શ્રીમતી ડી. જયમનોરમા-પીડબ્લ્યુ૫ અને અરુમુગન-પીડબ્લ્યુ૬ ની તપાસ કરી છે. ટી. પી. પૌલાસ્વામી-પીડબ્લ્યુર ગણપથી સુન્દરનાથિયપુરમમાં ડી.એમ.કે. પક્ષના ગામ સચિવ છે. પૌલાસ્વામી તેમની જિરહમાં કહે છે કે પિતા-ઈન-અપીલકર્તાના પક્ષનું કહેવું છે કે અપીલકર્તા

ખ્રિસ્તી ચર્ચની સભ્ય છે. તે આગળ એમ પણ કહે છે કે અપીલકર્તાનું નામ સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે તે ખ્રિસ્તી ધર્મનું પાલન કરે છે. પરંતુ બાદમાં, કંઈક અસમંજસભર્યા રીતે, તે કહે છે: "પ્રથમ સામાવાળા નં. ૧ અને તેના પરિવારના સભ્યો કયો ધર્મ પાળી રહ્યા છે તે અંગે મને જાણ નથી. ચૂંટણી અરજદારના કહેવાથી હું આજે સાક્ષી તરીકે આવ્યો છું." તે આગળ કહે છે કે તે અપીલકર્તાની માતાને ઓળખતો નથી અને અપીલકર્તાના નિવાસસ્થાને ગયો નથી. તે આગળ કહે છે કે તે ક્યારેય મુરુગન (અપીલકર્તાના પતિ) ના નિવાસસ્થાને ગયો નથી અને અપીલકર્તાના સસરાને ઓળખતો નથી. તેમ છતાં, તે આ વાત સ્વીકારે છે કે મુરુગન સરકારના હરિજન કલ્યાણ વિભાગમાં કામ કરે છે. તે આગળ કહે છે કે તે તે ચર્ચમાં ગયો નથી જ્યાં મુરુગનના પિતા (અપીલકર્તાના સસરા) ચર્ચના વડા હતા. તે આ વાત પણ સ્વીકારે છે કે મુરુગનના પિતા કોઈ ચર્ચ સાથે સંબંધિત હતા તે સાબિત કરવા માટે તેની પાસે કોઈ દસ્તાવેજ નથી. નોંધ લેવા જેવી બાબત એ છે કે પૌલાસ્વામીની સાક્ષીમાં, તે દાવો કરે છે કે મુરુગન ખ્રિસ્તી છે, પરંતુ તેણે એ માન્ય કર્યું છે કે તેણે રાજાપાલયમ પંચાયત યુનિયન કાઉન્સિલના વોર્ડ નં. ૩ માંથી પેટાચૂંટણી લડી હતી, જે અનુસૂચિત જાતિના ઉમેદવારો માટે અનામત હતી, અને જે બેઠક મુરુગને તે સ્થાનેથી રાજીનામું આપતાં ખાલી પડી હતી. જો પૌલાસ્વામી કહે છે તેમ મુરુગન ખ્રિસ્તી હતો, તો આ બેઠક, જે અનુસૂચિત જાતિ માટે અનામત હતી, તેમાંથી તેણે કેવી રીતે ચૂંટણી લડી, તે અમને સ્પષ્ટ થતું નથી. તેની સાક્ષીમાં આ સ્પષ્ટ વિરોધાભાસ

છે. તે પોતાની જુબાનીમાં સ્પષ્ટપણે જણાવે છે કે બીજી સામાવાળા ચૂંટણીમાં હારી ગઈ તે બાબતે તે અસંતુષ્ટ હતો.

૪૧. રાજૈયા-પીડબ્લ્યુ૩, પોતાના પુરાવામાં સ્વીકારે છે કે તે ડી.એમ.કે. પક્ષનો સભ્ય છે. તેણે જણાવ્યું છે કે અપીલકર્તાએ ગ્લોરી ચંદ્રા નામે ચૂંટણી લડી હતી. તેણે વધુમાં જણાવ્યું છે કે અપીલકર્તાના પતિનું નામ સૂસાઈમણિક્કમ છે અને તેને અપીલકર્તાના લગ્ન પ્રસંગે આમંત્રિત કરવામાં આવ્યો હતો. તે સત્કાર સમારંભમાં હાજર રહ્યો હતો, જે તેના કહેવા મુજબ અપીલકર્તાના પતિના ઘરની નજીક આવેલી એક ચર્ચમાં યોજાયો હતો. શરૂઆતમાં તે સાક્ષી આપે છે કે અપીલકર્તાના સસરા ચર્ચના ‘નટ્ટામાઈ’ (ગામના વડા) હતા અને ત્યારબાદ જણાવે છે કે અપીલકર્તાના લગ્ન જે ધાર્મિક પ્રથાના અનુસાર થયા હતા તે અંગે તેને ચોક્કસ જાણ નથી. તેના કહેવા મુજબ, અપીલકર્તાની માતાનું નામ શ્રીમતી બૈક્કમ છે, જે ખ્રિસ્તી પક્ષન છે. પરંતુ ત્યારબાદ તે કહે છે કે તેણે એવું દર્શાવતું કોઈ પ્રમાણપત્ર જોયું નથી કે તે ખ્રિસ્તી છે. અપીલકર્તા પોતાના લગ્ન માટે તેના ગામમાં આવતાં પહેલાં તેને અપીલકર્તા વિશે કોઈ જાણકારી નહોતી. તે પહેલાં તેને અપીલકર્તાના શિક્ષણ વિશે અથવા અપીલકર્તા કે તેના માતા-પિતાના નિવાસસ્થાન કે જીવનનિર્વાહની રીત વિશે કોઈ જાણ નહોતી. અપીલકર્તા ખ્રિસ્તી ધર્મનું અનુસરણ કરે છે એવું કહેવા માટે તેની પાસે કોઈ પુરાવો નથી. તેણે વધુમાં દાવો કર્યો છે કે તે વિસ્તારમાં હિંદુ ધર્મમાંથી ખ્રિસ્તી ધર્મમાં અને

તેના વિપરીત ધર્મપરિવર્તન વારંવાર થતું રહે છે. તેણે વધુમાં જણાવ્યું કે તેને શ્રી નવકુમાર (અપીલકર્તાના પિતા) વિશે કોઈ વિગતોની જાણ નહોતી.

૪૨. અન્ય એક મહત્વપૂર્ણ પુરાવો, જેના આધારનો ચૂંટણી અરજદારે લીધો છે, તે અપીલકર્તાના સંતાનોના વર્ષ ૧૯૯૭ માટેના જન્મનોંધણી રજિસ્ટરનો છે, જેમાં બાળકના પિતાનું નામ સૂસૈમણિક્કમ તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યું છે અને માતાનું નામ ગ્લોરી તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યું છે તથા ધર્મ તરીકે ખ્રિસ્તી ધર્મ દર્શાવવામાં આવ્યો છે. તમામ સંબંધિત નોંધો આંક પી ૧૦ માં સૂચિબદ્ધ કરવામાં આવી હતી. પોતાના સાક્ષ્યમાં, શ્રી એમ.કે. રાજેન્દ્રન, પીડબ્લ્યૂ ૪, કેપ્પુટી તહસીલદાર, પેરિયાકુલમ, થેની જિલ્લો, સ્પષ્ટપણે જણાવે છે કે આંક પી ૧૦ ના રજિસ્ટરની કોઈપણ નોંધ માતા-પિતાએ જન્મની જાણ કર્યા આધારે દાખલ કરવામાં આવી નથી. સાક્ષીની તરફથી આ એક અત્યંત મહત્વપૂર્ણ કબૂલાત છે, કારણ કે તે સૂચવે છે કે શક્ય છે કે બહુ ઓછા લોકોને અપીલકર્તા અને તેના પતિના ધર્મપરિવર્તન અંગે જાણકારી હતી. આ નોંધ પર સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા આધાર રાખી શકાય નહીં, કારણ કે તે મુખ્યત્વે સાંભળેલી વાત પરથી પ્રાપ્ત માહિતી પર આધારિત છે; કારણ કે બાળકના માતા-પિતાએ પોતે જ બાળકનો જન્મ નોંધાવ્યો નહોતો. વર્તમાન કેસમાં, બાળકનો જન્મ ગામની મુખ્ય નર્સ દ્વારા નોંધાવવામાં આવ્યો હતો. તેણી એ પણ જણાવે છે કે તે સૂસૈમણિક્કમને કે ગ્લોરીને, બંનેને, ઓળખતી નથી.

૪૩. હવે આપણે શ્રી એસ.ના સાક્ષ્ય પર આવીએ છીએ. અરુમુગન-પી.ડબલ્યુ.ફ હાલ રાજપાલાયમ ખાતે તહસીલદાર તરીકે કાર્યરત છે. તેમના જામીનબંધી મુજબ, અપીલકર્તાના પતિએ આદી દ્રવિડર કલ્યાણ વિભાગ પાસેથી કાયમી જાતિ પ્રમાણપત્ર માટે તા. ૨૭.૩.૧૯૯૭ની અરજી દ્વારા (આંક પી ૧૩) અરજી કરી હતી. ઉક્ત અરજી તહસીલદારની કચેરીએ ૨.૪.૧૯૯૭ના રોજ પ્રાપ્ત થઈ હતી. તેઓ સ્પષ્ટપણે કહે છે કે તેમને આંક પી ૧૩ પ્રાપ્ત થયો નહોતો. તે સમયે તેઓ જુનિયર આસિસ્ટન્ટ તરીકે અન્ય સ્થળે કાર્યરત હતા. ઉક્ત અરજીના પાછળના ભાગ પર ગામ વહીવટી અધિકારી, અયેયાનકોલ્કોંડન આવક નિરીક્ષક, અયેયાનકોલ્કોંડન અને ના લખિત અનુમોદનો છે તહસીલદાર, રાજપાલાયમ. તમામ નોંધોમાં એવું દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે અપીલકર્તા “હિંદુ પદ્ધતિ” પછાત વર્ગનો છે. ગામ વહીવટી અધિકારીએ સાક્ષીઓના નિવેદનો નોંધ્યા હતા, જેને તેણે વિધિવત્ પ્રમાણિત કર્યા હતા. સામાવાળા નં. ૧એ સમાજ પ્રમાણપત્રની મંજૂરીમાં આવેલી કેટલીક વિસંગતતાઓ તરફ ધ્યાન દોર્યું છે. આ બાબતનો પણ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે તહસીલદાર, રાજપાલાયમે ઉપતહસીલદારની તે નોંધ પર પોતાની સહી મૂકી નહોતી, જેમાં તેણે રેવન્યુ ઇન્સ્પેક્ટર, અયેયાનકોલ્કોંડનને અપીલકર્તાની જાતિ સંબંધિત પુરાવા માંગતાં લખ્યું હતું. ત્યારબાદ અપીલકર્તાના સમાજને દર્શાવતા કોઈ દસ્તાવેજો રજૂ કરવામાં આવ્યા નહોતાં. આવી પરિસ્થિતિમાં તે સમયના તહસીલદાર, રાજપાલાયમને બોલાવી તેમને સાક્ષી તરીકે તપાસવા તથા ગામ

વહીવટી અધિકારીની પણ તપાસ કરવા યોગ્ય રહેત. ચૂંટણી અરજદાર એવું પણ દલીલ કરે છે કે પ્રમાણપત્ર જ.જ.૧૯૯૭ના રોજ અરજી પ્રાપ્ત થયાના ૨ દિવસની અંદર જારી કરવામાં આવ્યું હતું, જે તે પ્રમાણપત્રની સત્યતાને લઈને શંકા ઊભી કરવા પૂરતું હતું. વધુમાં, હાલના તહસીલદારના જુબાની મુજબ, સમાજ પ્રમાણપત્ર જારી કરવા માટે કોઈ નિર્ધારિત નમૂનો નથી. આવી સ્થિતિમાં પ્રમાણપત્ર જારી કરવાની પ્રક્રિયામાં કોઈ વિસંગતતા હતી કે નહીં તે સ્થાપિત કરવું મુશ્કેલ રહેશે. પ્રમાણપત્ર માટેની અરજીએ ૨૬ કરવાની કોઈ નોંધ ધરાવતી નહોતી. ચૂંટણી અરજદાર દ્વારા પુરાવાના સ્વરૂપે અથવા સંબંધિત સત્તાધિકારીઓને પૂછપરછ કરીને, રેવન્યુ સત્તાધિકારીઓએ નોંધ કરી તે પહેલાં યોગ્ય તપાસ કરવામાં આવી હતી કે નહીં, તે બાબત અભિલેખ પર લાવવામાં આવી નથી.

જજ. શ્રી વી.પી. રંજન-આરડબલ્યુ૧ (મૂળ સામાવાળા નં. ૨) ની પણ સાક્ષી તરીકે પૂછપરછ કરવામાં આવી હતી. તેઓ પણ પ્રતિસ્પર્ધી ડી.એમ.કે. પક્ષના સભ્ય છે. તેમણે માહિતીનો અધિકાર અધિનિયમ હેઠળ અરજી દાખલ કરીને ૧૯૯૯ વર્ષ માટે અંદિપટ્ટી વિધાનસભા મતવિસ્તારની મતદાર યાદીની નકલ પ્રાપ્ત કરી હતી. આંક આર૧ માં, નં. ૮૬૫ પર, મતદારનું નામ "ગ્લોરી ચંદ્રા" તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યું છે. સામાવાળા દ્વારા આ હકીકતનો એવો નિશ્ચિત પુરાવા તરીકે ઉલ્લેખ કરવામાં આવે છે કે અપીલકર્તા હજી પણ ખ્રિસ્તી ધર્મનો સ્વીકાર કરે છે. તેમ છતાં, તેમના પોતાના સ્વીકાર મુજબ, આંક આર૧ માં

અપીલકર્તા ખ્રિસ્તી છે એવું દર્શાવવામાં આવ્યું નથી. તેઓ આગળ જણાવે છે કે તેમના પ્રત્યુત્તરમાં તેમણે આ બાબતનો ઇનકાર કર્યો નથી કે અપીલકર્તાનું લગ્ન હિંદુ પરંપરાગત વિધિઓ મુજબ થયું હતું. તેઓ વધુમાં સ્પષ્ટ કરે છે કે અપીલકર્તાનું લગ્ન ખ્રિસ્તી રીતિ-રિવાજ મુજબ થયું હતું એવું તેમણે ક્યાંય જણાવ્યું નથી. તેઓ સ્પષ્ટપણે જણાવે છે કે અપીલકર્તા તથા તેમના પતિના કોઈપણ મિત્રો અથવા કુટુંબ વિશે તેમને બહુ જાણ નથી.

૪૫. આપણે હવે કે.વી. બાલાસુબ્રમણિયમ (આર.ડબલ્યુ ૨) ની સાક્ષી તરફ વળીએ છીએ, જે ભારત સંચાર નિગમ લિમિટેડ, વિરુધ્ધનગર ટેલિકોમ જિલ્લાનાં જનરલ મેનેજર છે. ચૂંટણી અરજીકર્તાએ એવો દાવો કર્યો છે કે અપીલકર્તાના પતિએ કરેલી ટેલિફોન જોડાણ માટેની અરજીમાં તેમનું નામ સૂસાઈમાણિક્કમ તરીકે દર્શાવેલું હતું. અરજી ૨૭.૪.૧૯૯૮ના રોજ કરવામાં આવી હતી. અરજી પર કોઈ નામ અને ફોટોગ્રાફ ચોંટાડવામાં આવ્યા નહોતાં. વધુ મહત્વની વાત એ છે કે, આર.ડબલ્યુ ૨ ના નિવેદન મુજબ, અરજદારનો ધર્મ અથવા જાતિ દર્શાવતો કોઈ કતારો તેમાં નથી. તેમજ, તેમણે અરજદારે ફોર્મ પર પોતાની સહી કરતાં જોયા નહોતાં. તેમણે સ્પષ્ટ કર્યું મુજબ, માત્ર મિલકતનો માલિક જ ટેલિફોન જોડાણ માટે અરજી કરી શકે એવો કોઈ નિયમ નથી. ભાડૂત પણ ટેલિફોન જોડાણ માટે અરજી કરી શકે છે.

આથી શક્ય છે કે અપીલકર્તાના પતિના વતી કોઈ વ્યક્તિ અરજી ભરવા માટે આવી હોય. ગ્રાહક સેવા કેન્દ્ર નવા ટેલિફોન જોડાણના નોંધણી માટે સામાન્ય જનતા માટે ખુલ્લું હોવાથી તેના વિરુદ્ધ કોઈ પ્રતિબંધ નથી.

૪૬. બંને પક્ષોના સાક્ષીઓના નિવેદનોનું અવલોકન કર્યા પછી, નીચેના સંબંધિત મુદ્દાઓ સામે આવે છે.

૪૭. ચૂંટણી અરજીકર્તાની દલીલો એવી છે કે અપીલકર્તાના માતા-પિતા ખ્રિસ્તી છે અને તેમનું લગ્ન ખ્રિસ્તીઓ દ્વારા અનુસરાતી પરંપરાઓ મુજબ ચર્ચમાં કરવામાં આવ્યું હતું. ચૂંટણી અરજીકર્તાનો આ દાવો અપીલકર્તાએ તેના પ્રતિઉત્તર નિવેદનમાં તેમજ પુરાવામાં બંનેમાં નકાર્યો છે. તેણીએ સ્વીકાર્યું છે કે તેના પિતા નવકુમાર ખ્રિસ્તી હતા, પરંતુ તેની માતા સમગ્ર સમયગાળા દરમિયાન હિન્દુ હતી અને તેના માતા-પિતાનું લગ્ન હિન્દુ પદ્ધતિ સમુદાયમાં પ્રચલિત રિવાજો અનુસાર થયું હતું. એ સાચું છે કે તેણીએ દાખલ કરેલા પ્રતિઉત્તર નિવેદનમાં જણાવ્યું છે કે, ભલે તે હિન્દુ પદ્ધતિ સમુદાયમાં પ્રચલિત હિન્દુ રિવાજો, પરંપરાઓ, વિધિઓ અને અન્ય પ્રથાઓનું પાલન કરતી હતી, તેમ છતાં હિન્દુ ધર્મમાં તેના વિશ્વાસની પુનઃપુષ્ટિ કરવા માટે તેણે ૨૭.૦૮.૧૯૯૪ના રોજ મધુરાઈ સ્થિત આર્ય સમાજમાં વિવિધ વિધિઓ અનુસરી હતી. આ ઉપરાંત, તેણીએ એવું પણ જણાવ્યું છે કે તેના પતિ મુરુગન વર્ષ ૧૯૭૫માં હિન્દુ ધર્મમાં પરિવર્તિત થયા હતા અને તેમનું લગ્ન વર્ષ ૧૯૯૫માં હિન્દુ પરંપરા અને રિવાજ મુજબ થયું હતું. અમને એવું જણાય છે કે અપીલકર્તાએ હિન્દુ ધર્મમાં પોતાના

વિશ્વાસની પુનઃપુષ્ટિ માટે આર્ય સમાજમાં વિધિઓ અનુસરી હતી તે અંગે આપેલું સચ્ચાઈપૂર્વકનું અને પ્રામાણિક નિવેદન જ તેની સામે કલંકરૂપ બન્યું છે અને તેનાથી પક્ષકારો વચ્ચેનો વિવાદ નક્કી કરનાર વિદ્વાન ન્યાયાધીશે પુરાવાનો ભાર ખસેડવા પ્રેરણા લીધી છે. અમારી દૃષ્ટિએ, અરજીઓ અને તેના સમર્થનમાં રજૂ કરાયેલા પુરાવાનો સંયુક્ત રીતે વાંચન કરવું જરૂરી છે, અને મતવિસ્તારમાં બહુમતી લોકોનો સમર્થન ધરાવતા કોઈ ઉમેદવાર વિરુદ્ધ ચૂંટણી અરજીમાં તેના વિરુદ્ધ નિષ્કર્ષ પર પહોંચવા માટે પંક્તિઓ વચ્ચેથી અર્થ ખેંચતી અતિ-તકનિકી પદ્ધતિ અપનાવવી યોગ્ય નથી. અમારી દૃષ્ટિએ, આવી પદ્ધતિ સમગ્ર ચૂંટણી પ્રક્રિયાને નિષ્ફળ બનાવશે. આવા પ્રકારના કેસો નક્કી કરતી વખતે અતિ-તકનિકી અભિગમનો ત્યાગ કરવો જોઈએ અને વાસ્તવિક પરિસ્થિતિઓને ધ્યાનમાં રાખવી જોઈએ. અમે તાત્કાલિક ઉમેરીએ છીએ કે, જ્યારે ચૂંટણી અરજી ભ્રષ્ટાચાર, વિશિષ્ટ ધર્મના આધારે લોકોને ઉશ્કેરવા વગેરે જેવા આધારો પર દાખલ કરવામાં આવી હોય ત્યારે આ અભિગમ અપનાવવાની જરૂર નથી. વર્તમાન કેસમાં, માત્ર એટલા કારણો કે અપીલકર્તાએ પોતાના પ્રતિસોગંદનામામાં એવું જણાવ્યું હતું કે તે વર્ષ ૧૯૯૪માં મધુરાઈના આર્ય સમાજમાં આવશ્યક અને મૂળભૂત વિધિઓ અનુસર્યા પછી ખ્રિસ્તી ધર્મમાંથી પરિવર્તિત થઈ હતી, પક્ષકારો વચ્ચેનો વિવાદ નક્કી કરતી વખતે વિદ્વાન ન્યાયાધીશે એ પુરાવાનો ભાર અપીલકર્તા પર મૂકી દીધો કે તે ખ્રિસ્તી નથી, પરંતુ હિન્દુ ધર્મ આચરતી વ્યક્તિ છે અને સમુદાયે તેને હિન્દુ પદ્ધતિ સમુદાયની વ્યક્તિ તરીકે સ્વીકારી છે, તે

બાબત તેણીએ ખંડિત રીતે સાબિત કરવી. વિદ્વાન ન્યાયાધીશનું આ તર્કસ્થાપન સ્થાપિત કાનૂની સિદ્ધાંતોના વિરુદ્ધ જાય છે. અમે આપું એટલા માટે કહીએ છીએ કે ચૂંટણી અરજીમાં પુરાવાનો ભાર તે વ્યક્તિ પર રહે છે જે એવો આક્ષેપ કરે છે કે બહુમતી મતદાતાઓનું સમર્થન મેળવનાર ચૂંટાયેલ વ્યક્તિ તેમ છતાં રાજ્ય વિધાનસભામાં તેમનું પ્રતિનિધિત્વ કરવા યોગ્ય નથી. અમે ફરીથી દોહરાવીએ છીએ કે વર્તમાન કેસમાં અપીલકર્તા નિખાલસપણે સ્વીકારે છે કે તેના પિતા નવકુમાર ખ્રિસ્તી છે, પરંતુ તેની માતા, જે તેમનીથી અલગ રહે છે, તેણે કદી ખ્રિસ્તી ધર્મનું પાલન કર્યું નહોતું અને લગ્ન પછી પણ હિન્દુ ધર્મનું અનુસરણ ચાલુ રાખ્યું હતું. ચૂંટણી અરજીકર્તાએ અપીલકર્તા અને તેના સાક્ષીઓ દ્વારા રજૂ કરાયેલા પુરાવાને ખંડિત કરવા માટે કોઈ સ્વીકાર્ય પુરાવો રજૂ કર્યો નથી. તેથી, માતાપિતૃત્વનો પ્રશ્ન, જેને એવો પરિબળ તરીકે રજૂ કરવાનો પ્રયાસ થયો હતો કે જેથી સાબિત થાય કે અપીલકર્તા ખ્રિસ્તી છે અને ખ્રિસ્તી તરીકે જ ઉછેરવામાં આવી છે, સ્વીકારી શકાય તેમ નથી. આ સંદર્ભે આ અદાલતના કૈલાશ સંકર વિ. માયાદેવી [(૧૯૮૪) ૨ એસ.સી.સી. ૯૧] ના નિર્ણયનો ઉલ્લેખ કરી શકાય.

"૩૨. એક અન્ય પાસું, જે ભૂલપું નહિ જોઈએ, તે એ છે કે જ્યારે કોઈ બાળક જન્મે છે ત્યારે તેના પાસે કોઈ ધર્મ હોતો નથી અને તે વિવેકની વય સુધી પહોંચે તથા પરિસ્થિતિની યથોચિત સમજ પ્રાપ્ત કરે ત્યાં સુધી કોઈ ધર્મ પસંદ કરવાની ક્ષમતા પણ ધરાવતું નથી. તેથી, માત્ર એટલી હકીકત કે કોઈ એવા બાળકના માતા-પિતા, જે ખ્રિસ્તી હતા, તેઓ સામાન્ય પ્રચલિત ક્રમમાં પ્રચલિત

બામિસ્માનું પ્રમાણપત્ર મેળવી લે અને બાળકને શું કરવામાં આવી રહ્યું છે તેની જાણ વગર અન્ય વિધિઓ પણ કરે, તો પણ બાળક મોટું થઈ સંપૂર્ણ પરિપક્વ બને અને પોતાનું ભવિષ્ય નક્કી કરવા સક્ષમ બને પછી, તેના માતા-પિતાએ જે કંઈ કર્યું હોય તેનાથી તે બંધાયેલો ગણાવવો જોઈએ નહીં. તેથી, આવા કેસોમાં, ધર્માતરિત વ્યક્તિનો આશય જ જાતિના પુનર્જીવનનો નિર્ધાર કરશે. જો તેની સ્પષ્ટ અને નિષ્કર્ષાત્મક વર્તણૂકથી તે વ્યક્તિ પોતાના જૂના ધર્મમાં પુનઃપ્રવેશ કરે અને નવા ધર્મનો નિર્વિવાદ શબ્દોમાં ત્યાગ કરે, તો તેની જાતિ આપમેળે પુનર્જીવિત થાય છે.

૩૩. ખ્રિસ્તી ધર્મમાંથી પોતાના જૂના ધર્મમાં પરાવર્તિત થયેલ વ્યક્તિની જાતિનું પુનરુજ્જીવન નક્કી કરવા માટેનો બીજો એક પ્રબળ પરિબળ એ હશે કે રાજ્ય વિધાનસભાઓ અથવા સંસદની ચૂંટણીના કેસોમાં, જ્યાં રાષ્ટ્રપતિ આદેશ હેઠળ કોઈ વિશિષ્ટ મતવિસ્તાર અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિના સભ્ય માટે અનામત રાખવામાં આવેલ હોય અને મતદારો તેની તરફેણમાં બહુમતીનો નિર્ણય આપે, ત્યારે આ બાબતનો નિઃસંદેહ હકારાત્મક પુરાવો ગણાશે કે તેના સમુદાયે તેને ફરીથી પોતાના જૂના ધાર્મિક-સામાજિક વર્તુળમાં સ્વીકારી લીધો છે અને તેના પરિણામે જે મૂળ જાતિનો ઉક્ત ઉમેદવાર હતો તે મૂળ જાતિનું પુનરુજ્જીવન થશે.

૪૮. જે બીજો નાનો મુદ્દો દલીલરૂપે રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો તે એવો હતો કે શાળાના અભિલેખોમાં એવું નોંધાયેલ છે કે અપીલકર્તા ઇન્ડિયન

ક્રિશ્ચિયન પક્ષન સમુદાયની છે અને તેણે સીએસઆઈ શાળા, બાલ્ટાગુંડમાં અભ્યાસ કર્યો હતો, પરંતુ ઉમેદવારીપત્રો સાથે દાખલ કરાયેલ ઘોષણામાં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે તેણે સરકારી વડી અદાલત શાળા, દેવાથાનનપટ્ટીમાં અભ્યાસ કર્યો હતો અને, તેથી, તેણે ખોટી ઘોષણા કરી છે અને તેથી અનામત મતવિસ્તારથી ચૂંટણી લડવા માટે તે અયોગ્ય હતી. અપીલકર્તાએ તેના પ્રતિસોગંદનામામાં તેમજ તેના પુરાવામાં પણ સ્પષ્ટીકરણ આપ્યું છે કે આ અસંગતિ તેના ભાઈએ ભરેલા ઘોષણાપત્રમાં થઈ હતી, જે ઉમેદવારીપત્રો દાખલ કરવામાં તેની મદદ કરી રહ્યો હતો. અમે ચૂંટણી અરજીકર્તાની ભૂમિકા તેમજ અપીલકર્તાના પુરાવાનું અવલોકન કર્યું છે. અમારી દૃષ્ટિએ, ચૂંટણી અરજીકર્તાએ દર્શાવેલી આ અસંગતિનું અપીલકર્તાએ યોગ્ય રીતે સ્પષ્ટીકરણ કર્યું છે અને અમારી દૃષ્ટિએ, માત્ર આ આધારે એ ઠરાવવાનો આધાર બની શકતો નથી કે અપીલકર્તા અનામત મતવિસ્તારથી ચૂંટણી લડવા માટે અયોગ્ય હતી.

૪૯. અપીલકર્તાને સમુદાય પ્રમાણપત્ર જારી કરવાની બાબતમાં, અમારા મત મુજબ પી.ડબલ્યુ.ડનું સાક્ષ્ય પૂરતા પ્રમાણમાં દર્શાવે છે કે સમુદાય પ્રમાણપત્ર જારી કરતી વખતે વિધિસર પ્રક્રિયા અનુસરવામાં આવી હતી. અમારી સુવિચારિત દૃષ્ટિએ, અપીલકર્તા દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલ સમુદાય પ્રમાણપત્રની પ્રામાણિકતા અંગે શંકા વ્યક્ત કરતી વખતે વડી અદાલતે પી.ડબલ્યુ.ડના સાક્ષ્યની યોગ્ય મૂલવણી કરી નથી. તેથી, આ મુદ્દે વડી અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલ તર્કને અમે મંજૂરી આપતા નથી. અમે આ પણ

ઉમેરીએ છીએ કે આ અપીલમાં હરીફાઈ કરનાર સામાવાળા તરફથી હાજર વરિષ્ઠ વકીલે કુમારી માધુરી પાટીલ અને અન્ય વિ. એડી. કમિશનર, ટ્રાઈબલ ડેવલપમેન્ટ અને અન્ય (૧૯૯૪) ૬ એસ.સી.સી. ૨૪૧; જી.એમ., ઇન્ડિયન બેંક વિ. આર. રાણી અને અન્ય (૨૦૦૭) ૧૨ એસ.સી.સી. ૭૯૬; આર. પળનિમુત્તુ વિ. રિટર્નિંગ ઓફિસર અને અન્ય (૧૯૮૪) સપ્લિ. એસ.સી.સી. ૭૭; જહોન વાલિયમાટ્ટોમ અને અન્ય વિ. યુનિયન/ઇન્ડિયા (૨૦૦૩) ૬ એસ.સી.સી. ૬૧૧; મીરા કાનવારિયા વિ. સુનીથા અને અન્ય (૨૦૦૬) ૧ એસ.સી.સી. ૩૪૪; સ્વાગીગર દોસ વિ. ઝોનલ મેનેજર, એફ.સી.આઈ. (સુપ્રા), દેશ રાજ વિ. બોધ રાજ (૨૦૦૮) ૨ એસ.સી.સી. ૧૮૬, એવા આ અદાલતના કેટલાક નિરીક્ષણો પર આધાર મૂક્યો હતો. અમારી સુવિચારિત દૃષ્ટિએ, આ નિર્ણયો આ અદાલત દ્વારા સર્વથા ભિન્ન પરિસ્થિતિમાં આપવામાં આવ્યા હતા. તે કેસોના તથ્યો તથા તેમાં પ્રતિપાદિત કાનૂનનો ઉલ્લેખ કરીને, અમારા મત મુજબ, અમે આ ચુકાદામાં અનાવશ્યક રીતે થોડા વધુ પાનાં ઉમેરતા થઈએ. અમે તેમ કરવાનું ટાળીએ છીએ.

૫૦. જન્મના દસ્તાવેજો, ટેલિફોન અરજીમાં થયેલી નોંધો અને મતદારોની ચાટી ઉપર રાખવામાં આવેલો આધાર, અપીલકર્તા ખ્રિસ્તી ધર્મનો સ્વીકાર કરે છે તે સાબિત કરવાનો એકમાત્ર આધાર બની શકતો નથી. ઉપર જણાવ્યા મુજબ, આ દસ્તાવેજો અપીલકર્તા અથવા તેના પતિ સિવાયના અન્ય લોકો દ્વારા પણ બનાવવામાં આવ્યા હોઈ શકે. જ્યાં સુધી જન્મ નોંધપોથીનો

પ્રશ્ન છે, ત્યાં સુધી એ સ્પષ્ટ છે કે જન્મની જાણ માતા-પિતાએ નહીં, પરંતુ ગામની મુખ્ય નર્સે કરી હતી. તે જ રીતે, તેના ધર્મપરિવર્તન પછી અપીલકર્તાએ મતદારોની યાદીમાં દર્શાવાયેલ નામ બદલાવવા માટે આગળ કોઈ કાર્યવાહી ન કરી હોય તેવી સંપૂર્ણ સંભાવના છે. વધુમાં, મતદારોની યાદીમાં એનો પણ કોઈ ઉલ્લેખ નથી કે અપીલકર્તા કયા ધર્મનો સ્વીકાર કરે છે. એક સામાન્ય રૂપરેખા એવી સામે આવે છે કે ચૂંટણી અરજદારના તમામ સાક્ષીઓ તથા મૂળ સામાવાળા નં. ૨ પણ કોઈ ને કોઈ રીતે પ્રતિસ્પર્ધી પક્ષ ડી.એમ.કે. સાથે સંકળાયેલા છે, જ્યારે અપીલકર્તા એ.આઈ.એ.ડી.એમ.કે. પક્ષનું પ્રતિનિધિત્વ કરતી હતી. ચૂંટણી અરજદારે અપીલકર્તા સતત ખ્રિસ્તી ધર્મનો સ્વીકાર કરતી રહે છે તે સાબિત કરવા માટે સુશ્રી દેવથાઈ, ટી.પી. પૌલસામી અને રાજૈયાના સાક્ષ્ય ઉપર ભારે આધાર મૂક્યો છે. પરંતુ આ ત્રણેય સાક્ષીઓના સાક્ષ્યો ખૂબ જ પરસ્પરવિરોધી અને શ્રુતિઆધારિત છે. આ ત્રણેય સાક્ષીઓને અપીલકર્તા અને તેના પતિના ધર્મ વિશે અન્ય લોકો પાસેથી જાણ થઈ છે. નિર્વિવાદ રીતે, એ પૈકી કોઈપણ વ્યક્તિનો અપીલકર્તા, અપીલકર્તાના પતિ તથા તેમના બંને કુટુંબો સાથે કોઈ પણ સ્વરૂપે નજીકનો સંપર્ક રહ્યો નથી. અપીલકર્તા ખ્રિસ્તી ધર્મનો સ્વીકાર કરે છે તે સાબિત કરવા માટે તેમણે કોઈ પુરાવો અથવા દસ્તાવેજ રજૂ કર્યો નથી.

લોકોના પ્રતિનિધિત્વ અધિનિયમ હેઠળની અરજીની આવશ્યકતાઓ :

૫૧. લોકોના પ્રતિનિધિત્વ અધિનિયમ, ૧૯૫૧ ની કલમ ૮૩ ચૂંટણી અરજીની સામગ્રી સાથે સંબંધિત છે. અધિનિયમની કલમ ૮૩ (૧) આ મુજબ વાંચાય છે:—

"ચૂંટણી અરજી:—

(એ) અરજદાર જે પર આધાર રાખે છે તે મહત્વના તથ્યોનું સંક્ષિપ્ત નિવેદન તેમાં સમાવાયેલ હશે;

(બી) અરજદાર જે કોઈ ભ્રષ્ટ આચરણનો આક્ષેપ કરે છે તેની સંપૂર્ણ વિગતો દર્શાવશે, જેમાં આવી ભ્રષ્ટ આચરણ કર્યાનો આક્ષેપ કરવામાં આવેલ પક્ષકારોના નામોનો શક્ય તેટલો સંપૂર્ણ ઉલ્લેખ તેમજ દરેક એવા આચરણ ક્યારે અને ક્યાં કરવામાં આવ્યું તેની તારીખ અને સ્થળનો પણ ઉલ્લેખ સમાવેશ પામશે; અને

(સી) અરજદાર દ્વારા હસ્તાક્ષરિત કરવામાં આવશે અને દિવાણી કાર્યવાહી સંહિતા, ૧૯૦૮ માં દાવાપત્રોની ચકાસણી માટે જે રીત નિર્ધારિત કરવામાં આવી છે તે મુજબ તેની ચકાસણી કરવામાં આવશે."

૫૨. આ સ્થિર થયેલી કાનૂની સ્થિતિ છે કે ચૂંટણી અરજીમાં અરજદારે નીચલી અદાલતમાં આધાર લેવા માટે જે તમામ મૂળભૂત તથ્યો પર નિર્ભર રહેવાનું હોય તે સ્પષ્ટ અને નિર્વિવાદ રીતે દર્શાવવાના હોવા જોઈએ, અને તેમાં પરિસ્થિતિઓનું સ્પષ્ટ તથા પૂર્ણ ચિત્ર પ્રગટ થવું જોઈએ તેમજ નિશ્ચિત

દાવાકારણ પ્રગટ થવું જોઈએ. ઉપરોક્ત બાબતોના અભાવે, ચૂંટણી અરજી સંક્ષિપ્ત રીતે નામંજૂર કરી શકાય છે. મૂળભૂત તથ્યો યોગ્ય રીતે પ્રગટ કરવામાં આવ્યા છે કે નહીં અથવા દાવાકારણ ઊભું થાય છે કે નહીં તે જાણવા માટે, પક્ષકાર દ્વારા કરવામાં આવેલા કથનો અને અરજીઓ તરફ જોવાની જરૂર છે.

૫૩. વી. એસ અચ્યુતાનંદન વિ. પી.જે. ફાન્સિસ [(૧૯૯૯) એસસીઆર ૯૯] ના કેસમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે મહત્વપૂર્ણ તથ્યોનું અભિવચન કરવામાં નિષ્ફળતા ચૂંટણી અરજી માટે ઘાતક છે અને ચૂંટણી અરજી દાખલ કરવા માટે નિર્ધારિત સમયમર્યાદા પૂર્ણ થયા પછી આવા મહત્વપૂર્ણ તથ્યો રજૂ કરવા માટે અભિવચનોમાં કોઈ સુધારો માન્ય નથી.

૫૪. તુરંત આધાર પર ચૂંટણી અરજી દાખલ કરી શકાતી નથી. રજૂ કરાયેલા તથ્યો સ્પષ્ટ, સંક્ષિપ્ત અને નિઃસંદિગ્ધ હોવા જોઈએ. ઉપરોક્ત તમામ કેસો અને જોગવાઈઓ, ભલે તેઓ આ કેસના મુદ્દાઓ સાથે સીધો સંબંધ રાખતા ન હોય, તેમ છતાં તેઓ આ બાબત પર ભાર મૂકે છે કે જેમાં લોકો પોતાના પ્રતિનિધિઓને ચૂંટે છે તેવો ચૂંટણી પરિણામ હળવાશથી લઈ શકાય નહીં. ચૂંટણી પરિણામ રદ કરવા માટે, ચૂંટણીની ગેરકાયદેસરતા સાબિત કરવા હકારાત્મક પુરાવો હોવો આવશ્યક છે. તેનો સ્વાભાવિક પરિણામ એ છે કે જે વ્યક્તિ ચૂંટણી અરજી દાખલ કરે છે, તેની પાસે ચૂંટણી ગેરકાયદેસર હતી તે સાબિત કરવા માટે સ્પષ્ટ અને નિશ્ચિત કેસ હોવો જોઈએ. તેથી ચૂંટણી અરજી દાખલ કરનાર અરજદાર પર જ પુરાવાનો ભાર રહેશે.

૫૫. બ્રષ્ટ આચરણના આધાર પર પરત આવેલ ઉમેદવારની ચૂંટણીને પડકારતી ચૂંટણી અરજી ફોજદારી કાર્યવાહી નથી; પરંતુ અરજીકર્તાએ અદાલત સમક્ષ રજૂ કરવાનું જે પુરાવું આવશ્યક હોય તે બાબતમાં તે ફોજદારી કાર્યવાહી કરતાં કોઈ રીતે ઓછી નથી [જુઓ જે. ચંદ્રશેખર રાવ વિ. વી. જગપતિ રાવ, ૧૯૯૩ સપ્લિ. (૨) એસ.સી.સી. ૨૨૯]. હાલના મામલામાં આક્ષેપો બ્રષ્ટ આચરણના નથી, તેમ છતાં ગંભીરતાની દૃષ્ટિએ તેઓ કોઈ રીતે ઓછા નથી; તેથી ચૂંટણી અરજીકર્તા ઉપર એ ભાર છે કે તેણે કરેલા આક્ષેપો વાજબી શંકાથી પર સાબિત કરે. આવું એ માટે કરવામાં આવે છે કે ચૂંટણી પ્રક્રિયાની પવિત્રતા જળવાઈ રહે.

૫૬. ચૂંટણી અરજદાર તરફના સાક્ષીઓનું સાક્ષ્ય પુરાવા અધિનિયમમાં નિર્ધારિત કસોટી પૂર્ણ કરતું નથી જેથી તે પુરાવો ગ્રાહ્ય બની શકે. તે કોઈ વિશ્વાસ જન્માવતું નથી. આ પુરાવો સ્પષ્ટપણે શ્રુતિઆધારિત છે. ઉપર જણાવ્યા મુજબ, વડી અદાલતનો અભિપ્રાય મોટા પાયે આ હકીકત પર આધારિત છે કે પુરાવાનો ભાર ઉતારી દેવામાં આવ્યો હતો અને તે અપીલકર્તા પર ખસેડાઈ ગયો હતો જેથી તે સાબિત કરે કે તેણે ખરેખર ખ્રિસ્તી ધર્મનો ત્યાગ કર્યો હતો. આ પ્રકારની વિચારસરણી અપનાવવાના વડી અદાલતના તર્કને અમે મંજૂરી આપતા નથી. અપીલકર્તા ખરેખર ખ્રિસ્તી ધર્મનું પાલન કરતી અને તેનું સ્વીકારોક્તિપૂર્વક પ્રચાર કરતી હતી તે દર્શાવવાનો પુરાવાનો ભાર નિર્વિવાદ રીતે ચૂંટણી અરજદાર પર જ હતો. કોઈપણ સ્થિતિમાં, અપીલકર્તા દ્વારા રજૂ કરાયેલ પુરાવો સુસંગત અને

વિશ્વસનીય છે, કારણ કે તે એવા લોકોના સાક્ષ્ય પર આધારિત છે જેઓ વાસ્તવમાં અપીલકર્તાના ઘરે ગયા હતા અથવા તેના લગ્નમાં હાજર રહ્યા હતા અથવા તે તથા તેના પતિના પરિવાર સાથે નજીકના સંપર્કમાં રહ્યા હતા.

૫૭. ક્ષણમાત્ર માટે એવું માન્ય રાખીએ કે વડી અદાલતે પુરાવાનો ભાર અપીલકર્તા પર સ્થાનાંતરિત કરવામાં ન્યાયસંગતતા દાખવી હતી, તો પણ અમારું મત એવું છે કે અપીલકર્તાએ દબ અને વિશ્વસનીય પુરાવા રજૂ કરીને તે ભારનું નિર્વહણ કરી દીધું છે. અપીલકર્તાનું સાક્ષ્ય તેણીએ રજૂ કરેલા દસ્તાવેજી પુરાવાઓ સાથે સુસંગત છે. શ્રી સેંગૈયાહ (આરડબ્લ્યુ ૪) અને એસ. પોલરાજ (આરડબ્લ્યુ ૭) ના પુરાવાઓ પણ અપીલકર્તાએ જણાવેલ તથ્યોને સમર્થન આપે છે. રાજપાલયમસ્થિત મયુરરથસ્વામી મંદિરની અપીલકર્તા ટ્રસ્ટી હતી, તે હકીકતને શ્રી પી. માગેશ (આરડબ્લ્યુ ૮) અને શ્રી કે. પરમસિવમ (આરડબ્લ્યુ ૯) ના સાક્ષ્યોથી સમર્થન મળે છે. અપીલકર્તાએ મૂળ ધર્મપરિવર્તન પ્રમાણપત્ર રજૂ કર્યું નથી છતાં, તેણીએ રજૂ કરેલી નકલ પર અવિશ્વાસ કરવાનો કોઈ કારણ નથી, કારણ કે અરજદારે અપીલકર્તા દ્વારા તેના કેસને સાબિત કરવા રજૂ કરાયેલા પુરાવાઓનો કારણસભર ખંડન રજૂ કરવામાં નિષ્ફળ ગયો છે.

સમુદાય પ્રમાણપત્રની માન્યતા અને પુરાવા અધિનિયમ :

૫૮. દસ્તાવેજી નોંધ પર એવું દર્શાવવા માટે કશું જ નથી કે સમુદાય પ્રમાણપત્ર ગેરકાયદેસર રીતે અથવા માન્ય પ્રક્રિયાના ઉદ્ધંધનમાં જારી કરવામાં

આવ્યું હતું. ચૂંટણી અરજદારે, ઉક્ત પ્રમાણપત્ર જારી કરતી વેળાએ પ્રભારી રહેલ વ્યક્તિની પૂછપરછ કરવી જોઈતી હતી જેથી તે પ્રમાણપત્રના જારીકરણમાં થયેલી કોઈપણ આક્ષેપિત ગેરરીતિ પ્રકાશમાં આવી શકે. સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા વિપરીત રીતે દર્શાવવામાં ન આવે ત્યાં સુધી સમુદાય પ્રમાણપત્રના જારીકરણની માન્યતા અનુમાનિત માનવામાં આવે છે, અને તે બાબત દર્શાવવામાં તે સ્પષ્ટપણે નિષ્ફળ ગયો છે. આ બાબત પણ આશ્ચર્યજનક છે કે આ મુદ્દે વડી અદાલતે કડક નોંધ લીધી હોવા છતાં આર્ય સમાજ તરફથી અપાયેલ ધર્મપરિવર્તન પ્રમાણપત્રની સામાવાળાઓએ વિગતવાર તપાસ કરી નથી. પ્રમાણપત્ર કેવી રીતે અપાયું અને કઈ પ્રક્રિયા અનુસરવામાં આવી તે દર્શાવવા માટે દસ્તાવેજ કે મૌખિક પુરાવા દ્વારા કોઈ સાબિતી રજૂ કરવામાં આવી નથી. આ વાતનો પણ ઉલ્લેખ કરવો યોગ્ય છે કે અપીલકર્તાએ વર્ષ ૨૦૦૬ માં અનામત મતવિસ્તારમાંથી વિધાનસભાની ચૂંટણી માટે પોતાનું ઉમેદવારીપત્ર દાખલ કર્યું ત્યારે કોઈએ પણ કોઈ વાંધો ઉઠાવ્યો નહોતો. બધા મુદ્દાઓ ત્યારે ઉઠાવવામાં આવ્યા છે જ્યારે અપીલકર્તા રાજાપાલયમ મતવિસ્તારમાંથી ચૂંટણી જીતી હતી. વડી અદાલતે દર્શાવ્યા મુજબ, ધાર્મિક સંસ્થાઓ અને મંડળોમાં કરવામાં આવેલા યોગદાનોને અતિશય મહત્વ આપવાની જરૂર નથી, કારણ કે તે સંબંધિત વિશિષ્ટ સમુદાય બહારના લોકોને પણ ખુદી હોય છે. તેથી, આ અદાલત સમક્ષ રહેલા પુરાવા અને આ સંબંધે અમારા દ્વારા કરવામાં આવેલી નોંધોના આધારે, ચૂંટણી અરજદાર આ બાબત નિશ્ચિત રીતે સાબિત કરવામાં સક્ષમ રહ્યો નથી કે

અપીલકર્તા ખ્રિસ્તી ધર્મનું પાલન કરે છે. રજૂ કરાયેલ પુરાવો પરસ્પર વિરોધાભાસી છે અને તેમાં રાજકીય સ્પર્ધાની છાપ સ્પષ્ટપણે દેખાય છે.

૫૯. આ નિષ્કર્ષોને ધ્યાનમાં લેતાં, અમારે અન્ય મુદ્દાઓમાં પ્રવેશ કરવાની જરૂર નથી.

૬૦. પરિણામે, અમે આ અપીલ મંજૂર કરીએ છીએ અને વડી અદાલતે પસાર કરેલો આક્ષેપિત આદેશ રદ કરીએ છીએ. ખર્ચ બાબતે કોઈ આદેશ નહીં.
ડી.જી. અપીલ મંજૂર.

The translation of this judgment has been provided by
M/s Hyperlink E-Solutions Pvt. Ltd.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.